

(concept-achterzijde boek)

'De Goede Dictator'

Kritieken op de hedendaagse democratie en suggesties om de samenleving een wending ten goede te geven zijn er volop. Maar al deze informatie is versnipperd over vele bronnen. In 'De Goede Dictator' worden zoveel mogelijk van de kritieken en inzichten voor verbetering in één vlot leesbaar geheel samengebracht. De verbanden tussen de verschillende onderwerpen die te maken hebben met 'democratie of dictatuur' worden helder beschreven. Voor- en nadelen van zowel dictatuur als democratie worden naast elkaar gezet. De lezer wordt op een soepele manier door de materie geleid om zodoende tot eigen conclusies te kunnen komen.

Over de makers: Jan Wisse en Jan Mewe zijn vanuit hun interesse voor maatschappelijke vraagstukken en hun betrokkenheid daarbij, maar ook vanuit pure nieuwsgierigheid, gaan onderzoeken wat de betekenis kan zijn van een 'Goede Dictator'.

Jan Wisse is beeldend kunstenaar en Jan Mewe ondernemer in de recreatieve sector.

DE GOEDE DICTATOR

**EEN BOEK VOORAF aan HET VaarWEL
aan DE HEDENDAAGSE DEMOCRATIE**

JAN WISSE & JAN MEWE

De Goede Dictator

INHOUD

0 inleidend

Voorwoord

One-liners

1 Wat is democratie?

Kenmerken van een democratie

Democratie en de liberale dimensie

Functionerende Democratie veronderstelt een aantal
vaardigheden bij de deelnemers

Voorbeelden uit verleden en heden

Is democratie de beste staatsvorm voor de bevolking van elk
land ?

Verval van de Democratie en Populisme

2 Democratisch de verkeerde kant op

Democratie om twee redenen

Verlies van grip

Versplintering

Kapitalisme als economisch systeem

Koersverandering

'Ja, maar verandering is eng'

Veranderen is niet makkelijk

3.1 Kritiek op de democratie

22 kritieken

Een idioot als president

Complotdenken en geheime krachten achter de schermen

3.2 Fouten en zwakke punten

Met hoe het stelsel nu werkt komen we niet verder

Nog een paar lastige kanten

Onwenselijke beïnvloeding

'The Great Hack'

Democratie als zoethouder?

3.3 Vertrouwen

Metingen van vertrouwen

Negatieve invloed op vertrouwen

Media

Destabiliserende Sociale Media

Overmaat aan informatie

3.4 Celebration of Ignorance

Samenzweringstheorieën en Complotdenkers

Ontkennen van feiten

Ontkenning van feiten door politici

“Ik voel me niet gehoord”

Overschatting van de kennis van het partijprogramma

‘Onwetendheid’ - Al met al

3.5 Hoe het zit

Inleidend: ‘Tegen Verkiezingen’

Vertrouwensbeginsel

Wat is je democratische stem waard?

De verborgen machten (Robert Reich)

Bedrijven en rijke particulieren die het voor het zeggen hebben

Hoe ga je de democratie terug krijgen?

Alle essentiële politiek-economische lobby transparant

Werken aan verbetering

4 Wat dan wel? (1)

- De staatsvorm

Inleidend: De keuzelijst

4.1 De luie democraat

Kiezen voor de Goede Dictator is luiheid

De luie democraat en GEDULD

Democratie kost tijd – maar kan het ook teveel tijd kosten?

4.2 Soorten dictatuur

Soorten dictatuur & Tijdelijke dictatuur

4.3 Dictatuur: voordelen en nadelen

Dictatuur of democratie – wat is beter?

Voordelen van een dictatuur (1) (2) (3)

Voordelen en vermeende voordelen op een rij

Nadelen van een dictatuur

Nadelen van een democratie

Onjuistheden en drogargumenten over dictatuur

4.4 Hoe krijgen we die dictatuur?

6 stappen naar dictatuur

‘The Third Wave’ (‘De Derde Golf’)

Terug bij de vraag

De gekozen dictator die geen dictator heet

5 Wat dan wel? (2)

- De maatschappij

Inleidend: over vrijheid

Inleidend: rechten, wensen en vrijheden

5.1 Menswaardig bestaan

5.2 Wat gaat de Goede Dictator doen?

5.3 Actieve rol van de bevolking (1)

De rol van de bevolking onder de Goede Dictator en het Gemeenschapsdenken

5.4 Macht en Volk

Wie mag raad geven aan de Goede Dictator?

Opleidingen en betrokkenheid

De Nationale Raad

5.5 Actieve rol van de bevolking (2)

De Goede Dictator kan het niet alleen

Wat gaat de Goede Dictator doen aan de invloed van grote bedrijven?

5.6 Economie

Het economische aspect. Een invalshoek

-1- Financieel

Groei dwang begint bij geldcreatie (*Gerard de Winter en Heidi Leenaarts*)

-2- De mens en de planeet

“Welvaart zonder groei” – economie voor een eindige planeet
(*Tim Jackson*)

Een goede voorouder zijn (*Roman Krznaric*)

-3- Voor het algemeen belang

De noodzaak van een economie die is gericht op het algemeen belang. (*Christian Felber*)

5.7 Een kink in de kabel?

Interne verzwakking?

Bedreigingen

Dialogoog

6 Slotbeschouwing

7 Universele Rechten van de Mens

8 Digitale Bronnen en Bibliografie

Inleidend:

Voorwoord

One-liners

1 Wat is democratie?

Kenmerken van een democratie

Democratie en de liberale dimensie; vrijheid en rechtsstaat

Verschillende democratische stelsels

**Functionerende Democratie veronderstelt een aantal
vaardigheden bij de deelnemers**

Voorbeelden uit verleden en heden

**Is democratie de beste staatsvorm voor de bevolking van
elk land ?**

Verval van de Democratie en Populisme

**Dictatuur komt vanzelfsprekend voort uit
democratie en de meest verergerde vorm
van tirannie en slavernij uit de meest
extreme vrijheid.**

Plato

Voorwoord

In discussies hoor je wel eens zeggen:

“Ben ik nou zo slim of zijn zij nou zo dom?”

Voor wie dit bekend voorkomt haalt dit boekje stof
tevoorschijn waaraan in veel discussies over de koers van de
democratie voorbij wordt gegaan of dat onder het tapijt wordt
geveegd.

We starten met het bekijken van het functioneren van de
democratie in Nederland en van daar uit komen we
gaandeweg bij een breder perspectief.

Naar welke wegen leidt het kritisch beschouwen van de
democratie hier en elders?

Wat zit er achter al die klachten over het functioneren van de
democratie?

Waar zit de onvrede? Waar zitten de zwaktes van de
democratie?

En waar moet het dan heen en hoe zie je dat in een plaatje van
de wereld?

De Goede Dictator mag het zeggen.

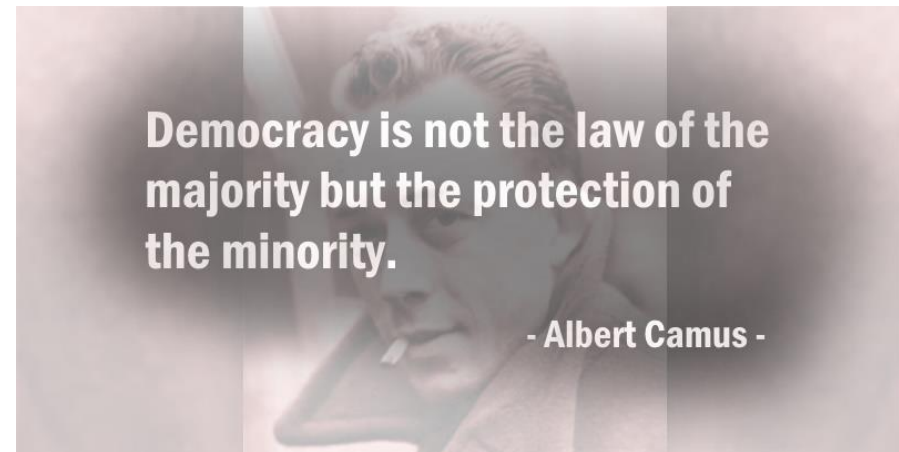
Wij zetten één en ander op een rijtje.

_____oneliners_____

- **Democratie is niet meer van deze tijd**
- **Democratie is in een geleidelijke neergang geraakt**
- **Voor parlementariërs is een vlotte babbel en er goed uit zien tegenwoordig belangrijker dan competentie.**
- **Democratie is het voordeligste voor de rijken**
- **Democratie is een regering van de rijken**
- **De democratische regering wil minimale invloed van de bevolking maar nog nét zonder dat het een autoritair regime wordt**
- **De Democratie is te oud; het is tijd voor een Nieuw soort democratie**
- **Het democratisch systeem kan de lange termijn niet goed sturen**
- **Verlichte Dictatuur als Het nieuwe liberalisme**
- **Een dictatuur, maar dan zonder boosaardige dictator, is beter dan democratie**

- In een dictatuur kan snel worden besloten;
Democratie is te traag voor deze tijd
- Hoe sterker de wens om geleid te worden,
hoe sterker de hang naar dictatuur
- Democratie is slecht – het is tijd voor de
beslissingsmachine

**Democratie is niet
'de meeste stemmen gelden'**

Democratie is niet de wet van de meerderheid maar de bescherming van de minderheid. – Albert Camus –

(*0-1)

(*0-1) bron o.a. :

<https://sargasso.nl/democratie-is-slecht-het-is-tijd-voor-de-beslissingsmachine/>

Bijna iedereen denkt wel te weten wat democratie inhoudt. Laat je verrassen en lees dit hoofdstukje eens door.

1 Wat is democratie?

De kenmerken van een democratie. (*1-1)

- een grondwet
- een volksvertegenwoordiging
- vrije, eerlijke, geheime verkiezingen. Je hoeft niet bekend te maken op wie je stemt.
- scheiding der machten: onafhankelijke wetgevende macht, uitvoerende macht en rechterlijke macht. De overheid moet politiek neutraal zijn.
- (streven naar) politieke gelijkheid voor iedereen. Gelijke rechten en plichten voor alle burgers.
- bescherming van de vrijheid van burgers
- er is een maatschappelijk middenveld (non-gouvernementele organisaties en politieke partijen)
- er zijn vrije media.

(*1.1) <https://prodemos.nl/kennis-en-debat/publicaties/informatie-over-politiek/wat-is-een-democratie/kenmerken-representatieve-democratie/>

Als één of meerdere van deze kenmerken wordt **aangevallen dan is de democratie in **gevaar**.**

De ideale democratie bestaat niet. Er is geen land ter wereld dat voor 100 procent voldoet aan de kenmerken van democratie. In de praktijk blijkt die 100 procent namelijk nog niet zo eenvoudig haalbaar.

De geschiedenis en de cultuur van een land spelen een rol op de weg naar democratie. En in de uitvoering van de democratie. Historische en culturele aspecten kunnen belemmerend zijn voor de democratische praktijk.

Democratie drijft op (een hoog percentage van) deelname aan- en vertrouwen in het stelsel. En van beide liefst een hoog percentage. Een laag percentage is slecht voor de goede werking van de democratie. Hetzelfde geldt voor het vertrouwen dat er is in de landsbestuurders.

Noot 1

Democratie en de liberale dimensie.

Als we voor democratie en democratisering zijn, dan moeten we altijd en overal ook voor **vrijheden en rechtsstaat** zijn.

Zonder de liberale en rechtsstatelijke dimensies kan democratie gemakkelijk afglijden naar dictatuur van de meerderheid. (bijvoorbeeld Venezuela, Turkije, e.a.)

De 3 liberale principes zijn: het principe van **individuele rechten en vrijheden** (reeds genoemd hierboven), inclusief eigendomsrecht; verder het principe van (universele) **mensenrechten**, en ten derde de **bescherming van minderheden**. (*1-2)

(*1-2) (Uit het Essay 'Dictatuur en democratie ; het volk bestaat niet' in De Groene van Evert van der Zweerde)

<https://www.groene.nl/artikel/het-volk-bestaat-niet>

“Democratie is: verschillende meningen hebben en ervoor kiezen om met die verschillende meningen respectvol in samenspraak en overleg te leven. En niet met disrespect en geweld.”

- Bernie Sanders (30-1-2021) -

Functionerende Democratie veronderstelt een aantal vaardigheden bij de deelnemers.

Waaronder: er in geloven, het steunen. Kunnen overleggen en ervaring hebben met het sluiten van compromissen – de weg naar democratische besluitvorming kennen en onderschrijven. Het veronderstelt ook: Een meerderheid die rekening houdt met de minderheid.

In veel landen wordt democratie gezien als de best denkbare staatsvorm. Het beste voor de bevolking van een land, met het oog op de ‘rechten van de mens’, het welzijn van de bevolking en de staat.

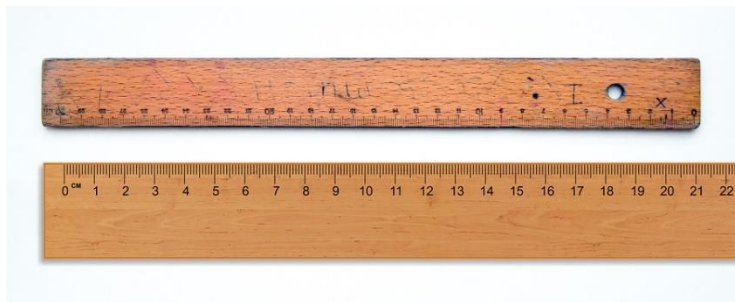
Het geloof in de democratie kan ook doorslaan. Dat het gezien wordt als staatsvorm die boven alle andere vormen verheven is. Het westen wil de democratie soms invoeren (opleggen) in landen waarvoor een andere staatsvorm eigenlijk een passender en betere keuze zou zijn. Er zijn gebieden of landen die helemaal niet klaar zijn voor democratie (*1-3)).

(*1-3) = zie ook tekst in: <https://decorrespondent.nl/5182/waarom-dictators-telkens-weer-de-kans-krijgen/866217212520-94a71ee4>) die begint met “De Arabische wereld is simpelweg niet klaar voor democratie.”)

Ontwikkelingen van culturen lopen niet synchroon. Kijk eens naar je eigen land. Hoe nu opvattingen worden verguisd die nog geen 50 jaar geleden de norm waren.

Het is ridicuul om van andere landen met een eigen cultuur te verwachten dat ze eenzelfde punt in ontwikkeling hebben bereikt als jouw land. Of om te denken dat je zonder problemen normen en waarden uit je eigen cultuur aan een ander land kan opleggen. Misschien is een andere cultuur dan de jouwe (op onderdelen of als geheel) minder ver of misschien is een andere cultuur (op onderdelen of als geheel) juist verder.

Het moge duidelijk zijn dat de normen en waarden van verschillende culturen niet met dezelfde maat gemeten kunnen worden.

Heksenverbranding, Willisau Zwisterland, 1447

Voorbeelden uit verleden en heden

**Veel Westerse opvattingen bestaan relatief pas kort.
Is het dan vreemd dat er in grote delen van de wereld
anders gedacht en geleefd wordt ?**

Denk bijvoorbeeld aan de opvattingen over :

- **Heksenvervolg**ing (in Europa tot ca 1750; in Afrika, India, Papoea Nieuw Guinea tot heden. Heden in Saoedi Arabië : wetgeving tegen hekserij.)
- **Slavernij** (afschaffing: VK 1814, NL 1863, VS 1865)
- **Rassenongelijkheid** (Nazi Duitsland tot 1945, Z-Afrika – Apartheid tot 1990; Op papier in veel landen afgeschaft maar de praktijk is anders.)
- **Etnische groepen** (Het idee van inferioriteit van etnische groepen is in naam vaak wel afgeschaft maar de praktijk is anders. Zie bijvoorbeeld de situatie tot laat in de vorige eeuw met de gedwongen heropvoeding van de kinderen van de inheemse bevolking in Canada, dat toch een hoog gewaardeerd democratisch land is.)
- **Kiesrecht** (Kiesrecht kent een lange ontwikkeling. De tijdlijn van kiesrecht door geprivilegieerden tot vrouwenkiesrecht

loopt bijv. in Europa van 1573 tot 1984, in de VS van 1676-1920) (*1-4)

- **Vrouwenkiesrecht** (enkele voorbeelden: per 1881 in Schotland, 1883 Nieuw Zeeland, 1917 Nederland, Rusland, 1920 VS, 1944-Frankrijk, 1949-Duitsland, 1972 Australië, 1984 Liechtenstein) (*1-5)

- **De man als de meerdere van de vrouw** (Officieel is er in veel landen gelijkheid van man en vrouw maar de praktijk is vaak anders)

- **Gedwongen huwelijken.** In sommige democratieën al lang verleden tijd, in andere nog bestaand.

- **De opvattingen over homofilie, transgenders, de LHBTI+ gemeenschap.** Hoe was dat 30 jaar geleden? Of tot voor kort?

- **Denkbeelden over de opvoeding van kinderen**

- **Denkbeelden over de rol van de vrouw/man**

- **Denkbeelden over de behandeling van dieren**

- **De mening: 'De natuur is er ten dienste van de mens'**

- **De mening: 'Hebzucht hoort bij de beschaving'** (= tot heden)

- **De mening: 'Vredelievend zijn is een teken van zwakte'** (= tot heden)

(*1-4) <https://www.timetoast.com/timelines/a-brief-history-of-voting-rights-in-europe>

(*1-4) <https://votingrights.news21.com/static/interactives/votinghist/timeline.pdf>)

(*1-5) <https://nl.wikipedia.org/wiki/Vrouwenkiesrecht#Tijdslijn>)

**The world is not
devided by race,
color, gender, or
sexual orientation.
The world is devided
into wise people
and fools.**

**And fools devide
themselves by race,
color, gender,
or sexual orientation.**

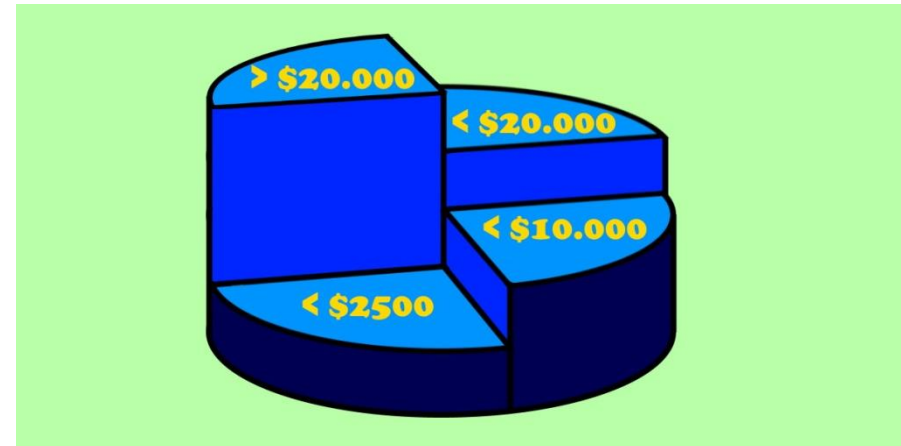

Is democratie de beste staatsvorm voor de bevolking van elk land?

Een studie (2011) wijst uit : een democratie is niet altijd noodzakelijk de beste staatsvorm voor de ontwikkeling van een land en het welbevinden van de bevolking van dat land. (*1-6)

“Dictatuur, toch maar niet”.

Onderzocht is of democratie een positieve invloed heeft op het welbevinden (geluksgevoel) van de bevolking van een land. Vier categorieën van landen zijn onderzocht, elke categorie is gekoppeld aan een BBP (**B***) (zeg voor het gemak: wat gemiddeld verdiend wordt) per hoofd van de bevolking : 1) resp. tot U\$2500, 2) tot U\$10.000, 3) tot U\$20.000 en 4) boven de U\$20.000 per jaar.

Uit het onderzoek komt naar voren dat een onderontwikkeld land (land van categorie 1), ofwel een arm land) **geen of minder baat heeft bij democratisering dan een meer ontwikkeld land.** Voor een dergelijk land is het aantrekken van geld veel belangrijker dan democratie. Naarmate het inkomen per hoofd van de bevolking van een land groter is, is ook het belang van de democratie steeds groter voor het welbevinden van de bevolking. Daar is niet mee gezegd dat de bevolking altijd moet afwachten tot het moment dat de inkomens groter worden. Een voorbeeld daarbij is Ivoorkust dat, na flinke protesten onder de bevolking, zich ontwikkelde vanuit een arm land naar een stabiel democratisch land met een geleidelijk oplopende levensstandaard.

Het onderzoek wijst uit: **Democratie is beter voor de rijkste categorie van landen.** Let wel: dat is als het gaat om het welbevinden/geluksniveau van de bevolking.

(B*) BBP

Het **BBP per hoofd van de bevolking** wordt vaak als maatstaf gebruikt om de welvaart tussen landen te vergelijken. Economische groei wordt berekend met behulp van het BBP. Het BBP kan via de **productie** worden berekend maar ook via de **inkomens** of de **bestedingen**.

(*1-6) <http://wim.nusselder.antenna.nl/Dictatuur,%20toch%20maar%20niet.pdf>

“Het wordt steeds belangrijker voor een land om democratischer te worden, naarmate het land ontwikkelder is.”

Een soortgelijke uitkomst is op te maken uit het onderzoek “Growth-Friendly Dictatorships” van Giacomo De Luca, Anastasia Litina en Petros G. Sekeris:

“... hoe meer kapitaal de gemiddelde kiezer bezit, hoe lager de steun van de samenleving voor een dictatuur. Hoe rijker de gemiddelde kiezer is in termen van kapitaal, hoe hoger het groeipercentage dat onder democratie wordt geïmplementeerd, waardoor de relatieve voordelen van een dictatuur worden uitgehold.” (*1-7)

(*1-7) <https://www-users.york.ac.uk/~gdl505/dictator.pdf> (2012) (pag 16)

**Je kan wel democratie WILLEN maar wat nu,
als het democratische systeem begint te
haperen en barsten gaat vertonen?
Wordt het te oud? Is het aan renovatie toe?
Of past het niet meer in deze tijd?**

Verval van de Democratie en Populisme.

De democratie zoals wij die nu meemaken (in bijv. West Europa en de V.S.) heeft mogelijk zijn langste tijd gehad. In de westerse landen verkeren staten in het hoogste stadium van het BBP en BNP, wat zoveel betekent als: behoeften zijn bevredigd, groei is er uitsluitend bij de rijken en vermogenden. Het economische bestel bezorgt ons daarbij onomkeerbare nadelige processen. Klimaatverandering, pandemieën, arbeidsonvrede, de groei van de kloof tussen arm en rijk en vermindering van politieke betrokkenheid knagen aan het welzijn.

Populisme.

De vraag dringt zich op of onze democratische inrichting stand kan houden. Teken van verval zien we terug in populisme waarbij het volk, bij het ontbreken van een betrouwbare en rechtlijnige charismatische leider, verleid wordt door populisten. Desinformatie, ruime fantasie en een ernstig tekort aan feitelijke kennis van populistische leiders zet het volk en daarna een staat op het verkeerde been.

Populisme – definitie.

Een internationaal vaak gehanteerde definitie komt van de Nederlandse politiek wetenschapper Cas Mudde (populisme-onderzoeker):

“Populisme is een dunne ideologie, volgens welke de maatschappij uiteindelijk verdeeld wordt in twee homogene en vijandige kampen – ‘het zuivere volk’ versus ‘de corrupte elite’ en die stelt dat de politiek een uitdrukking zou moeten zijn van de algemene wil van het volk”

Noot van de auteurs: afzetten tegen de “corrupte elite” kan ook de vorm hebben van afzetten tegen de gevestigde bestuurlijke orde.

Democratie en Populisme: Verwarring over de betekenis.

Democratie? “Dat betekent ‘wat het volk wil’! Zoek maar op!”, wordt er wel eens gezegd.

Dus opgezocht: van het Griekse δῆμος (demos) = volk.

Κράτος (kratos) = staat. Kratos komt van het griekse woord κρατεῖν (kratein) = de baas zijn, regeren. (*1-8)

‘Democratie’ is dan: de staat van het volk ; het volk is de baas; het volk regeert.

Ook het Latijnse ‘Populus’ betekent ‘volk’.

(*1-8) <https://dictionnaire.orthodidacte.com/article/etymologie-democratie>

Maar dat betekent dan nog NIET dat precies gebeurt “wat het volk wil”. Niet bij democratie en niet bij populisme.

Twee voorbeelden: desgevraagd wil het volk liever geen belastingen. En nooit meer oorlog.

Dat gaat dus niet gebeuren.

“Het begint met populisme”.

Populisme sleepte mensen in Groot-Brittannië mee in de Brexit-stemming. In de V.S. werd de verkiezing van Trump met ‘Bouw die muur’ bejubeld. En in Turkije maakte zijn populistische mooipraterij het Erdogan mogelijk om de verkiezingen te manipuleren, de economie herbouwen rond vriendjespolitiek en zijn oppositie bestempelen als terroristen. Terwijl veel mensen hadden gedacht: “Dat kan hier niet gebeuren”.

In haar boek “How to lose a country” schrijft Ece Temelkuran dat het begint met het opzetten van populistische bewegingen. Deze bewegingen claimen het monopolie op oorspronkelijkheid, zij vinden dat alleen zij de wil van het volk vertegenwoordigen. De auteur stelt (over wat de populistische beweging over zichzelf vindt) : *“Een beweging van echte mensen is de nieuwe tijdgeest, een belofte om de menselijke waardigheid terug te brengen door het moeras van stilstaand water dat de politiek is geworden droog te leggen.”*

Iedereen buiten deze beweging is een vijand van het volk. Deze focus op een collectieve beweging staat in schril contrast met het individualisme van markteconomieën.” (*1-9)

“It begins with the creation of populist movements. These movements claim a monopoly on authenticity, they alone represent the will of the people.” The author argues that “A movement of real people is the new zeitgeist, a promise to bring back human dignity by draining the swamp of the stagnant water that politics has become”.

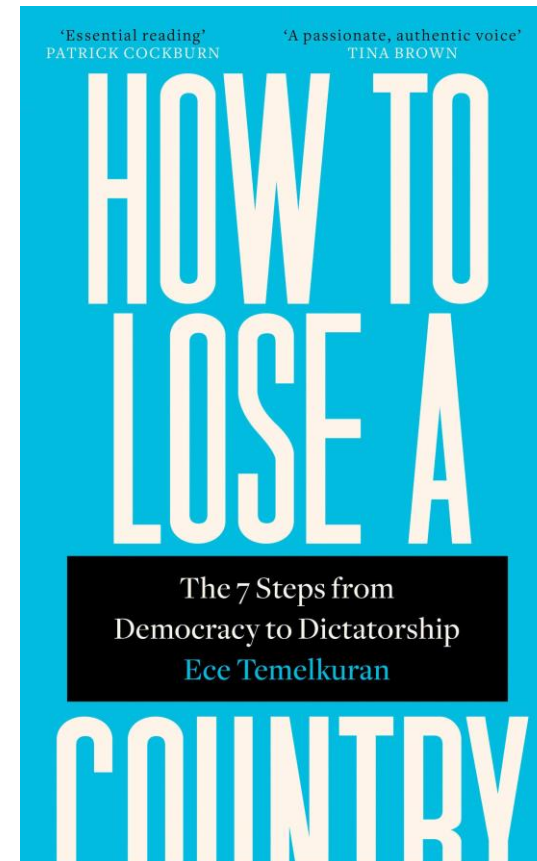
Anyone outside this movement is an enemy of the people. This focus on a collective movement is presciently contrasted with the individualism of market economies.
This is just the beginning.”

Tekst uit een review van het boek “How to lose a country” (2019) van Ece Temelkuran, door Paschal Donohoe. (*1.9)

Ece Temelkuran (1973) is journalist, politiek commentator en succesvol auteur.

(*1-9) <https://www.irishtimes.com/culture/books/how-to-lose-a-country-the-7-steps-from-democracy-to-dictatorship-review-how-dangerous-simplicities-can-run-amok-1.3840347>

**Dat zijn gevaarlijke ontwikkelingen voor de democratie.
Is de democratie hier tegen bestand? Moet er aan het
democratisch bestel gesleuteld worden of moet het hele
systeem op de helling?**

2 Democratisch de verkeerde kant op

Democratie om twee redenen

Verlies van grip

Versplintering

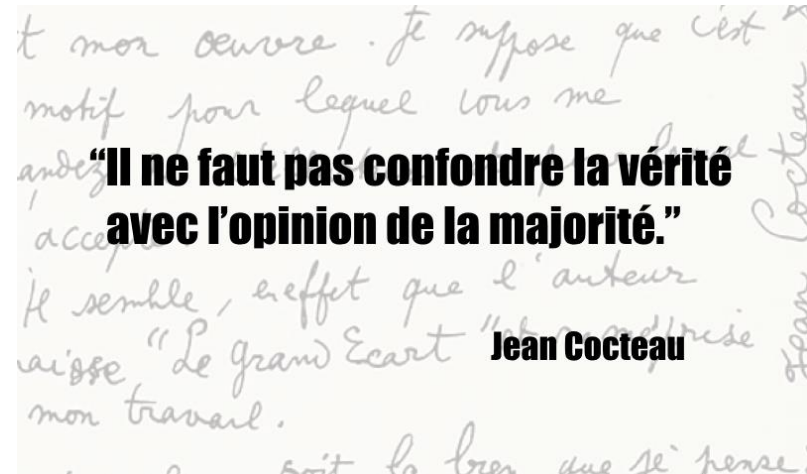
Kapitalisme als economisch systeem

Koersverandering

'Ja, maar verandering is eng'

Verandering is niet makkelijk

2 Democratisch de verkeerde kant op

'Men moet de waarheid niet verwarren met de mening van de meerderheid'

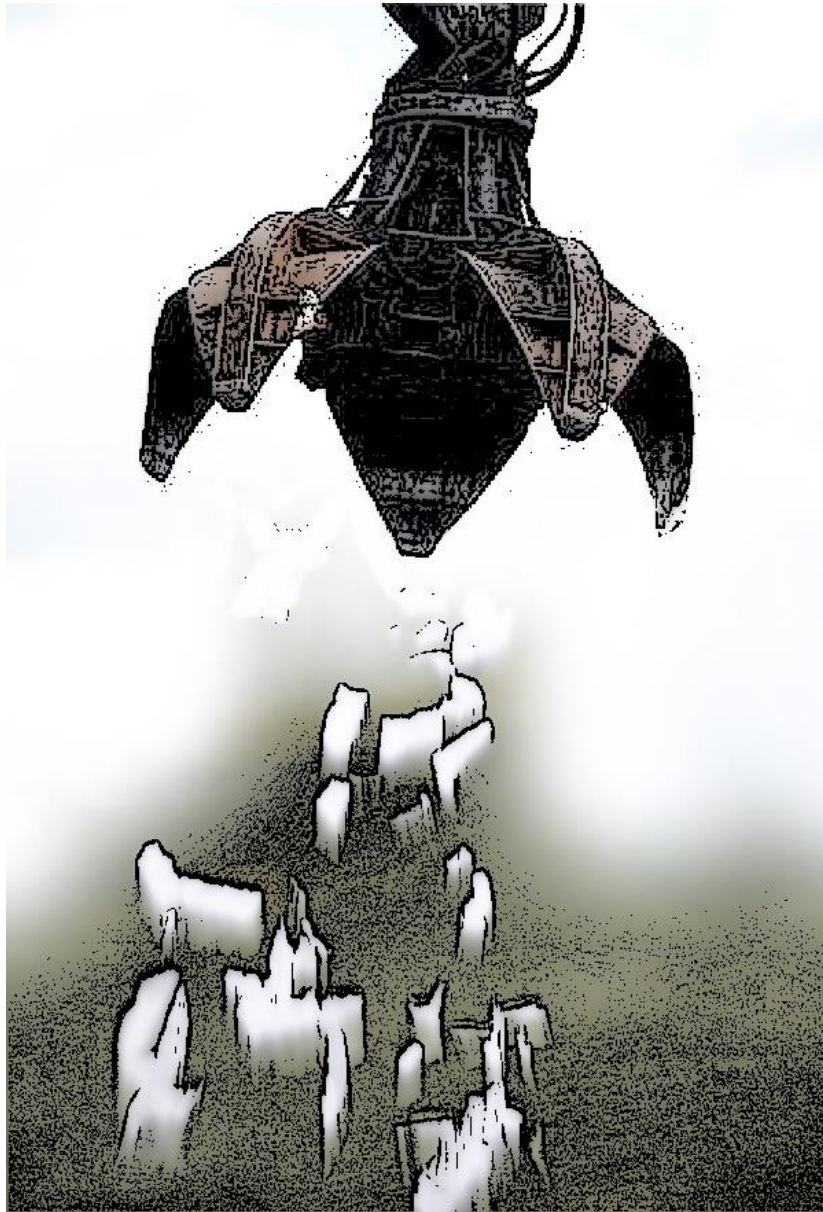
Historisch gezien is de Democratie om twee redenen tot een stelsel geworden:

1) Burgers hebben rechten weten te claimen en daar is een democratie uit gegroeid

2) Machthebbers zien democratie als een doelmatig middel om hun macht legitiem te maken.

Momenteel ligt het zwaartepunt bij de tweede reden.(*F) En dat is niet de reden waar het land en de bevolking het meest mee gediend zijn.

(*F) (Zie Hfst. 4: Fareed Zakaria en (*4.4-4))

Verlies van grip.

De democratische praktijk is van de burgers vandaan gegroeid naar een kant waar zij steeds minder grip op hebben. De aanwezigheid van de burgers in het democratische proces lijkt niet veel invloed te hebben.

Burgers in veel landen ervaren op plaatselijk en landelijk niveau dat over hen wordt beslist. Burgers worden bijvoorbeeld niet of nauwelijks gehoord en betrokken bij veranderingen in de eigen leefomgeving.

Burgerparticipatie is ver weg als het om uitvoering van beleid gaat. Er zijn wel initiatieven op gang aan het komen maar er is nog een lange weg te gaan.

Versplintering.

We steunen nu af op een versplintering van de maatschappij als gevolg van de onvrede in vrijwel alle lagen van de maatschappij. Het gevoel van verbondenheid, van nationale binding, raakt op de achtergrond. Emoties en het 'grote eigen gelijk' dreigen de overhand te krijgen. (E*) En soms gaat dat hand in hand met het blinde geloof in een leider, een personencultus.

En langs deze weg komen we niet terecht bij wat de meeste mensen uiteindelijk willen.

De genoemde ontwikkelingen – verlies van invloed en versplintering - worden door het huidige democratische systeem niet gestopt of gekeerd. Is het systeem niet bij machte om deze ontwikkelingen te stoppen?

(E*)

egocratie: samenleving waarin eigenbelang en egoïsme belangrijker zijn dan solidariteit en gemeenschapszin.

emocratie: beleids switch bij maatschappelijke hypes. Democratie waarin emoties centraal staan en bewust wordt ingespeeld op emotie.

Om te zien waarom het met de democratie de verkeerde kant op gaat, bekijken we een aantal zaken die daarvoor bepalend zijn.

De eerste is de **grondslag van de economie** in de democratische landen: Het kapitalisme.

Vervolgens, na het opsommen van **kritieken op de democratie** komen we op de **ontsporingen van democratie en politiek**: in Hfst. 3.2 bij 'Fouten en zwakke punten', in Hfst. 3.3 bij 'Vertrouwen' en in Hfst. 3.4 bij 'Onwetendheid'.

Kapitalisme als economisch systeem.

In bijna alle democratische landen lijkt men niet al te kritisch te staan tegenover de (politiek-) economische koers zoals die de afgelopen halve eeuw gemiddeld is geweest.

Aan de basis staat een kapitalistisch systeem.

Het loont de moeite om nog eens te kijken hoe dat zit.

Een beknopte beschrijving van Kapitalisme.

"Het **kapitalisme** is een economisch systeem dat is gebaseerd op investeringen van geld, in de verwachting winst te maken. De productiemiddelen zijn meestal in privaat eigendom van particuliere ondernemers die daarbij veelal gebruikmaken van

loonarbeid om meerwaarde te creëren.

Er is een vrije markt voor goederen, diensten, kapitaal en arbeid, maar die markt wordt wel gereguleerd door diverse handelsverdragen. De vrije markt wordt ook beïnvloed door eenzijdige maatregelen die een land neemt om de eigen handel te bevorderen/te beschermen. (protectionisme.) (*2-1)

(*2-1) bron o.a. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Kapitalisme> > >)

Het oorspronkelijke idee is dat met een goed functionerende (kapitalistische) economie de mensen in hun behoeften kunnen worden voorzien. Maar dat idee van behoeftebevrediging is aan de kant gezet. De economie heeft een ander doel gekregen: geld- en kapitaalvermeerdering.

Hoe dat dan werkt:

Bedrijven hebben geld nodig voor hun investeringen. Grotere bedrijven lenen geld van investeerders via aandelen. Deze leenbewijzen hebben bij aankoop een bepaalde waarde. De bedrijven verdelen een gedeelte van hun winst onder de aandeelhouders. Er wordt gehandeld in de aandelen: Als de verwachting is dat een bedrijf veel winst gaat maken, zal de waarde van de aandelen stijgen. Bij verwachting van verlies zal de waarde dalen.

Aandeelhouders kunnen invloed uitoefenen op de koers van bedrijven. **De kans is groot dat de aandeelhouders voornamelijk geïnteresseerd zijn in de winsten van bedrijven. En minder of niet in het volgen van een moreel en ethisch kompas. En dus ook minder geïnteresseerd in de behoeften van (diensten en goederen voor) de mensen.**

Eén en ander resulteert er in dat de handel in aandelen een dusdanige invloed heeft, dat de wereldorde ernstig verstoord raakt, ja zelfs dat de mensenwereld ten gronde kan worden gericht.

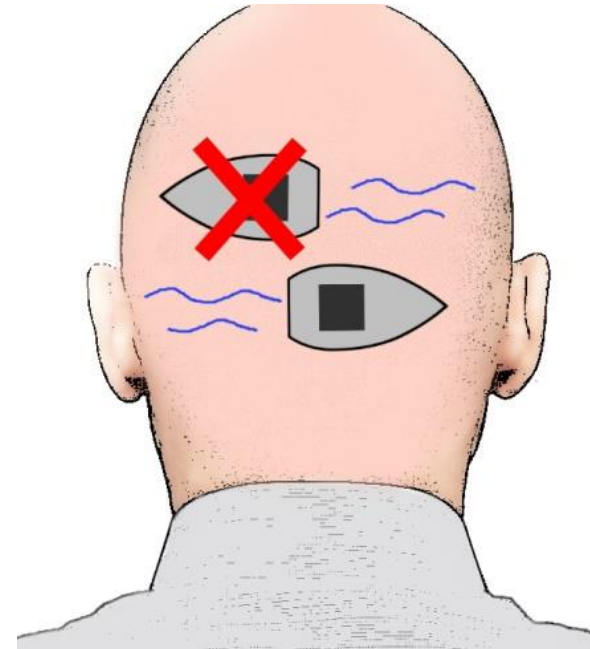
Twee punten waaruit dat duidelijk wordt:

- 1) Rijken worden steeds rijker en de armen steeds armer.**
- 2) Opwarming van de aarde is een issue dat de meeste**

**aandeelhouders zien als iets van de lange termijn.
Klimaatverandering, daar hebben zij geen boodschap aan
omdat zij winsten die op de korte termijn behaald kunnen
worden belangrijker vinden.**

Kapitalistisch of niet; Het is zaak dat er een andere koers
gevaren gaat worden.
Zoals je hebt kunnen zien, zou dat ook binnen het kapitalisme
kunnen, zolang als het verlangen van aandeelhouders naar
maximale winst dat niet in de weg zit.
**Het zal dus op de eerste plaats een **ethische en mentale
koersverandering** moeten zijn.**

(*2-2) Zie voordelen-nadelen van kapitalisme bijvoorbeeld op
<https://publicain.com/kapitalisme/>

Koersverandering.

**Zo'n koersverandering gaat iedereen aan. Niet alleen de
aandeelhouders.**

We hebben al gezien dat de koersverandering er niet vanzelf
komt. Iedereen zal er aan moeten meewerken. Door bedrijven
en politiek de richting te wijzen waar het heen moet. Dat kan
betekenen een nieuwe politieke koers kiezen. Dat kan
betekenen: actief worden en je mening uitdragen voor minder
armoede en een verantwoordelijk omgaan met de natuur.
Daarover meer in hoofdstuk 5.3 en verder.

**GOOD THINGS
HAPPEN ON THE
OTHER SIDE
OF FEAR**

‘Ja, maar verandering is eng’.

Verandering is de weg naar het onbekende; dat voelt niet veilig.

En mensen denken: zo hebben we het wel goed, dus we houden het zo.

Zodra de meerderheid het ‘wel goed’ heeft, wordt door die meerderheid voor handhaven van de stand van zaken gekozen. De angst is groot dat als er voor verandering gekozen zou worden, bijvoorbeeld bij de keuze dat iedereen in het land het goed moet hebben, dat het te veel ten koste zal gaan van het eigen welbevinden, van de eigen portemonnee. Anders gezegd: Idealisme en kiezen voor een welbevinden voor iedereen, is (nog) lang niet voor iedereen vanzelfsprekend.

Daarnaast zijn er nog de mensen die vinden dat het allemaal geen zin heeft. Zij verzuchten: “Er valt toch niets te doen aan de macht van het geld en ‘het establishment’.”

En er zijn de ‘eeuwige tegenstanders’ van verandering. Maar ook voor ieder van hen geldt:

“I have to change to stay the same.” (*w)

(*w) quote van Willem de Kooning, kunstschilder.

Verandering is niet makkelijk:

Hoe lastig het is om de kapitaalmarkt op een meer ethische koers te krijgen blijkt o.a. wel uit het boek 'De kapitalisten van de 21e eeuw' van Werner Rügemer. (*2.3)

(*2.3) <https://www.globalinfo.nl/Recensies-enzo/boekbespreking-werner-ruegemer-de-kapitalisten-van-de-21e-eeuw>

In dat boek is o.a. te lezen over de "financiële lobbygroepen en privé-investeerdere die het politieke proces disproportioneel beïnvloeden".

(de quote is uit "Waarom dictators telkens weer de kans krijgen." (*1.3))

Een meer ethische koers op de kapitaalmarkt komt later wat uitgebreider ter sprake in Hfst. 5.6: Christian Felber e.a..

Maar een koersverandering gaat over nog zoveel meer dan alleen de kapitaalmarkt.

Het gaat ook over de aanpak van de vervuiling van onze leefomgeving, het milieu. Over oplossingen voor de klimaatverandering.

En het gaat over een verandering in de ethische en morele koers van politici, van overheidsinstellingen, van de manier waarop door iedereen de politieke discussie wordt gevoerd. En het gaat over vertrouwen in de overheid, en in elkaar. Over

het in stand zien te houden van een waarheid die we met z'n allen kunnen vertrouwen. En het bestrijden van de ondermijning van dat vertrouwen.

Zoals je ziet, er moet op meer fronten aan een koerswijziging worden gewerkt.

Allemaal mooi gezegd, maar kunnen we wel iets bereiken in de democratie zoals die nu werkt?

Dat er iets niet bevalt aan de situatie zoals die nu is, is duidelijk op te maken uit de kritieken op de democratie die iedereen om zich heen kan horen en lezen.

Een kleine inventarisatie:

3.1 Kritiek op de democratie

22 kritieken

Een idioot als president

Complot-denken en geheime krachten achter de schermen

3.2 Fouten en zwaktepunten

Met hoe het stelsel nu werkt komen we niet verder

Nog een paar lastige kanten

Onwenselijke beïnvloeding

'The Great Hack'

Democratie als zoethouder?

3.3 Vertrouwen

Metingen van vertrouwen

Negatieve invloed op vertrouwen

Media

Destabiliserende Sociale Media

Overmaat aan informatie

3.4 Celebration of Ignorance

Samenzweringstheorieën en Complotdenkers

Ontkennen van feiten

Ontkenning van feiten door politici

"Ik voel me niet gehoord"

Overschatting van de kennis van het partijprogramma

'Onwetendheid' - Al met al

3.5 Hoe het zit

Inleidend: 'Tegen Verkiezingen'

Vertrouwensbeginsel

Wat is je democratische stem waard?

De verborgen machten (Robert Reich)

Bedrijven en rijke particulieren die het voor het zeggen hebben

Hoe ga je de democratie terug krijgen?

Alle essentiële politiek-economische lobby transparant

Werken aan verbetering

3.1 Kritiek op de democratie

De kritiek op de democratie komt veelal voort uit teleurstelling. Teleurstelling omdat de hoop en verwachtingen van mensen door de politiek niet worden gerealiseerd.

De kritieken bevatten niet enkel loze klachten; er zit veel feitelijkheid bij.

De kritieken zijn vooral gericht op het democratische proces en haar politici.

Een aanhoudende stroom van kritieken leidt er onvermijdelijk toe dat men niet meer gelooft dat de bevolking iets heeft aan het democratische systeem.

KRITIEKEN

**In de inleiding was in de oneliners al een aantal kritieken op de democratie en op politici te lezen.
Er is meer:**

KRITIEK 01

De democratie is gereduceerd tot eens in de zoveel jaar een verkiezingsspektakel waarbij 'het volk' geamuseerd toekijkt hoe de kandidaten hun best doen om elkaar belachelijk en zichzelf belangrijk te maken.

((*3.1-1) vrij naar <https://www.groene.nl/artikel/het-volk-bestaat-niet>)

KRITIEK 02

Beleid staat eindeloos in de week.

Het duurt erg lang / te lang voordat de kiezers resultaat zien in de vorm van nieuw beleid, nieuwe wetgeving, afspraken, verdragen en de uitvoering daarvan.

KRITIEK 03

Kiezers en verkiezingen hebben veel minder invloed op het beleid dan de lobby van grote bedrijven en (in mindere mate) van de ngo's.

KRITIEK 04

In de democratie klinkt de stem van de bevolking niet meer door.

De bevolking herkent de uitkomsten van haar politieke keuzes niet meer.

KRITIEK 05

Het economische systeem werkt de situatie van uitgeholde democratie in de hand.

KRITIEK 06

Er bestaat nu geen goede overheidswerking die in staat is om op een verantwoordelijke manier met de toekomst om te gaan.

Het is niet dat het te traag gaat maar dat er te weinig, te traag in het groot vooruit geregeerd wordt.

((*3.1-2) Artikel NRC, 29 jan 2021,

De Tirannie van de korte termijn, Wouter van Noort)

<https://www.nrc.nl/nieuws/2021/01/28/de-tirannie-van-de-korte-termijn-a4029595>

KRITIEK 07

(Quotes uit Artikel van 1 sept 2016

"Waarom dictators telkens weer de kans krijgen.")

(...)

"Laat ik even advocaat van de duivel spelen. Zijn er dan echt geen goede dictators? Een liberale democratie is ook geen perfect systeem. Denk maar aan de financiële lobbygroepen en privé-investeerders die het politieke proces disproportioneel beïnvloeden, aan de invloed van de financiële markten en internationale instellingen zoals het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldhandelsorganisatie (WTO), het eindeloze palaver ten koste van slagkracht, de manier waarop moderne media het politieke debat polariseren. Nee, de toenemende verkiezingsmoeheid in het Westen komt niet uit de lucht vallen."

(*3.1-2) = (*1.3) <https://decorrespondent.nl/5182/waarom-dictators-telkens-weer-de-kans-krijgen/866217212520-94a71ee4>

KRITIEK 08

Is het democratische systeem nog wel bruikbaar in deze tijd? (zie ook: de one-liners)

Piept en kraakt het systeem niet teveel in zijn zwakke punten onder de last van aanvallen? Kan het zijn taken nog wel voldoende aan?

KRITIEK 09

"Democratie is slecht; het is tijd voor de beslissingsmachine."
Democratie is leuk maar het kent ook vele problemen. In deze tijd ontkomen we er niet aan om belangrijke maatschappelijke beslissingen door machines te laten nemen, betoogt informatiedeskundige Frans Knibbe.

(*3.1-3) <https://sargasso.nl/democratie-is-slecht-het-is-tijd-voor-de-beslissingsmachine/> Frans Knibbe, 2 januari 2012

KRITIEK 10

Legitimiteitscrisis van het parlementair stelsel? Dat niet maar...

De Staatscommissie die het functioneren van het parlementaire stelsel in Nederland onderzocht rapporteert o.a. dat ze na gesprekken met burgers en deskundigen en door onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau tot de conclusie komen dat het parlementair stelsel geen legitimiteitscrisis kent. De krant Trouw citeert commissielid Remkes daar over: **"De democratie is onomstreden, maar er zijn wel grote problemen die verband houden met de vraag of mensen zich vertegenwoordigd voelen"**. *"Daarbij valt het op hoe groot de verschillen zijn tussen mensen met een hoog inkomen en een hogere opleiding en zij die dat niet hebben. De eerste groep ervaart nauwelijks een probleem.*

Natuurlijk, een oplossing op dit punt is heel erg moeilijk, zo niet onmogelijk, maar het is een in het oog springend punt waar wij als commissie niet omheen kunnen".

(*3.1-4) <https://www.trouw.nl/nieuws/beinvloeding-kiezers-bedreigt-democratie~ba41e19a/> 19 okt 2017

KRITIEK 11

Een stukje oude geschiedenis.

Historische kritiek: Athene.

Onder de antieke critici van de Atheense democratie bevinden zich enkele beroemdheden, met twee uit Athene zelf afkomstige schrijvers aan kop. De filosoof Plato (428-347) laat in zijn werken voortdurend merken hoe slecht hij het politieke systeem vindt waarbij *grote beslissingen kunnen worden genomen door mensen die 'onoordeelkundig' en niet ter zake gespecialiseerd zijn.*

'Met genot als lokaas jagen zij op domheid', schreef Plato over de politici die de bevolking van Athene bestuurden. Plato vond democratie niet ideaal voor de stadstaat Athene:

Democratie is een staatsvorm zonder rem. Want de democratie dwingt politici de bevolking alles te geven waar het om vraagt. Wat de bevolking ook maar voor grillen heeft, de politici zullen er alles aan moeten doen om die te vervullen. Ze willen hun

machtsbasis namelijk niet kwijt.

Bovendien zijn politici volgens hem vaak aan lager wal geraakte mislukkelingen, die slechts in de politiek iets van een carrière kunnen maken. *Het jagen op eigen voordeel van deze lieden is ook weinig bevorderlijk voor het functioneren van het systeem.* Daarom is volgens Plato een rationeel proces van besluitvorming per definitie onmogelijk in een democratie. Plato was één van de felste tegenstanders van het systeem in zijn stad. Naast rationele redenen had hij ook emotionele motieven om zich zo fel te keren tegen de democratie. De leermeester van Plato was Socrates. Die was in een nogal duister (democratisch) proces veroordeeld tot het leegdrinken van een gifbeker.

(*3.1-5) <http://www.vanderkaap.org/histoforum/democratie/opdracht4.htm>

KRITIEK 12

In het *Jaarboek parlementaire geschiedenis 2006* dat als thema heeft: '**De waan van de dag**', schrijft Willem Witteveen

"...ook de notie dat de politiek wordt beheerst door 'de waan van de dag' lijkt het product van de waan van de dag.'

'De waan van de dag is (...) een negatieve omschrijving van de heersende mening of de meningen van de verstandige en tot oordelen bevoegde leden van de gemeenschap. In een

democratie behoort bijna iedereen tot die categorie.'

Witteveen concludeert zelfs: 'Democratie is de geïnstitutionaliseerde waan van de dag.'

(*3.1-6) <https://www.groene.nl/artikel/eerst-denken-dan-pas-doen>

24 nov 2006, Robert Hartman

KRITIEK 13

Kiezers vinden dat van politici het ethisch en moreel bewustzijn en besef het belangrijkste is.

De mensen merken aan alle kanten dat die ethiek en moraal ver te zoeken is. Zij hebben vergelijkbare waarnemingen als

Plato (Kritiek 11).

(Bedrog, omkoping, vriendjespolitiek, het landsbelang dat opzij wordt geschoven en in plaats daarvan wordt gewerkt voor behoud van de vette baan of van macht, of voor puur eigen gewin, extravagante bonussen, enzovoort.)

KRITIEK 14

Er heerst een gevoel onder de bevolking dat hun belangen in de parlementaire organen onvoldoende worden behartigd. Dat stemt ontevreden.

Die ontevredenheid kan erin zitten dat men zich niet genoeg vertegenwoordigd voelt. Dat heeft de naam 'representatieve onverzadigbaarheid' gekregen. Waarover meer in 3.4, punt 3.

KRITIEK 15

Democratie is zwak.

"De democratie legt bij ieder individu een verantwoordelijkheid voor het geheel. Dat vergt van zowel kiezers als gekozenen dat zij met verstand en onderscheidingsvermogen hun keuzes maken. Dat maakt de democratie breekbaar."

(*3.1-7) (<https://dezwijger.nl/programma/de-ontmanteling-van-de-democratie>) 9 okt 2018

KRITIEK 16

Regelmatig is de opvatting te horen dat de democratie teveel halfslachtige oplossingen oplevert en niet tot duidelijke beslissingen komt. En dat terwijl het land is gediend bij duidelijk en krachtig optreden. Vanuit die gedachte is men soms geneigd zich uit te spreken voor dictatoriale oplossingen.

KRITIEK 17

Democratie is minimale invloed van de bevolking maar nog zonder dat het totalitair, autocratisch, of oligarchisch (e.d.) wordt:

Om de boel een beetje stil te houden wordt er enkel gezorgd voor een minimumpeil van tevredenheid. Anders gezegd: De ontevredenheid wordt hanteerbaar gehouden.

De Belgische politicoloog **Mark Elchardus** schrijft in zijn boek 'De dramademocratie' (2002): 'Het is in feite niet langer juist om ons regime te omschrijven als een vertegenwoordigende democratie. Het is een politiek systeem waarin grote macht uitgaat van een door de media gedragen voorstelling en waar legitimiteit wordt ontleend aan de wijze waarop personen, groepen en organisaties in die mediavoorstelling verschijnen.' De politiek is een 'vertoning' geworden. Visie en ideeën lijken ondergeschikt te zijn geworden aan charisma...

KRITIEK 18

Het kiesstelsel is niet goed.

We hebben nu het gelijkheidsbeginsel: één mens, één stem.

Er gaan stemmen op die zeggen:

Stemgerechtigheid moet je laten afhangen van iemands IQ:

Voordat de stem meetelt moet de kiezer eerst slagen voor een IQ-testje. "Let the people decide, but only the clever ones."

(*3.1-8)

Of je laat het gewicht van iemands stem afhangen van de hoeveelheid betaalde belasting, of van het aantal kinderen dat iemand heeft, of van de leeftijd – hoge leeftijd met het oog op levenswijsheid – of juist lage leeftijd vanwege het belang van jongeren bij denken over de toekomst. Of je koppelt het gewicht van iemands stem aan een puntensysteem dat de mate van iemands deelname aan het maatschappelijk discours weergeeft, een participatiematrix.

(*3.1-8) ('Years and Years' BBC- TV-series)

KRITIEK 19

Democratie wordt overal ter wereld bedreigd – democratie is te zwak.

"the "mainstream center-right parties" of the liberal democratic world are being "captured by tendencies that are

indifferent or even hostile to liberal democracy."

("De grote centrum-rechtse politieke partijen van de democratische wereld worden ingepakt door bewegingen die onverschillig of zelfs vijandig staan tegenover de liberale democratie.")

(*3.1-9)

https://www.washingtonpost.com/news/opinions/wp/2019/03/14/feature/the-strongmen-strike-back/?utm_term=.e78d7e874063

KRITIEK 20

"What we used to regard as the inevitable progress toward democracy, driven by economics and science, is being turned on its head. In **non-liberal societies, economics and science are leading toward the perfection of dictatorship.**"

("Wat we gewend waren te beschouwen als de onvermijdelijke voortgang naar democratie, aangestuurd door economie en wetenschap, wordt op zijn kop gezet. **In niet-liberale samenlevingen (**) leiden economie en wetenschap naar de perfectie van dictatuur.**")

((**) Opmerking: Lees: 'illiberale samenlevingen'; meer daarover aan het einde van Hfst. 4.4)

(*3.1-10)

https://www.washingtonpost.com/news/opinions/wp/2019/03/14/feature/the-strongmen-strike-back/?utm_term=.e78d7e874063

KRITIEK 21

Arno Visser (President van de Algemene Rekenkamer, NL) spreekt van **“de inquisitie-democratie”**:

“Dat is een democratie waarin niet meer geleerd wordt, want bij elke fout gaat de kop er af. Bij elke fout wordt gezegd: Waar is de schuldige, de schuldige knopen we op. En als je die houding hebt, leer je niet van het verleden. Dan leer je niet waar het misging, waarom het mis ging. (...) in een inquisitie-democratie blijf je het fout doen.”

“‘Checks en balances’ in de rechtsstaat functioneren niet goed.” Controlerende tegenmacht wordt genegeerd.

(25 april 2021)

(*3.1-11) https://www.vpro.nl/buitenhof/speel~VPWON_1324943~lilian-marijnissen-drie-hoge-colleges-van-staat-jeroen-dijsselbloem-buitenhof~.html (op 31:00min)

KRITIEK 22

Democratie van tegenwoordig is één groot bedrog geworden.
(niet meer er in geloven)

Een idioot als president.

Als extreme uitkomst van een democratisch proces.

«Wenn die Demokratie sich fortlaufend perfektioniert, widerspiegelt die Präsidentschaft immer exakter die innere Seele des Volkes. Eines großen und glorreichen Tages wird sich der Herzenswunsch der einfachen Leute erfüllen und das Weiße Haus mit einem wahren Idioten und narzisstischen Irren besetzt sein.»

Henry Mencken, amerikanischer Satiriker, 1880-1956,
im Baltimore Evening Sun, 26. July 1920

Ill. Baltimore Examiner and Washington Examiner

“Als de democratie zich doorlopend perfectioneert dan krijg je uiteindelijk de diepe ziel van het volk te zien: de hartenwens van de eenvoudige lieden: Een idioot en narcistische clown als president”

Complotdenken en geheime krachten achter de schermen.

Verder zijn er dan nog de bewegingen die voornamelijk via de sociale media tot stand zijn gekomen en die allerlei complottheorieën aanhangen. En die daarmee hun kritiek op de gang van zaken in de democratie naar buiten brengen. Zoals daar bijvoorbeeld is: QAnon, een extreemrechtse complottheorie die de plannen beschrijft van een vermeende 'deep-state' (geheime staat achter de staat), die zich richtte tegen o.a. oud president Trump en diens aanhangers. Aanhangers geloven dat er geheime groepen zijn die achter de schermen aan de touwtjes trekken en die stiekem de vreselijkste dingen uithalen in geheime rituelen. In hun ogen is de democratie allemaal doorgestoken kaart.

Voor het ophelderen van zaken die onverklaarbaar waren werden van oudsher allerlei goden, tovenaars en heksen en monsters bedacht. Tegenwoordig hoeven we de goden niet meer aan te roepen. We kunnen ons nu laten 'verlichten' door de complottheorieën. In ademloze verwondering op het internet rondsurfen is voldoende.

Overigens: Krachten in de achtergrond zijn er wel maar ze zijn

niet zo geheim. Hoewel politici soms hun uiterste best doen om hun banden met deze krachten buiten beeld te houden. Waarover later meer. (Hfst. 3.5, Hoe het zit -2-)

3.2 Fouten en zwakke punten

Met de wijze waarop het stelsel nu werkt komen we niet verder.

Aangenomen mag worden dat we verbetering van de wereld wensen.

Maar

We bereiken geen verbetering van de wereld.

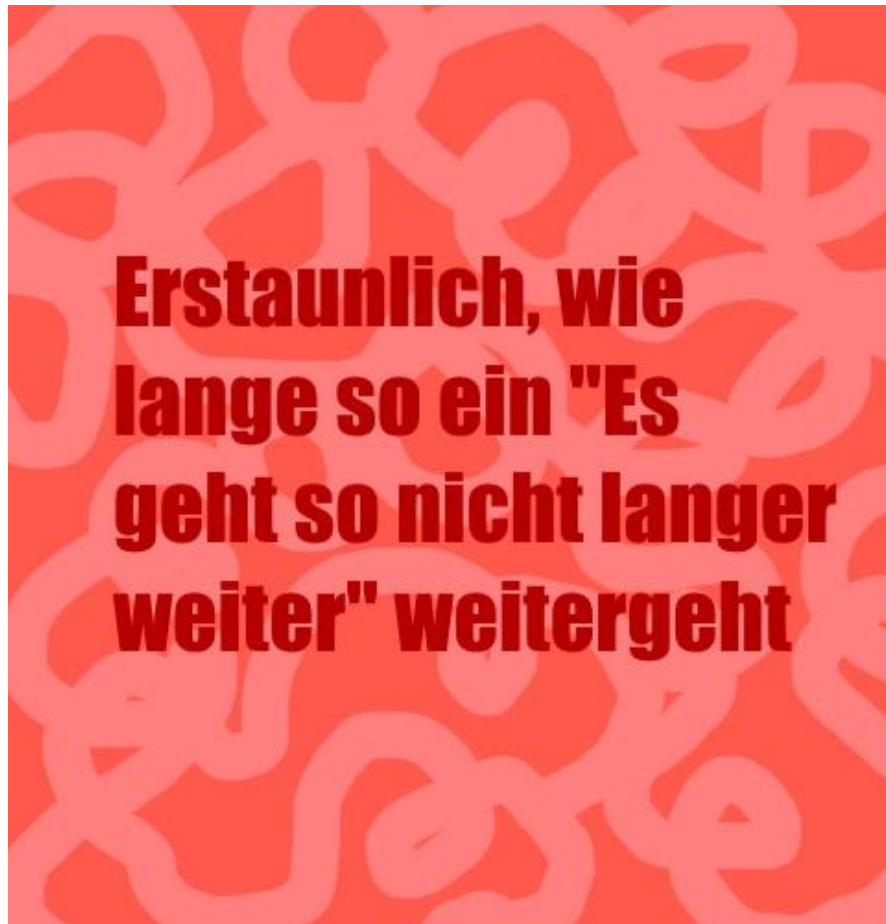
De kloof arm – rijk wordt steeds groter.

Het klimaat verslechtert meer en meer.

We komen alleen maar steeds meer achterop.

En dat terwijl er voor iedereen ruim voldoende levensvoorzieningen voorhanden kunnen zijn. En dat kan zelfs zonder dat de gemiddelde welvaart per rijk land minder wordt.

We gaan verderop in het betoog zien hoe de Goede Dictator dat kan aanpakken.

(verbazingwekkend, hoe lang een "zo kan het niet verder" verder gaat)

Nog een paar lastige kanten van de democratie.

Verkiezingen en onwenselijke beïnvloeding van de kiezers.

Het democratisch functioneren van een land is gevoelig voor beïnvloeding.

Wordt de beïnvloeding/manipulatie van kiezers niet steeds groter? En misschien wel té groot om nog van normale democratische verkiezingen te kunnen spreken?

Een opsomming van invloeden:

- Billboards – fysieke reclames in de openbare ruimte.
- Advertenties in kranten, tijdschriften, radio , televisie, internet (en free exposure in/op kranten, tijdschriften, radio , televisie, internet).
- Internet: Individueel gemaakte content en door politieke partijen en andere organisaties gemaakte content.
- Binnenlands: groeiende budgetten voor politieke reclame en een groeiend aantal mogelijkheden voor promotie van de politieke partijen. Steeds groter wordende verkiezingsfondsen verkregen uit niet te achterhalen anonieme schenkingen.
- Groeiende mogelijkheden voor promotie en beïnvloeding, waaronder de Sociale media met binnenlandse én buitenlandse invloeden. Buitenlandse sociale media die politieke boodschappen brengen die soms opzettelijk

misleidend zijn. Bijvoorbeeld door te proberen vrees te veroorzaken voor binnenlandse politiek die hen onwelgevallig is. (Hfst. 3.3 onder 'Destabiliserende Sociale Media'). Hierbij kan worden aangetekend dat alle machtsblokken in de wereld zich met beïnvloeding van het buitenland bezig houden.

'The Great Hack'

'The Great Hack' is een documentaire over Cambridge Analytica en de verstoring van het democratische proces via het vergaren van data van en over de kiezers. (*3.2-1) Het principe is simpel: 1) Je hebt de techniek 2) dan heb je de data en 3) vervolgens kan je psychologische invloed uitoefenen op de kiezers.

In de documentaire wordt de vergelijking gemaakt met sport en doping. Doping wordt gezien als oneerlijke concurrentie want het geeft een oneerlijke voorsprong. Zo geldt dat ook voor het (stiekem) inzetten van psychologische beïnvloeding. Dat geeft een oneerlijke voorsprong. (Een vorm van 'social engineering').

Met verzamelde data wordt een analyse gemaakt van de kiezers. Met die data kunnen de triggers worden geïdentificeerd die er voor zorgen dat de mensen van de ene (geestes-)staat in de andere komen. Die triggers worden vervolgens bespeeld. Bepaalde info wordt massaal verspreid binnen het bereik van de doelgroepen. Het wordt beschreven als "men wordt er mee gebombardeerd". Aldus kunnen de politieke ideeën van de ontvangers van de berichten worden gemanipuleerd.

Omdat de effectieve werking ervan is aangetoond, wordt er

door bepaalde belanghebbende partijen geld gestoken in deze methode van beïnvloeden.

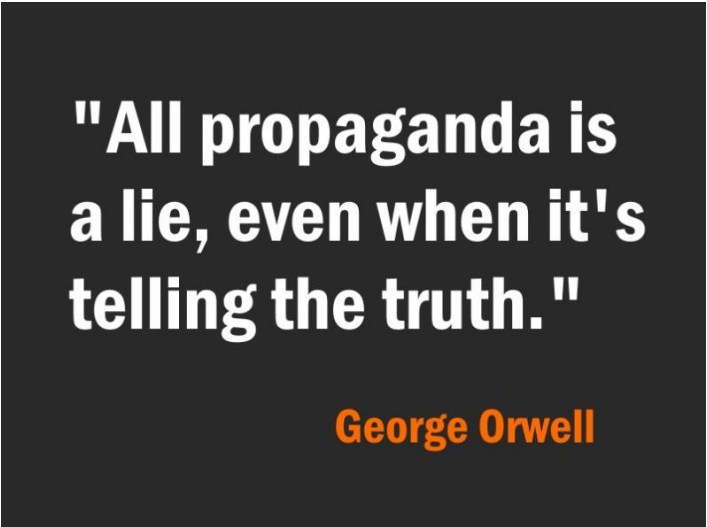
(*3.2-1) "The Great Hack", documentaire over het schandaal rond het bedrijf Cambridge Analytica. De documentaire werd door Netflix op 24 juli 2019 uitgebracht.

Propaganda.

Berichtgeving door politieke partijen heeft vaak het karakter van Propaganda.

Propaganda heeft het meeste effect als het mensen onmiddellijk aanspreekt en moeiteloos kan worden begrepen. Propaganda heeft daarom een aantal kenmerken: * De boodschap moet inspelen op emotie, niet op het verstand. * De boodschap moet spreken in zwart-wit termen, er is geen ruimte voor nuance. * De boodschap moet overkomen en daarvoor mag de werkelijkheid worden verdraaid. * De boodschap moet herkenbaar zijn, daarom wordt er veel gebruik gemaakt van symbolen, vlaggen, kleuren, enz. (*3.2-2)

(*3.2-2) bron: 'propaganda': <https://www.prodemos.nl/wp-content/uploads/2017/09/Krant-Verkiezingen-Havo-klein.pdf>

"All propaganda is
a lie, even when it's
telling the truth."

George Orwell

Democratie als zoethouder?

In een democratie kan de bevolking wel allerlei wensen kenbaar hebben gemaakt maar er moet ook de mogelijkheid zijn en de politieke wil om die wensen te vervullen. Tussen het eerste en tweede zit nog speelruimte. Eind van het verhaal is in ieder geval dat, om chaos te voorkomen, de ontevredenheid van de bevolking hanteerbaar moet blijven. En dat kan op meerdere manieren worden bereikt, zoals door begrip te kweken voor het beleid van de regering en door regels en afspraken.

Van hieruit is een link te leggen met kritiek 17, waar staat dat de democratische praktijk is dat de bevolking zo minimaal mogelijk tevreden wordt gehouden.

Op die manier is de goedkoopst haalbare manier te realiseren

om het land te laten draaien.

Als we aannemen dat de bewering over minimale tevredenheid klopt, dan kan gesteld worden dat die tevredenheid ook op andere manieren kan worden bereikt dan met begrip en democratische regels.

Singapore

Singapore: Democratie of Vriendelijke dictatuur?

Officieel is Singapore een democratie. Zoals het van buiten

wordt gezien is het een 'democratie met verlicht despoot'. Of anders gezegd: een vriendelijke dictatuur.

Sinds dat Singapore in 1965 onafhankelijk werd is er onafgebroken één partij aan de macht geweest. Het land begon arm maar is al snel één van de rijkste landen ter wereld geworden. Media moeten 'de nationale belangen in gedachten houden'. (*3.2-3). en protesteren tegen de regering kan je ernstig in de problemen brengen. Eén partij aan de macht; niet echt vrij: dat zijn toch kenmerken van een dictatuur? **Een meerderheid van de bevolking is er voor om dit zo te houden.** (*3.2-4). Die meerderheid ziet het als de beste weg om welvaart en rust veilig te stellen.

Bestuurlijk wordt er een richting uitgezet die geacht wordt goed te zijn voor het land en daar mag nooit te ver van worden afgeweken; het kan zeker niet ineens over een andere boeg gegooid worden. Oppositiepartijen zijn in die zin een hinderpaal en worden klein gehouden. Kritiek mag, maar niet te veel. Hevige oppositie staat gelijk aan onrust stoken. Het voornaamste is: men wil de rust en stabiliteit bewaren; onruststokers zijn ongewenst.

De verschillende bevolkingsgroepen leven vreedzaam naast elkaar. Het land is corruptie-arm en de misdadcijfers zijn laag.

Ook onder deze staatsleiding zien we dat er een mate van

tevredenheid van de bevolking van belang wordt geacht.

(*3.2-3) <https://www.reuters.com/article/us-singapore-election-opposition-file-ex-idUSKBN24702X>

(*3.2-4) https://en.wikipedia.org/wiki/2020_Singaporean_general_election#Results

Singapore, Republic Plaza Building. (*3.2-5)

3.3 Vertrouwen

Uit het voorgaande is een belangrijke boodschap te halen:
Het vertrouwen van de kiezers moet met zorg bewaard worden.

Hun vertrouwen in de democratie,
in het politieke systeem,
in de politiek; in de politici.

kiezers willen er op kunnen vertrouwen

1. dat het systeem werkt = dat het eerlijk in elkaar zit en functioneert.
2. dat er met een consensus over de waarheid wordt gewerkt.

Hoe staat het er voor met dat vertrouwen?

Metingen van vertrouwen.

Hoe staat het met het vertrouwen in de regeringen van de democratische landen anno 2020?

Van de Europese landen scoren o.a. de Scandinavische landen erg hoog (plm 70% op een schaal van 0%-100%).

Er wordt laag gescoord door bijvoorbeeld Roemenië (16%), Polen (27%), en België (29%).

Ook de stand van zaken in Frankrijk ziet er niet best uit, al is dat met een stijging naar 41% in 2020 beter dan in 2017: "75 procent vindt politici 'over het algemeen gecorrumpeerd', en slechts elf procent heeft vertrouwen in de gevestigde politieke partijen. Zeventig procent is van mening dat 'de democratie in Frankrijk' niet goed functioneert."

(artikel De Groene 30-03-2017) (*3.3-1)

(*3.3-1) (<https://www.groene.nl/artikel/geen-vertrouwen-in-politici-elkaar-en-de-toekomst>)

Voor een breder beeld kijken we naar een grotere groep landen in Europa. En naar de cijfers van 2006 t/m 2020.

(In de opgave hier: 21 EU-landen plus het VK, Noorwegen en Zwitserland.)

24 Europese landen

vertrouwen in de regering in %

	2006	2014	2020
meer dan 60%	5landen	3landen	9landen
minder dan 50%	17landen	19landen	14landen

Ook al is het aantal landen met een score van meer dan 60% gestegen, het is nog steeds een mager aantal. Slechts 9 (!) van de 24 landen scoren hoger dan 60%.

En van een aantal grote democratische landen ziet er zo uit:

**De percentages bij een aantal grote landen
- vertrouwen in de regering - in%**

	2006	2014	2018	2020
India (*i)	-	-		>70
Canada	44	52	61	60
Rusland	37	64	46	48
Verenigde Staten	56	35	31	46
Japan	35	38	38	42
Brazilië	34	36	17	36

Het totaalbeeld is dat de bevolking van de meeste vermelde landen nog geen 50% vertrouwen in hun regering hebben.

(*3.3-2), (*3.3-3), (*3.3-4)

Vertrouwen in regeringen wereldwijd: (gegevens 2020)

(*3.3-2) <https://data.oecd.org/gga/trust-in-government.htm>

(*i) India volgens een opgave uit andere bron en betreft vertrouwen dat andere landen hebben in de regering van een land.

(*3.3-3) <https://www.edelman.in/research/india-high-trust-higher-expectations>

In datzelfde rapport scoort Rusland 30%, de V.S. 47%, Japan 42%, Brazilië 51% en Canada 53%.

en betreft vertrouwen dat andere landen hebben in de NGO's, businesses, regering, en media van een land.

(*3.3-4) <https://www.edelman.com/trust/2020-trust-barometer>

**"CRIME IS CONTAGIOUS. IF THE
GOVERNMENT BECOMES A
LAWBREAKER, IT BREEDS
CONTEMPT FOR LAW; IT INVITES
EVERY MAN TO BECOME A LAW
UNTO HIMSELF; IT INVITES
ANARCHY."**

Louis Brandeis

Negatieve invloed op vertrouwen.

Er zijn meerdere factoren die afkalving van vertrouwen veroorzaken:

- Men stemt wel maar wat men aan regeringsmaatregelen wenst ziet men niet gebeuren of in onvoldoende mate, althans zo wordt het beleefd.
- Fouten van de politiek en/of van regerende partijen.

De manier waarop met die de fouten wordt omgegaan is van invloed op het vertrouwen.

- Er is meer informatie beschikbaar dan ooit.
- De informatiestromen zijn sneller dan ooit.
- Er is veel onjuiste informatie. Soms doen politieke partijen/politici bewust mee aan het verstrekken van onjuiste informatie. Als de leugens van politici bekend worden, is het gevolg dat de politici aan vertrouwen inboeten maar niet enkel dat; het gaat ook ten koste van vertrouwen in het systeem. Met name als de leugenachtigheid bij herhaling voorkomt.
(zie ook: Hfst. 3.5 onder 'Vertrouwensbeginsel'.)

Media.

Een oud Hollands gezegde luidt: "De krant brengt leugens in het land."

Hiermee wordt bedoeld op het gegeven dat de berichtgeving door de professionele media niet altijd 100% correct is. Of

politiek gekleurd is. Of door sensatiezucht gekleurd, aangedikt of zelfs verzonnen is. Daarnaast worden berichten in gewijzigde vorm doorverteld met nog steeds 'de media' als bronvermelding.

Kortom: Zoals altijd voor berichten geldt: ze bevatten een mate van 'ruis'.

Wat is jouw opinie ?

...
en van wie heb je dat?

fact-checken 1

Door feiten ruim te controleren, hoog laag, links midden en rechts kan men (in de meeste landen) een behoorlijk beeld krijgen van de waarheid. Punt is echter dat een meerderheid van de mensen niet veel of geheel niet aan fact-checken doet. Als dan herhaaldelijk de professionele verspreiders van de erkende nieuwskanalen beschuldigd worden van het verspreiden van leugens, leidt dat er makkelijk toe dat zij de gebeten hond zijn.

fact-checken 2

Een verschijnsel dat het er niet beter op maakt is als mensen die besluiten zelf uit te zoeken wat de waarheid is boos worden als ze in de media een ander verhaal vinden dan wat ze in hun hoofd hadden. Boos, want hun waarheid wordt niet verteld.

Ook hier kan de boodschapper – de media - dan de klappen krijgen.

(*zie het voorbeeld in Hfst. 3.4 onder 'Samenzweringstheorieën en complotdenkers' de alinea met "9 augustus 2021")

Je kan 'fact-checken' met als enig doel om bevestiging van je mening te vinden OF een objectieve methode gebruiken om informatie te checken.

Voor waarheidsvinding helpt uiteraard alleen het tweede.

Belangrijk voor stabiliteit in een land, is dat er consensus over de waarheid is ; over de grote lijnen van wat als de waarheid wordt beschouwd.

Destabiliserende Social Media.

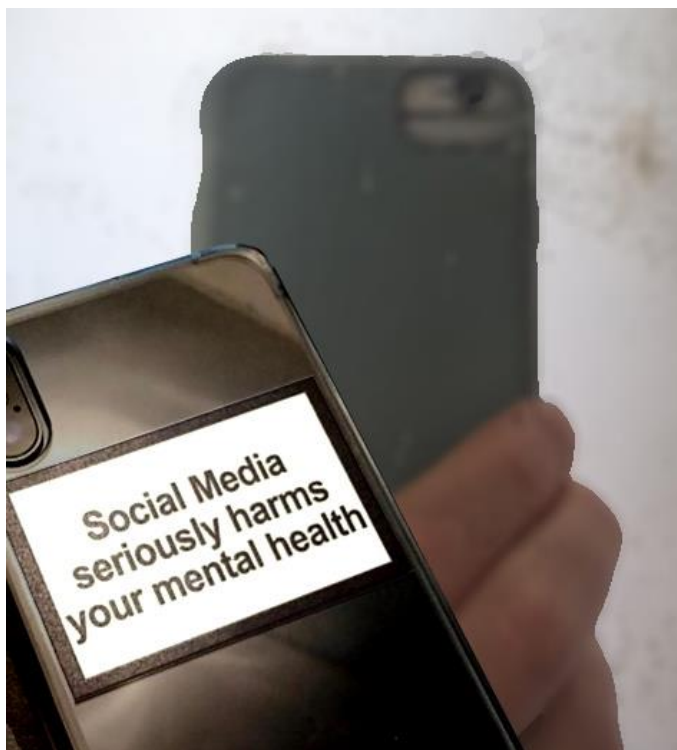
"The Social Dilemma".

De documentaire "The Social Dilemma" maakt op niet mis te verstane wijze duidelijk hoe gebruikers van de social media in een 'informatiefuik' kunnen geraken. Beheerders van de informatieplatforms hebben er belang bij dat ze de aandacht van hun bezoekers zo lang mogelijk vasthouden want dan komen er meer advertenties onder de ogen van die bezoekers. En advertenties betekenen inkomsten. Daarom wordt met algoritmen er voor gezorgd dat er voorstellen worden gedaan voor het bezoeken van nieuwe items die de bezoeker het meest aantrekken.

Schokkende verhalen en sensatie doen het erg goed als lokkers. Wie zich laat leiden door de voorgestelde vervolgonderwerpen krijgt steeds meer van hetzelfde te zien. En niet enkel dat; ook de inhoud wordt zo mogelijk steeds sensationeler en daarmee het waarheidsgehalte twijfelachtiger.

De surfgegevens van de bezoeker worden opgeslagen zodat bij later internetgebruik de bezoeker weer op soortgelijke pagina's zal geraken. Het spectrum waar je je informatie uit haalt wordt steeds smaller en smaller: de fuik.

Zoek je niet bewust naar de andere kant van het verhaal dat je hebt gevonden, dan ben je in de 'informatiefuik' terechtgekomen. Met een grote kans dat je jezelf actief aan het brainwashen bent.

Als de groep mensen die in een informatiefuik geraakt groter en groter wordt, is het uiteindelijke gevolg van dat niemand meer weet wat er waar is en wat niet. **Een consensus over de**

waarheid is dan ONMOGELIJK geworden.

Het ontbreken van een consensus over wat waarheid is, is een voedingsbodem voor onrust. En dat wordt nog versterkt door vooral media en politici die het vuur van het wantrouwen verder opstoken. Zoals populistische roepen dat ze snel een oplossing zullen brengen en intussen groepen mensen tegen elkaar opzetten. Door het cultiveren van de rivaliserende kampen wordt de polarisatie nog verder versterkt en worden de hakken in het zand gezet. Niemand laat zich meer overtuigen.

En dan gaat het hard richting maatschappelijke ontwrichting.

Daar komt bij dat het koren op de molen is van destabiliserende krachten; van de mogendheden die via (m.n.) de sociale media er aan werken om de stabiliteit van andere landen te ondergraven.

Noot: De staatscommissie (NL) (*3.3-5) die onderzoek doet naar de vraag of er in het parlementair stelsel veranderingen moeten worden aangebracht, is erg bezorgd over de mogelijkheden van allerlei belanghebbenden om kiezers rechtstreeks te beïnvloeden met digitale middelen en sociale media.

(*3.3-5) <https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/>

Overmaat aan informatie en informatie waar je niets aan hebt.

Door de enorme hoeveelheid informatie (plus onzin) die op je af komt maakt het er niet makkelijker op:

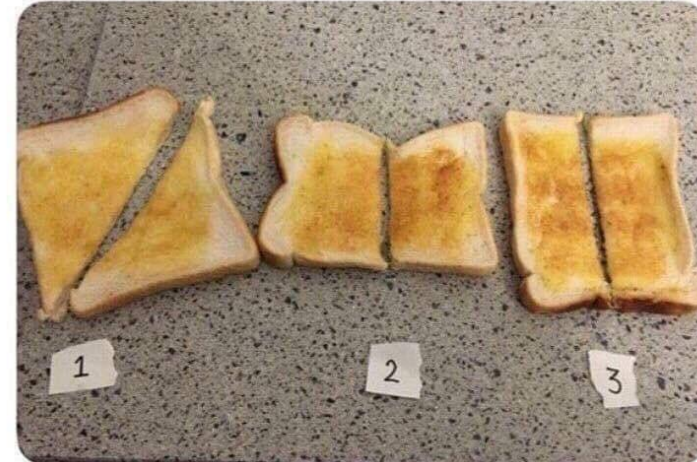
- de informatie die je het makkelijkst vindt wordt steeds oppervlakkiger. En zeker de nieuwsberichten.
- je zal snel moeten leren om keuzes te maken; wat vind je belangrijk - wat niet. Wat is onzin en wat is zinnige informatie.
- je kan worden meegesleurd in een wereld van compleet onbelangrijke zaken
- je kan in de verleiding komen om je tijd te gaan besteden aan het

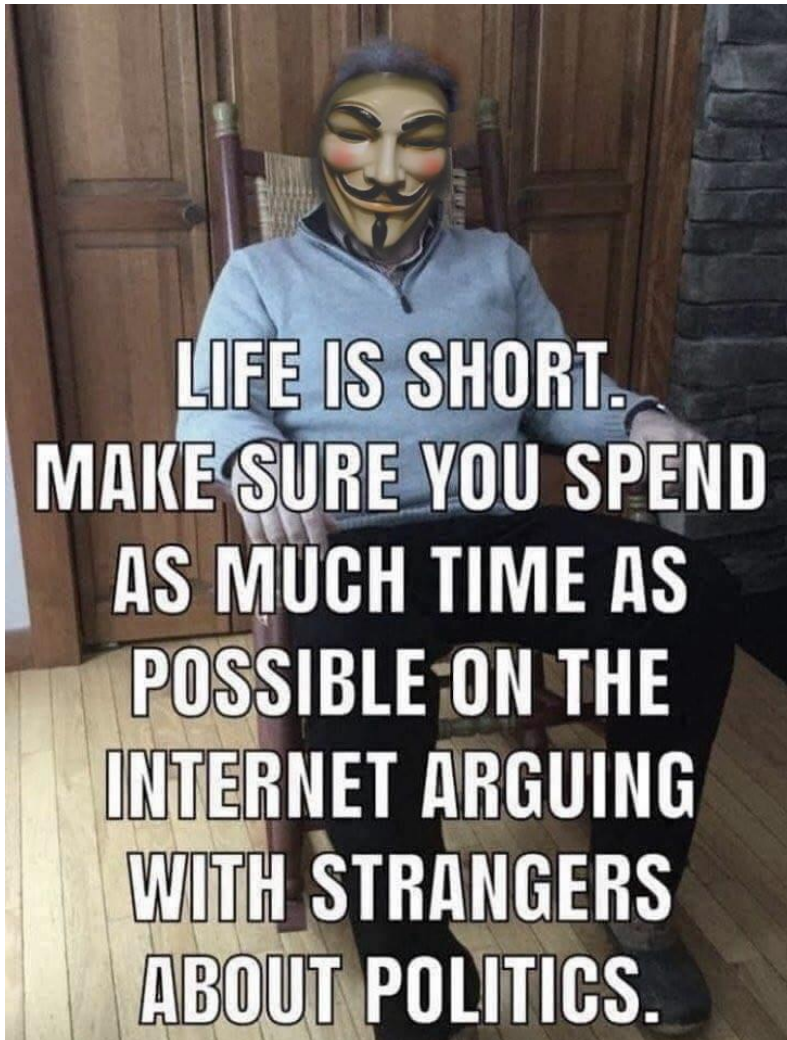
scoren van neppe internet-vrienden

- of om je op forums in politieke internet-ruzies te storten
- en zo meer.

De afbeeldingen hieronder spreken boekdelen.

Someone asked about the right way to cut toast. Now the whole internet is fighting 🤔😂

3.4 'Celebration of Ignorance'

Politieke onwetendheid.

Mensen beklagen zich erover dat er bij de verkiezingen gestemd wordt door mensen die zich niet goed hebben geïnformeerd over de politieke keuzes die er te maken zijn. Zij vinden dat het verkeerd is om 'politieke nitwits' aan de verkiezingen te laten meedoen.

Op zichzelf is het geen bedreiging voor het functioneren van de democratie als kiezers slechts matig geïnformeerd zijn. Een wetenschappelijk onderzoek wees dat uit.

Minder overtuigend bewezen is de bewering van de onderzoekers dat een kleine mate van geïnformeerd zijn voor kiezers voldoende is om beargumenteerde politieke keuzes te maken. (*3.4-1)

(*3.4-1) Zie de studie *The democratic dilemma* (1998) van Lupia and Mathew D. McCubbins

en het boek over het vervolg van dit onderwerp:
The democratic dilemma then and now (2019)

Dat er kiezers zijn die matig geïnformeerd zijn over de politiek en over politieke en economische systemen hoeft dus geen reden te zijn om het vertrouwen te verliezen in een goede werking van verkiezingen.

Echt verontrustend zijn de factoren die hierna ter sprake komen omdat die beslist een negatieve invloed hebben op een goede werking van de democratie.

THE DEMON-HAUNTED WORLD

immediately. *Not* explaining science seems to me perverse. When you're in love, you want to tell the world. This book is a personal statement, reflecting my lifelong love affair with science.

But there's another reason: science is more than a body of knowledge; it is a way of thinking. I have a foreboding of an America in my children's or grandchildren's time - when the United States is a service and information economy; when nearly all the key manufacturing industries have slipped away to other countries; when awesome technological powers are in the hands of a very few, and no one representing the public interest can even grasp the issues; when the people have lost the ability to set their own agendas or knowledgeably question those in authority; when, clutching our crystals and nervously consulting our horoscopes, our critical faculties in decline, unable to distinguish between what feels good and what's true, we slide, almost without noticing, back into superstition and darkness. The dumbing down of America is most evident in the slow decay of substantive content in the enormously influential media, the 30-second sound bites (now down to 10 seconds or less), lowest common denominator programming, credulous presentations on pseudoscience and superstition, but especially a kind of celebration of ignorance. As I write, the number one video cassette rental in America is the movie *Dumb and Dumber*. *Beavis and Butthead* remains popular (and influential) with young TV viewers. The plain lesson is that study and learning - not just of science, but of anything - are avoidable, even undesirable.

We've arranged a global civilization in which most crucial

(*3.4-2) pagina uit 'The demon haunted world' (1995) van Carl Sagan.

Carl Sagan was een Amerikaanse astronoom, astrofysicus, kosmoloog, scepticus en wetenschapscommentator.

1

Samenzweringstheorieën en Complotdenkers.

- Wat op 9/11 gebeurde was georganiseerd door de V.S.
 - Pizza Pedo's: Machtige rijken bestieren een pedo-netwerk met vestigingen in Pizzeria's.
 - De maanlanding was fake.
 - 'Flat Earth': De aarde is geen bol; de aarde is plat.
 - Buitenaardse wezens gaan de aarde aanvallen.
 - Een geheime organisatie van rijke elite bepaalt wat er in de wereld gebeurt.
- Enzovoort, enzovoort..

zie o.a.:

(*3.4-3) <https://freshstudentliving.co.uk/2020/11/18/top-conspiracy-theories/>

Als de kracht van internet zo groot is dat mensen gaan geloven dat de aarde plat is en allerlei samenzweringstheorieën voor waarheid aannemen, hoe zal dan de democratie die in twijfel getrokken en aangevallen wordt zich staande houden?

Wat zullen de landen die het Westen graag zwakker zien worden zich lachend in de handen wrijven!

De desinformatie rond COVID-19 is wel het duidelijkste actuele voorbeeld. Er zou een samenzwering zijn om via

Flat Earth: "Ze proberen ons te laten geloven dat de aarde rond is –maar hij is plat als een pannenkoek!"

COVID-19 een slavenmaatschappij te creëren. Mensen zouden stiekem met microchips ingespoten worden. Het hele COVID-19-gevaar zou een verzinsel zijn. Een samenzweringsdenken dat zich vervolgens uitbreidt tot het politieke spectrum. Medisch-wetenschappelijke uitkomsten worden politiek gemaakt. Links en rechts zoeken geen overeenstemming meer maar drijven uit elkaar. Uit ontkenning en verdraaiing van feiten wordt politieke munt geslagen.

9 augustus 2021. Diverse media, waaronder CNN en Euronews, melden dat een menigte, voornamelijk bestaande uit aanhangers van samenzweringstheorieën, het hoofdkantoor van de BBC heeft bestormd. Dit als protest tegen vermeend verkeerde berichtgeving van de BBC over COVID-19. De menigte kan de BBC daar echter niet bereiken om twee redenen: 1) de politie stopt de bestorming en 2) het blijkt dat ze voor het oude gebouw van de omroep staan en dat de BBC al jaren geleden het pand heeft verlaten en in een nieuw hoofdkantoor zit. (*3.4-4)

Dat geeft te denken. Als deze mensen al niet in staat zijn om het juiste adres van de BBC op te zoeken, zullen hun vaardigheden om de juiste informatie over COVID-19 te vinden dan beter zijn?

zie o.a.: (*3.4-4) <https://www.theguardian.com/world/2021/aug/09/confused-anti-vaccine-protesters-storm-bbc-hq-years-after-moved-out>

Een soortgelijk verhaal kan over de zogenaamde 'wokeness' worden verteld. Elke actie van de ene partij wordt vervolgens als munitie door de andere partij gebruikt. Verhitte gemoederen en emoties zijn leidend en laten het niet meer toe dat er met argumenten en met redelijkheid van gedachten wordt gewisseld. (*3.4-5)

Het is een vast patroon geworden om het kamp van de tegenstanders te 'framen' als een groep van kwaadaardigen. Een framing als: "We zullen ten onder gaan als we ze hun gang laten gaan" toont geen bereidheid meer tot dialoog.

(*3.4-5) <https://www.washingtonpost.com/world/2021/04/09/woke-wars-united-states-britain/> (9april2021)

We're all going to die, all of us, what a circus! That alone should make us love each other but it doesn't.

We are terrorized and flattened by trivialities, we are eaten up by nothing!

Charles Bukowski

"Anti- intellectualism has been a constant thread, winding its way through political and cultural life, nurtured by the false notion that democracy means that 'my ignorance is just as good as your knowledge'."

Isaac Asimov

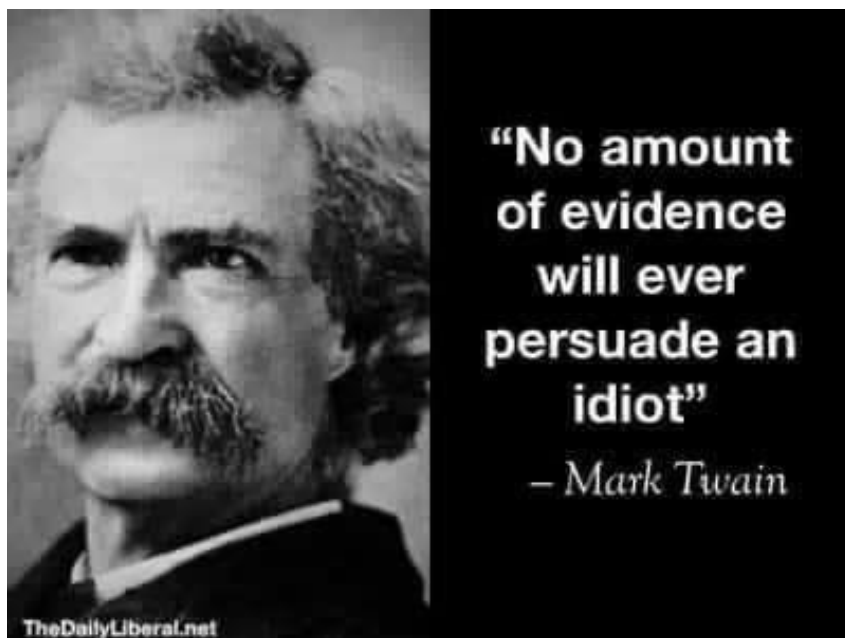
Ontkennen van feiten.

Maar het zijn niet enkel samenzweringsgedachten die in de categorie 'onwetendheid' vallen.

Bijvoorbeeld over COVID-19 zijn veel mensen op basis van de door hen verzamelde mengeling van feitelijkheden, geruchten en onjuistheden de mening toegedaan dat ze beter geïnformeerd zijn dan alle deskundigen samen en dus betere oplossingen hebben.

En zo gaat dat ook bij vele (landelijke) bestuursvraagstukken. Mensen hebben zich daar vaak (uitgebreid) over geïnformeerd.

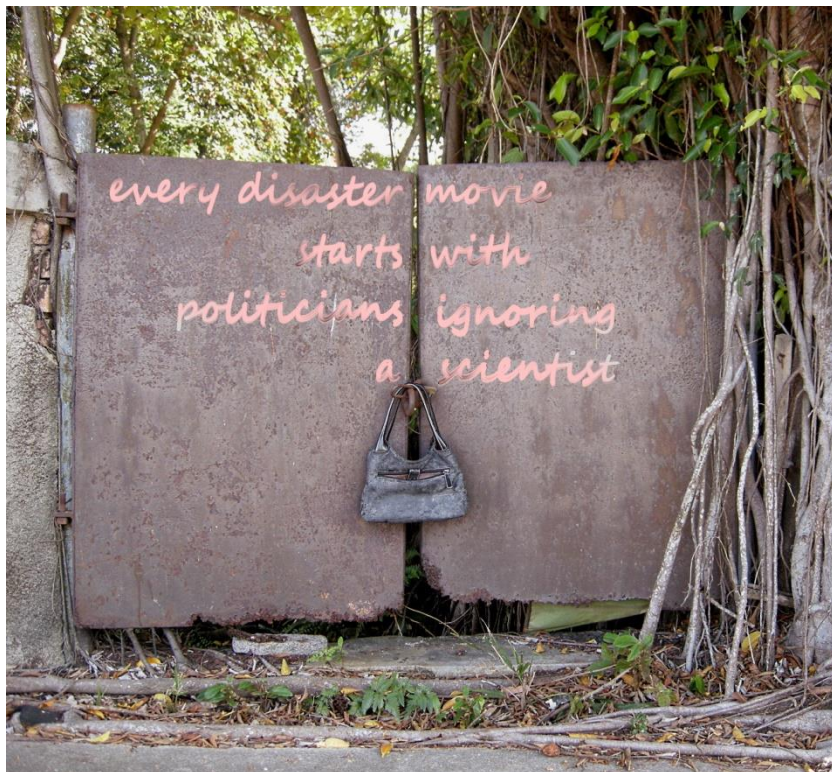
Dat is prachtig als je standpunt is gebaseerd op feitelijke kennis maar het is een probleem als je standpunt is gebaseerd op geruchten, onbewezen stellingen en onjuistheden. Vooral als je vervolgens hardnekkig vasthoudt aan je 'feitenkennis'.

Kritiek hebben past in het democratische proces maar het blijven **ontkennen van feitelijkheden** om je gelijk te proberen te krijgen is er geen onderdeel van. Het onderbuikgevoel krijgt soms de overhand in de discussie. 'Mijn gevoel zegt me dat ik gelijk heb' wordt dan als doorslaggevend argument gebruikt. Het gevoel van deze 'ontkenners' kan makkelijk worden opgezweept en gestuurd door anderen, niet in het minst door berichten in de sociale media.

Het is belangrijk het verschil te weten tussen wat goed voelt en de feitelijke waarheid.

Het treurige is dat velen zich niet meer bereid zijn om zich breed te oriënteren om berichten te controleren. Ook door onweerlegbare feiten laten zij zich niet meer overtuigen.

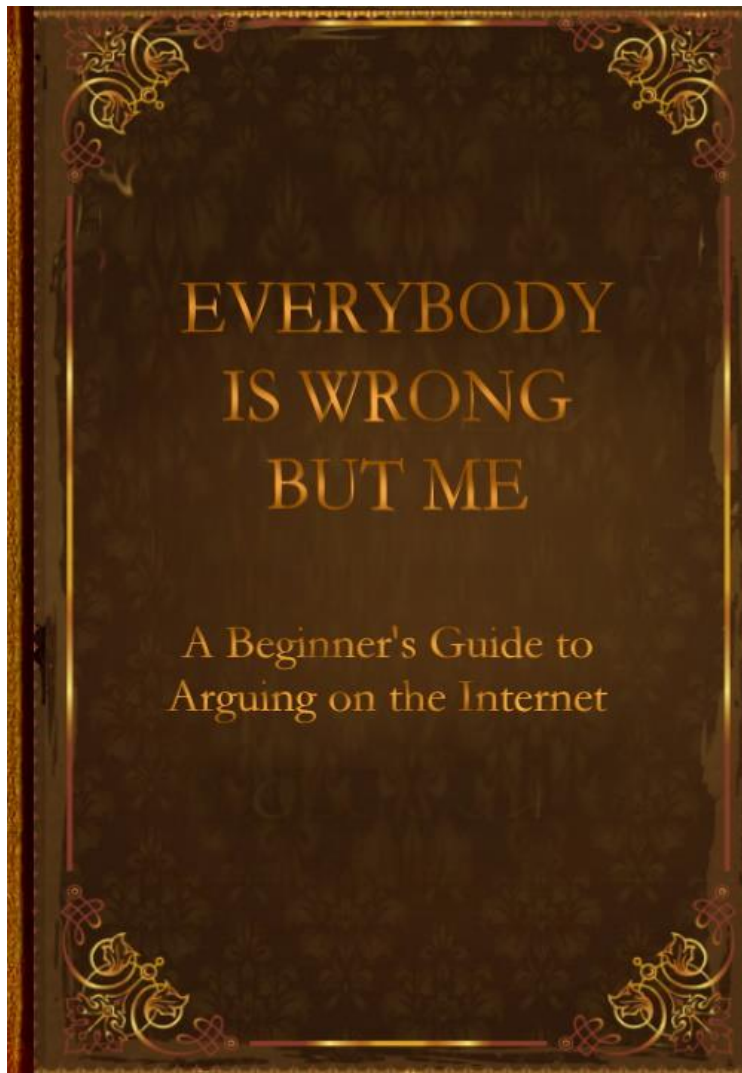
2B

Ontkenning van feiten door politici.

Daar bovenop zijn er dan nog de politici die soms zover gaan dat ze feiten ontkennen om daarmee hun eigen positie te verbeteren of veilig te stellen.

De gang van zaken bij de verkiezingen in de V.S. in 2020 en de nasleep daarvan zijn daar een duidelijk voorbeeld van. Alles wordt door een grote groep Republikeinen uit de kast gehaald om de uitslag van de verkiezingen ongedaan te maken onder de naam van "the big lie" – de grote leugen. Niet Biden maar Trump zou de verkiezingen hebben gewonnen. De ontkenning van de overwinning van Biden wordt echter met geen enkel bewijs onderbouwd. Het laat zich makkelijk raden wat voor effect dat heeft op veel van de Republikeins gezinde kiezers. En dat het een nadelig effect heeft in het vertrouwen in regering en politiek en in het functioneren van de democratie..

Politici (en anderen) die zomaar, ongegrond, 'fraude' gaan roepen na (of al vooraf aan) een verkiezingsnederlaag? Dat ziet er wel erg uit als smaad en misleiding. Dan is het niet verwonderlijk als je je gaat afvragen wanneer het moment komt dat ze aangeklaagd worden door de partij die zij volhardend van fraude beschuldigen.

3

“Ik voel me niet gehoord”.

Het verschijnsel dat samen optreedt met het complotdenken en het vasthouden aan verkeerde informatie is het gevoel van niet goed genoeg of niet voldoende vertegenwoordigd te worden door de bestuurders. Je zou hier kunnen spreken van een *representatieve onverzadigbaarheid*: Men wil ieder geval zien dat er iets met het gewenste standpunt wordt gedaan. Maar als je zo denkt dan ga je voorbij aan een kern van het democratische proces: **Je mening wordt meegewogen maar dat betekent niet dat er altijd aan het einde van de rit ook iets mee wordt gedaan.**

Representatieve onverzadigbaarheid: het gevoel dat belangen onvoldoende worden behartigd, leidt o.a. tot de roep om bemoeienis van onafhankelijke deskundigen. Waar deze falen ontstaat de vraag naar weer nieuwe vormen van belangenvertegenwoordiging. (*3.4-6)

(*3.4-6) (<https://www.scientias.nl/hoe-redden-we-onze-democratie/>)

**Iedereen zegt gehoord te willen worden.
Maar wat velen bedoelen is dat ze hun zin
willen krijgen en de ander wantrouwen. Dat
is zorgelijk.** (*3.4-7)

(*3.4-7) (<https://www.groene.nl/artikel/vertrouwen-2020-10-28>)

"Ik voel me niet gehoord." Zoals we al zagen is dat vaak te horen in combinatie met niet kloppende ideeën over hoe democratie werkt. Nog een paar voorbeelden:

1) Er wordt bijvoorbeeld gezegd 'Politiek is vertegenwoordiging' – waarbij met vertegenwoordiging wordt bedoeld dat elke minderheid in de politiek vertegenwoordigd moet zijn. Maar dan ook: dat die vertegenwoordiging alleen van waarde kan zijn als die wordt uitgevoerd door een lid van die minderheid.

(Dus in de orde van: Alleen een vrouw kan vrouwenzaken vertegenwoordigen en een bejaarde de bejaardenzaken) En als dat dan niet zo gebeurt, dan roept men: "We worden niet gehoord!"

2) Het niet gehoord voelen is ook te koppelen aan het misverstand over democratie dat als je wordt gehoord, dat je dan je zin krijgt. (Of andersom: Dat als je niet je zin krijgt, dat je dan niet bent gehoord.) Het zal duidelijk zijn dat het nooit iedereen 100% naar de zin gemaakt kan worden.

Democratie is ook geen dictatuur van de meerderheid. Kortom er zal iets uit rollen dat onder de deelnemende partijen een zo breed mogelijke ondersteuning heeft én waarvan verwacht mag worden dat het op de koers ligt van de (democratische)

meerderheid. Andersom gezegd: het kan dus zijn dat je mening wel is gehoord en besproken maar het onderspit delft in de (democratische) besluitvorming.

Democratie gedijt bij onenigheid, bij discussie over de juiste weg vooruit. Daarom hoort respect voor de mening van anderen er ook bij.

Richard von Weizsäcker,
(zesde bondspresident van Duitsland)

4

Overschatting van de kennis van het partijprogramma door hun kiezers wordt uitgebuit door de leiders van de partijen in kwestie:

Onderzoekers stelden burgers een aantal kennisvragen over waar politieke partijen voor staan. Aan hen werd ook gevraagd hoe zeker ze waren van hun antwoord. Het bleek dat, zelfs als ze het bij het verkeerde eind hebben, ze toch zeggen dat ze het zeker weten.

In wetenschappelijke termen heet dit 'overclaiming' van kennis.

Die houding blijkt vooral wijdverbreid te zijn bij de aanhangers van rechtse politieke partijen en aan de kant van populistische partijen.

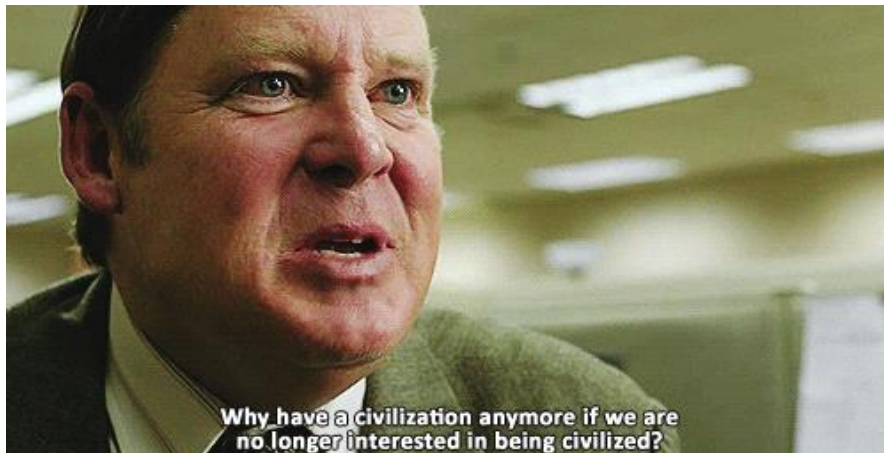
Het is juist deze geringe politieke en economische kennis die wordt uitgebuit door politici als Baudet in Nederland en Trump in de VS.

Zij beweren de grootst mogelijke onzin over immigranten, over de staat van de economie, over beleidsvoorstellen van hun politieke tegenstanders en over concrete beleidsresultaten. (*3.4-8)

bron:

(*3.4-8) <https://vng.nl/artikelen/column-andre-krouwel-zelfoverschatting>

Overschatting van kennis van de politiek en van hoe de wereld in elkaar zit kan ernstig verstorend werken. Zeker als dat samengaat met het wantrouwen van elke andersdenkende. En nóg meer als daar sociale druk van een groep van gelijkgestemden bij komt. Dat draait dan uit op het einde van de verdraagzaamheid en het einde van het debat. Argumenten worden niet meer uitgewisseld in een discussie, nee, argumenten worden kracht bijgezet met verkettering van de opponent en het komt zelfs tot fysieke bedreigingen en aanvallen.

(uit de film 'God Bless America', 2011)

"Some people's idea of free speech is that they are free to say what they like, but if anyone says something back, that is an outrage."

-Sir Winston Churchill-

‘Onwetendheid’ - Al met al.

Mensen met standpunten die zijn gegrondvest op een drijfzand van onjuistheden, vaagheden en onderbuikgevoel hebben een wankel positie; zij zijn makkelijk te manipuleren. Er zit geen rem op hun wantrouwen jegens de volksvertegenwoordiging omdat feitelijkheid voor hen niet meer telt. Zij willen niet meer meedoen in het democratische proces.

Een extra probleem daarbij is dat er een aantrekkingskracht uitgaat van de groepen van mensen die zich vanuit deze achtergrond afzetten tegen de gevestigde (politieke) orde. Een om zich heen grijpende vlek van wantrouwen kan er in resulteren dat het draagvlak voor de volksvertegenwoordiging onwerkbaar klein wordt.

Het verdraaide beeld dat geschetst wordt door politici die de feiten ontkennen scherpt de vertrouwenscrisis verder aan.

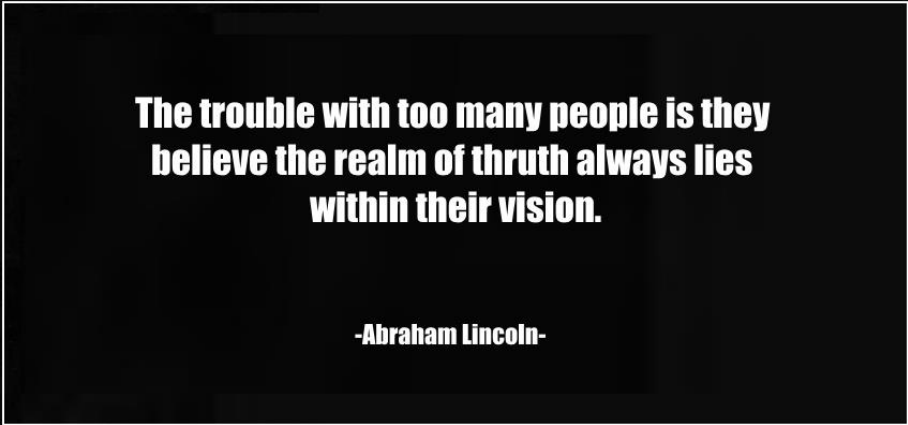
Grootschalige ondergraving van het vertrouwen is een bedreiging voor de democratie.

Het enige dat helpt om uit de impasse over feiten te komen is te zorgen het weer eens te worden over gemeenschappelijke waarheden; over feiten met een wetenschappelijke, juridische

en/of historische onderbouwing.

En, ten tweede, te zorgen dat de betrokkenen zich van die waarheden op de hoogte stellen en daarmee het debat in gaan.

En natuurlijk dat de regels van het democratische spel worden gerespecteerd, zoals respect voor de mening van anderen en *‘Tegen je verlies kunnen, dat hoort er bij.’* (=volwassen zijn).

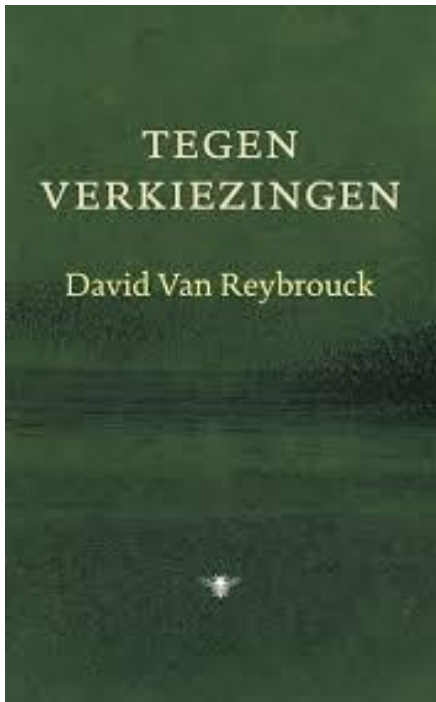
**The trouble with too many people is they
believe the realm of truth always lies
within their vision.**

-Abraham Lincoln-

Het complot-denken en het vasthouden aan onjuiste informatie als representanten van het gevoel niet vertegenwoordigd te zijn, komt niet zomaar uit de lucht vallen. De oorzaak er van wordt beschreven in Hfst. 3.5 : **Wat is je democratische stem waard?**

3.5 Hoe het zit

Hoe het zit – inleidend.

“Tegen verkiezingen” is een publicatie van David van Reybrouck.

Daarin stelt hij: De verkiezingen zijn het probleem van de democratie.

Volgens van Reybrouck moeten de verkiezingen op de schop. In zijn visie moet het zo gaan: De bezetting van politieke posten wordt ingevuld via loting. In plaats van te kiezen, kan elke stemgerechtigde nu door loting aangewezen worden voor een publieke (politieke) taak).

Aanvullend zijn er (desgewenst) verkiezingen waar deskundigen gekozen worden die voor inbreng van know-how zorgen.

Door het systeem van loting, zo is het idee van van Reybrouck, wordt de betrokkenheid bij de politiek vergroot.

Loting voor bestuur werd in de geschiedenis al meermaals toegepast

De oude Grieken, bijvoorbeeld, gebruikten het voor hun volksvergaderingen en ook in het middeleeuwse Italië was er een systeem van loting.

De lering die er uit is te trekken is o.a.:

- a) Het zorgde voor minder conflicten en meer betrokkenheid.
- b) Het werd altijd gecombineerd met verkiezingen om competentie te garanderen.

c) Staten die loting kenden, kenden vaak eeuwen politieke stabiliteit.

Participatieparadox.

Een belangrijk gegeven hier is de participatieparadox: Bij pogingen om burgers te betrekken bij de politiek zijn het vaak de groepen burgers die toch al vertegenwoordigd worden en actief deelnemen aan maatschappelijke activiteiten die bereikt worden.

(*3.5-01) (<https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/>)

Een vergelijkbaar beeld zien we bij de loting:

Omdat ieders naam met de loting meedoet, kan het gebeuren dat iemand een bestuurszetel krijgt maar die functie niet wil gaan bekleden.

Van Reybrouck heeft uitgezocht wie wel en wie niet de functie zou accepteren. Rond de 50% zou de functie niet willen accepteren en dat blijken vooral lager opgeleiden te zijn.

Degenen die het recht om te stemmen willen koppelen aan een mate van opleiding zullen blij zijn met deze uitkomst. Immers het systeem van loten brengt hen wat ze willen. En dat geldt ook voor de voorstanders van een IQ test voor het stemmen. (Zij vinden dat een bepaald minimum IQ moet worden aangetoond, alvorens men mag stemmen). Of de oplossing die van Reybrouck aandraagt voldoende is om de problemen met het democratische systeem op te lossen is zeer de vraag. Een interessante kijk op een alternatieve aanpak voor verkiezingen is het zeker wel.

We gaan wat verder kijken naar waar de mankementen van de democratie vandaan komen en wat de oorzaken zijn van de ontevredenheid over de democratische politieke praktijk.

Arno Visser (President van de Algemene Rekenkamer (NL))

De reden dat het fout gaat is: het neoliberalisme dat we nu hebben, is doorgeslagen in marktdenken. Alles moet gericht zijn op economisch nut en effectiviteit. De mens als uitgangspunt is er niet meer.

Hij pleit voor een ethisch en moreel bewustzijn en besef.

(*3.5-02)

(*3.5-02) (25 april 2021 op de Nederlandse televisie bij VPRO 'Buitenhof')

<https://www.vpro.nl/buitenhof/kijk/afleveringen/2021/buitenhof-25-april-2021.html>

Wat verder dan Visser, gaat Robert Reich(*3.5-RR) die uitlegt wat er allemaal gebeurde toen het marktdenken doorsloeg en de overhand kreeg. (3.5 -Hoe het zit -2-)

Maar eerst bekijken we een belangrijk basis-onderdeel van de democratie: **het vertrouwensbeginsel**. En hoe de aantasting daarvan een verzwakking van de democratie veroorzaakt.

Hoe het zit -1-

Vertrouwensbeginsel.

**IN LEADERSHIP, THERE
ARE NO WORDS MORE
IMPORTANT THAN TRUST**

Mike Krzyzewski

Democratie hoort uit te gaan van een vertrouwensbeginsel: de bestuurders horen een zeker vertrouwen te hebben in de bevolking en ook andersom moet de bevolking een zeker vertrouwen in de bestuurders hebben.

In Nederland heeft de staatscommissie parlementair stelsel een analyse gemaakt van de sterke en zwakke punten van de

Nederlandse parlementaire democratie (2018).

De commissie schetst over het vertrouwen een beeld dat ook te zien is in andere democratieën. De volgende passages uit het rapport van de commissie zullen herkenbaar zijn.

- Tegelijk met een matig vertrouwen in de regering, is er wel een meerderheid die voorstander is van een democratisch systeem, maar het lijkt er op dat het vertrouwen in dat systeem meer en meer aan het afkalven is.

- 'Minder tevredenheid is er over politici en politieke partijen'.

- Er is een zeker cynisme onder de kiezers. Men vindt dat politici meer beloven dan ze waarmaken, dat ze het contact met gewone mensen kwijtraken en dat ze meer geïnteresseerd zijn in de stem dan in de mening van de kiezers. Maar de commissie constateert ook dat dit cynisme vroeger niet anders was.

"Sterker nog, in eerdere decennia was het cynisme eerder groter dan kleiner (...)"

- Wel nemen de verschillen in onvrede tussen hoog- en laagopgeleiden en tussen mensen met een hoog dan wel laag inkomen de laatste jaren toe. De scheidslijn tussen deze groepen wordt op dit punt dus scherper.' Met andere woorden: hoe groter het verschil tussen rijk en arm, hoe groter ook de politieke kloof tussen hen.

- Er wordt gewezen op 'een grote politieke onvrede die kan gaan broeien als mensen zich afkeren van het politieke bedrijf.'

en

- 'Het zijn tekenen die wijzen op een toename van maatschappelijke polarisatie die op termijn kan leiden tot

erosie van het draagvlak voor de democratie.'

- Ontwikkelingen in andere landen tonen aan dat de democratische rechtsstaat niet vanzelfsprekend is. Ze illustreren het risico van democratische normvervaging onder politieke leiders die het democratische proces ondergeschikt maken aan de macht.

- "De verbinding tussen politiek en de samenleving brengt met zich mee dat maatschappelijke *normen* ook in de politiek moeten gelden.

Dat geldt voor het afleggen van verantwoording, het verdienen van vertrouwen, het horen van tegengeluiden, het belang van debat voorafgaand aan belangrijke besluiten." (*3.5-03)

(*3.5-03) Staatscommissie parlementair stelsel, Nederland. 'Eindrapport Lage drempels, hoge dijken', 2018.

<https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/>

In deze delen van het rapport zien we de reden van de opmerking van Arno Visser terug over het belang van een ethisch en moreel bewustzijn en besef.

Er worden in het rapport negatieve ontwikkelingen gemeld over het vertrouwen bij de kiezers. En dat de maatschappelijke polarisatie soms leidt tot een intolerante en agressieve houding. Daarom mag niet worden vergeten dat de landsbestuurders een **voorbeeldfunctie** hebben en dus een grote verantwoordelijkheid hebben.

Op het moment dat de bevolking meemaakt dat bestuurders zich niet houden aan de maatschappelijke normen, dat ze ethiek en moraal aan hun laars lappen, en zich bezig houden met schimmige politieke- en zakendeals, als ze gaan liegen, bedriegen of misschien zelfs bedreigen en het zwijgen opleggen aan politieke tegenstanders, **dan ondergraven ze daarmee de beginselen van de democratie, torpederen ze het vertrouwen van de bevolking en dat heeft ingrijpende gevolgen.**

Dan komt de verontwaardiging en de kritiek op gang. En dan wordt het ook begrijpelijk dat de bevolking ontvankelijk wordt voor valse berichtgeving, dat intolerantie de kop op steekt en dat er politieke complottheorieën verschijnen, want de overheid geeft er aanleiding toe. En dat gaat niet zomaar weer weg.

In de nasleep van de verkiezingen van 2020 in de V.S. en de bestorming van het Capitool op 6 januari 2021 wordt door de Republikeinse politici alles uit de kast gehaald om hun gelijk te halen: zonder enig bewijs volharden zij in de stelling dat de verkiezing is 'gestolen'. En als zij beschuldigd worden van het

*verspreiden van leugens en het ophitsen van de kiezers, draaien ze de zaken om (*3.5-4) en plaatsen ze zichzelf in de slachtofferrol en proberen ze hun tegenstander als kwaadwillend af te schilderen:*

De aanvallers van het Capitool worden door hen 'slachtoffer van een politieke heksenjacht' en 'politieke gevangenen' genoemd.

*(*3.5-4) DARVO Deny, Attack, and Reverse Victim and Offender*

DARVO verwijst naar een reactie van daders op nalatig, frauduleus, zelfs ernstiger handelen waarop zij zijn betrappt.

Met hun aanhoudende minachting en respectloosheid tegenover politieke tegenstanders bespelen politici bewust de publieke opinie en hun argeloze aanhangers kopiëren dat gedrag. Wat een voorbeeldfunctie! (en kijk nog eens terug naar de quote van Richard von Weizsäcker in 3.4.)

Het kwijnend ethisch besef of de onwil om die te laten gelden is ook af te lezen uit de **behandeling van klokkenluiders** overal ter wereld en die is niet best. Door de politiek maar ook in bedrijven wordt veel te vaak weggekeken van onfrisse praktijken. En sterker nog, de klokkenluiders krijgen veelal stank voor dank en worden als de slechterik behandeld.

**NONE OF THIS
SHOULD
COME AS A
SURPRISE**

Het wegzakken van vertrouwen is een wereldwijd verschijnsel en gaat verder dan alleen regeringen of politici.

De 'Edelman Trust Barometer 2021' beschrijft dat geen van de maatschappelijke leiders die ze hebben onderzocht het vertrouwen geniet dat ze het juiste zullen doen. De scores voor het vertrouwen in hen zijn allemaal dalend. Of het nu gaat om regeringsleiders, CEO's –de leidende figuren van bedrijven-, journalisten of zelfs religieuze leiders.

Vooraf het vertrouwen in CEO's staat in een aantal landen (Japan 18%, Frankrijk 22%) op een historisch dieptepunt.

(*3.5-05)

(*3.5-05) <https://www.edelman.com/trust/2020-trust-barometer>

Voor het herstel van vertrouwen spreekt Edelman dan ook tot verschillende geledingen van de maatschappij:

“Vertrouwen is wat de maatschappij bij elkaar houdt” Door vertrouwen wordt verbetering van de maatschappij gerealiseerd en weerstandsvermogen. Elke instelling zal een steentje moeten bijdragen. Regeringen, NGO's, bedrijven en de media.

- Bedrijven moeten hun grote verantwoordelijkheden en de verwachtingen die er van hen zijn omarmen.
- Maatschappelijke leiders moeten leiden met feiten en met empathie handelen.
- Instellingen moeten samenwerking zoeken in een gemeenschappelijk doel om maatschappelijke problemen op te lossen. (*3.5-06)

(*3.5-06) <https://www.edelman.com/trust/2021-trust-barometer>

Hoe het zit -2-

Wat is je democratische stem waard?

Noot vooraf: Dit onderdeel is voor een groot deel ontleend aan de visie van Robert Reich, voormalig minister van Werkgelegenheid in de V.S. onder President Clinton.

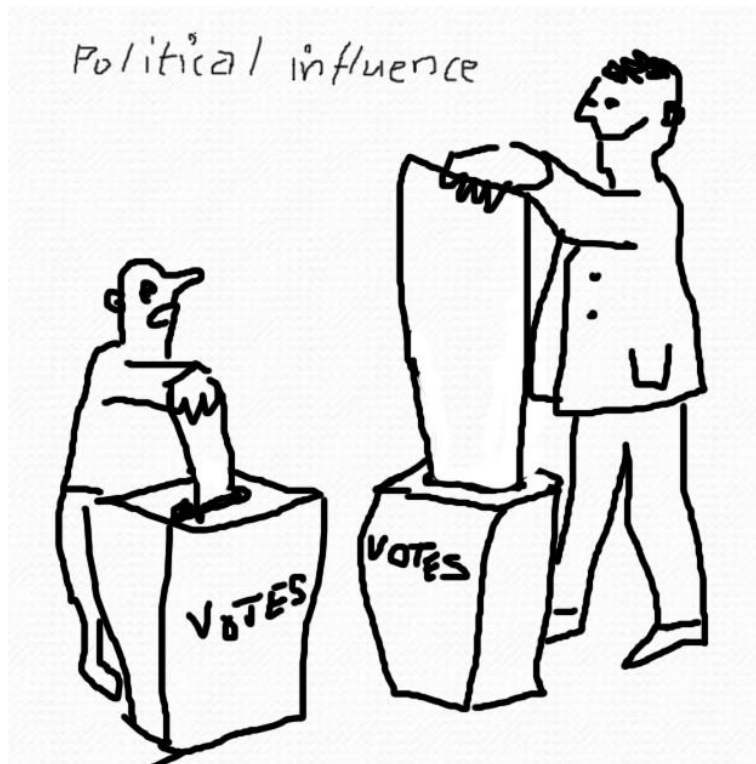

Vanaf de zestiger jaren van de vorige eeuw is er **een grote verschuiving geweest** van geld-van de (brede) middenklasse naar een top van grote bedrijven en daarmee ook een verschuiving van de politieke macht. Via lobbyen (met veel geld daarachter) wordt die macht nog steeds uitgeoefend, **ten koste van het normale democratische proces.**

Tegelijk speelde zich af dat het percentage van de economie dat naar lonen gaat enorm is gedaald (met meer dan 90%). M.a.w. het meeste geld gaat niet meer naar mensen maar ergens anders heen.

Winsten gaan voornamelijk naar grote bedrijven, topbestuurders en aandeelhouders.

Met de verworven politieke macht krijgt de Top meer en meer de mogelijkheid om de regels van het (politieke /democratische) spel te veranderen.

De 'verborgen machten'.

Dat is dus de macht die nu bij de grote bedrijven ligt. Zij hebben de werkelijke macht – niet de kiezers.

Het is de invloed van de lobbyisten waardoor uiteindelijk de wetten worden bepaald.

Het is de invloed van de grote bedrijven op het wetgevingsproces.

En dat proces is vrijwel onzichtbaar.

Door het enorme lobby-netwerk is er een vriendjes-kapitalisme ontstaan: grote bedrijven helpen de andere grote ten koste van de kleintjes door samen nieuwe wetgeving te ondersteunen die specifiek voordeliger is voor de grote bedrijven. (R.Reich pag. 1121) (*RR)

Grote bedrijven en de aandelenmarkt hebben hun politieke invloed en gebruikt om hun macht in de markt te vergroten en om invallen van kleine concurrenten en de dreiging van wetten tegen kartelvorming te vermijden. (RR pag. 999).

uitgaven door grote bedrijven voor lobbyisten:
 bijvoorbeeld Amazon: 100M \$ p jaar. Zulke bedragen zijn zo
 groot dat het ontwrichtend is voor de democratie.
 Dankzij lobby sleept het bedrijfsleven o.a. subsidies binnen – In
 de V.S. meer dan ter grootte van de gehele onderwijsbegroting
 van de V.S.

Kortom: het democratische proces wordt gebruikt om de top
 van grote bedrijven, topbestuurders, aandeelhouders en rijke
 particulieren te bevoordelen. Die top heeft verreweg de
 meeste invloed in de democratische processen, zoals die nu
 werken.

Situatie in de V.S., 2017

Grafiek met invloed van de Top en invloed van de gemiddelde burger op het
 wetgevingsproces.

WIE HEEFT HET VOOR HET ZEGGEN

invloed burger op gewenst wetsvoorstel	30% kans dat die er komt
invloed burger op ongewenst wetsvoorstel	30% kans dat die er niet komt
invloed van De Top op wet die ze graag wil	60% kans dat die er komt
invloed van De Top op wet die ze niet wil	100% kans dat die er niet komt

(*3.5-07)

(*3.5-07) (*RR) Bovenstaande , onder 'Wat is je democratische stem waard' is
 samengevat uit de documentaire en het boek "Saving Capitalism", van Robert Reich
 die o.a. minister van werkgelegenheid was onder Pres. Clinton.

<http://1.droppdf.com/files/if7lP/saving-capitalism-for-the-many-not-the-f-robert-b-reich.pdf>

Ook in andere landen, ja ook in Europa, is de invloed van de
 Top van grote bedrijven en rijke particulieren veel groter dan
 die van de kiezers.

Ook daar werkt het democratische systeem meer in het

voordeel van de Top dan van de kiezers. En dat in een proces dat vrijwel buiten de schijnwerpers blijft.

Het is daarom dat er echt wel grond is voor het onderbuikgevoel over verborgen krachten die de eigenlijke macht uitoefenen.

Bedrijven en rijke particulieren die het voor het zeggen hebben en daarmee het democratische proces verstoren:

Enkele pagina's terug zagen we dat grote bedrijven elkaar helpen ten koste van de kleintjes door het aanwenden van hun politieke invloed.

Behalve dat het voor de kleinere bedrijven nadelig is, ondervinden ook wij als consumenten daar de nadelen van omdat veel producten en diensten goedkoper zouden zijn als de marktregele niet door de grote bedrijven werden bepaald. (RR pag. 1189)

Een paar praktijkvoorbeelden uit landen met een liberale democratie.

In een land als Nederland blijft de invloed van grootscheeps lobbywerk vrijwel geheel buiten het zicht. In de media wordt er zelden melding van gemaakt. Ondanks die onzichtbaarheid heerst onder de bevolking het gevoel dat er een bestuurscultuur is die de kiezer buiten spel zet.

Het is dan ook niet vreemd dat de staatscommissie parlementair stelsel constateert (wat al vermeld werd in hoofdstuk 2 onder 'Kritieken'): "De democratie is

onomstreden, maar er zijn wel grote problemen die verband houden met de vraag of mensen zich vertegenwoordigd voelen. Daarbij valt het op hoe groot de **verschillen zijn tussen mensen met een hoog inkomen en een hogere opleiding en zij die dat niet hebben**. De eerste groep ervaart nauwelijks een probleem.” (*3.5-08)

(*3.5-08) <https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/>

Indonesië, daarentegen, is een voorbeeld van een land waar vrijwel in alle openheid de invloeden van bedrijven en rijke particulieren op de politici, de regering en de president zich laten gelden. Bij verkiezingen, met name die voor de gouverneurs, worden stemmen op grote schaal gekocht. Parlementsleden worden pas wakker als er politieke zakendeals gesloten kunnen worden of als hun beschermde positie in het geding is, bijvoorbeeld als de bevoegdheden van de KTP (anti corruptie eenheid) besproken worden. En lees over het omkopen door bedrijven bijvoorbeeld “The Gecko Project”, over de ontwikkelingen in Nieuw Guinea. (*3.5-09)

(*3.5-09) <https://thegeckoproject.org>

Het zal niet verbazen dat Indonesië niet het enige land is waarvan alom bekend is dat grote bedrijven er een buitenproportionele invloed hebben op het regeringsbeleid.

Een lijst van onfrisse deals en schandalen waarin alle betrokken landen worden genoemd zou schier eindeloos zijn. Of het nu uit het zicht gebeurt of in alle openheid, uiteindelijk zullen er niet veel democratische (en niet-democratische) landen zijn die hier schone handen kunnen tonen.

Reich (RR pag. 1016) maakt hier de aantekening bij dat de mensen aan de top van het bedrijfsleven niet per sé slechte bedoelingen hebben. Zij zien zich als handelaren in de vrije markt die hun mogelijkheden benutten.

Maar de verdedigers van de vrije markt laten in het algemeen de beïnvloeding van de politiek onterecht buiten beschouwing in hun betoog. In hun verhaal is de ‘vrije markt’ efficiënt en is dat uiteindelijk ten voordele van de consument. Reich: “De

vrije markt dient als een rookgordijn voor dit alles.” (RR pag.1008)

Het probleem is dat de mensen in de top van de grote bedrijven niet alleen in de vrije markt opereren maar tegelijk actief zijn in de politieke economie en met hun economische macht politieke invloed hebben over het bepalen van de regels van die ‘vrije markt’. Terwijl het de regering zou moeten zijn die de regels van de markt maakt. En dan wel handelend als vertegenwoordiging van de bevolking.

Het probleem van de invloed van de machtige bedrijven kent ook een andere kant: het probleem van het ontbreken van een goed functionerende ‘tegenmacht’.

Het verhaal van Robert Reich is ook in de recente geschiedenis van de VS duidelijk te herkennen. De gevolgen van de scheefgegroeide verhoudingen in politieke invloed worden zichtbaar in de

oorzaken van de opkomst van de Trump-aanhang:

- Erosie van de middenklasse
- Rijkdom oneerlijk verdeeld (de kleine man in de klem door globalisering) (*\$)
- Consensus over de waarheid wordt niet bereikt (= gevaar)

(*\$) Ironisch genoeg is het Trump die de grote industrieën en de rijksten een

belastingverlaging heeft bezorgd van 2 trillion US\$!! (2000 miljard).

Het gaat bij het Trumpisme dan ook niet om een programma, en het is ook geen beweging (want dan is er een idee en er is geen ideologie, geen filosofie). Het is een persoonlijkheidscultus.

Uiteindelijk komt het neer op deze vraag over de democratie:

Werkt het voor iedereen of werkt het voor een klein aantal?

“Om de ECONOMIE terug te krijgen moeten de mensen de DEMOCRATIE terug krijgen.”

Robert Reich

Hoe ga je de democratie terug krijgen?

Hoe ga je de burger beschermen tegen de macht van de grote bedrijven? En hoe wordt een werkelijke politieke tegenmacht bereikt ?

Essentieel is dat het vertrouwen in de overheid terug moet komen.

Maar wie gaat daarvoor zorgen? De burger zal dat niet enkel over kunnen laten en over mogen laten aan de overheid zelf.

Alle essentiële politiek-economische lobby transparant.

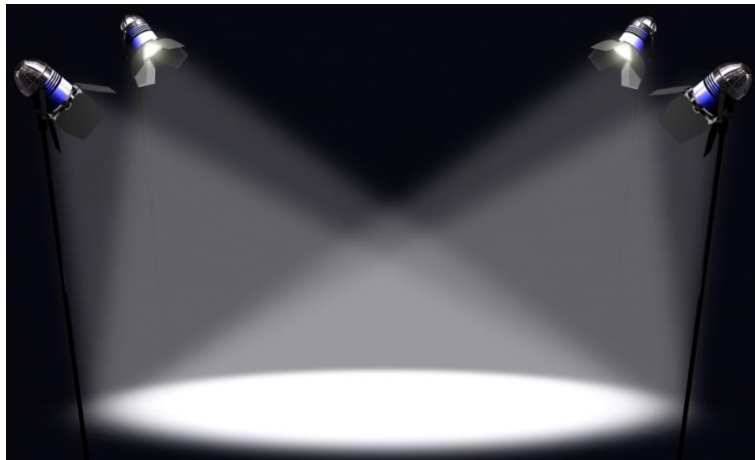
Eén van de dingen die zou moeten gebeuren is dat alle essentiële politiek-economische lobby toegankelijk en zichtbaar gemaakt wordt. Waarmee bedoeld wordt: de lobby van het bedrijfsleven en vermogende particulieren naar de politiek. De lobby moet volledig open en transparant zijn. Niet enkel moet transparant worden wat er gevraagd wordt in de lobby maar vooral ook hoe de vraag wel of niet gehonoreerd wordt.

Het is natuurlijk onmogelijk om bijvoorbeeld alle berichten tussen bedrijven en regering openbaar te maken maar er is veel meer mogelijk dan hoe de zaken er nu voor staan. Zeker als het gaat om essentiële communicatie en afspraken.

Zet het lobbyen maar in de schijnwerpers.

Dan zien de kiezers wie er aan te touwtjes trekken en kunnen de kiezers besluiten om de acties van de betrokken politici en het ambtelijk systeem eromheen te laten voortgaan of besluiten dat het anders moet.

Als het essentiële lobby-gebeuren openbaar wordt, dan kan dat bijdragen aan het herstel van het democratische systeem en het vertrouwen daarin.

De vraag is: Wie gaat dat doen? **Wie gaat die zichtbaarheid verplichten?**

Niet de politici die belang hebben bij het zo stil mogelijk houden van de lobby met bedrijven.

Tenzij deze politici bereid zijn om wetten aan te nemen die hun persoonlijke belang en/of partijbelang schaden. Ofwel: het is een integriteitskwestie.

Robert Reich zegt er over: (*3.5-10)

“Machteloosheid is ook een zelfvervullende profetie. De enige weg terug naar democratie en een economie die er is voor velen i.p.v. enkelen is om weer politiek actief te worden en een nieuwe tegenmacht op te zetten.(...) We moeten ons laten horen, onze kracht gebruiken en onze politieke stem.”

“(...) powerlessness is also a self-fulfilling prophecy. The only way back toward a democracy and economy that work for the majority is for the majority to become politically active once again, establishing a new countervailing power.(...) we must use our voice, our vigor, and our votes” (R.R. p. 1180) (*3.5-10)

Hij doet daar een achttal concrete suggesties bij, waaronder:

- Verplicht rijks-studiecentra om fondsen die van buitenaf worden verkregen openbaar te maken. Zo wordt het verschil zichtbaar tussen een echte opinie en een ‘gekochte’.
- Haal het grote geld weg uit de verkiezingscampagnes. Limiteer de bijdragen.
- Koppel de belastingschaal van bedrijven aan het verschil

tussen de salarissen van de CEO en dat van de gemiddelde arbeider van het bedrijf.

- Het verschijnsel dat bedrijven zich enkel richten op de aandeelhouders (dus alleen maar op winst) moet veranderen. Bedrijven moeten zich vooral richten op de belanghebbenden.

Werken aan verbetering.

Dat kan je zelf doen, samen met anderen
of je kan afwachten of anderen het voor je gaan opknappen
of je kan het democratie-verhaal opgeven en een beloftevolle sterke figuur ('de sterke leider') je problemen laten oplossen.
Misschien moet de Goede Dictator het doen.

Wat gaat het worden?

4

De gekozen dictator die geen dictator heet

Wat dan wel? (1) - De staatsvorm

Inleidend: De keuzelijst

4.1 De luie democraat

Een kant van DGD is: Kiezen voor DGD is luiheid

De luie democraat en GEDULD

Democratie kost tijd – maar kan het ook teveel tijd kosten?

4.2 Soorten dictatuur

Soorten dictatuur & Tijdelijke dictatuur

4.3 Dictatuur: voordelen en nadelen

Dictatuur of democratie – wat is beter?

Voordelen van een dictatuur (1) (2) (3)

Voordelen en vermeende voordelen op een rij

Nadelen van een dictatuur

Nadelen van een democratie

Onjuistheden en drog-argumenten over dictatuur

4.4 Hoe krijgen we die dictatuur?

6 stappen naar dictatuur

'The Third Wave' ('De Derde Golf')

Terug bij de vraag

4 Wat dan wel? (1)

De staatsvorm

inleidend:

De keuzelijst.

Als we stellen dat de democratie is gecorrumpeerd en het ons daarom niet meer kan brengen waar we vanouds op rekenden, bij welke staatsvorm kunnen we dan onze toevlucht zoeken?

Keuzetabel Staatsvormen:

van de tientallen staatsvormen die er zijn geven we de belangrijkste weer met een beknopte beschrijving:

- ☐ Anarchisme een samenleving waarin mensen zonder een hogere macht of autoriteit leven
- ☐ Communisme klasseloze samenleving; de productiemiddelen zijn gemeenschappelijk eigendom.
- ☐ Democratie ((*1) zie Inleiding)
- ☐ Dictatuur Alle macht is bij één persoon of een klein groepje mensen. Vrijwel altijd ondemocratisch en zonder scheiding der machten (*1)
- ☐ Monarchie Absolute Monarchie: De macht (die erfelijk is,) berust bij één persoon: de monarch. In een Constitutionele Monarchie is de positie van de monarch in een grondwet geregeld.
- ☐ Protectoraat een staat (of deel ervan) of een territorium waarover een andere staat gedeeltelijk gezag voert.

- ☐ Republiek Staatshoofd wordt verkozen. De macht is in handen van één of meerdere personen. Zij hebben de macht in handen gekregen via het volk of via parlementaire verkiezingen of via een staatsgreep of vanwege een buitenlandse bezettende macht.
Er zijn meerdere soorten republiek die onderling erg van elkaar kunnen verschillen.
- ☐ Technocratie Is geen staatsvorm maar organisatievorm. De beleidsmakers beslissen aan de hand van de adviezen van deskundigen die zich baseren op wetenschappelijke analyses.
- ☐ Theocratie Bestuursvorm waarbij geestelijken de macht hebben. Een god wordt als de oppermacht beschouwd, en diens macht wordt uitgedragen door de geestelijken of door een persoon die als koning of koningin en als kind van de god wordt gezien.

Als we de beschikbare keuzes gaan afwegen zien we het volgende:

De wens tot verandering van de democratie gaat vrijwel nooit gepaard met het idee dat men liever een anarchie of een communistische staat zou hebben. Die vallen dus af. Ook ziet men er geen heil in om alle macht bij een koning of koningin te leggen. Een vorm die in de verte iets heeft van protectoraat is bijvoorbeeld de Europese Unie of de Verenigde Staten van Amerika, die beide de democratie als basis hebben. Met een republiek kan je vele kanten uit. Van China tot Rusland, Turkije, USA, Frankrijk, Duitsland tot Singapore. Het ene land autocratisch, het andere democratisch. We zoeken dus verder.

Regelmatig wordt er gerept over de mogelijke voordelen van een technocratie of van een 'zakenkabinet'. Dat gaat altijd gepaard met de kritiek op politici dat zij onvoldoende ter zake kundig zouden zijn. In zijn publicatie "*Tegen verkiezingen*" lanceert David van Reybrouck een voorstel voor een hybride vorm: deskundigen aan de ene kant worden aangevuld met van de andere kant de gekozen volksvertegenwoordigers. (hoofdstuk 3.5).

Tot slot de theocratie. In de nu democratische landen vinden we weinig voorstanders van een theocratische staat (behalve in de staten die in naam democratisch zijn én tegelijk een theocratie zijn).

Concluderend:

Je hoort vrijwel nooit dat mensen verlangen naar anarchisme, een protectoraat of naar een theocratie. Uit alle keuzes die er zijn is er, met de democratie terzijde geschoven, het vaakst de roep te horen om een dictatuur. Maar dan natuurlijk wel met een Goede Dictator.

Die roep is er uitdrukking van dat men het democratische gedoe beu is; men ziet geen (snelle) oplossing voor de problemen met de democratie en men heeft het opgegeven om zelf aan oplossingen te werken!

Dit brengt dit ons op het pad naar de Goede Dictator als eerste bij:

4.1 De luie democraat

“A dictatorship would be a heck of a lot easier, there’s no doubt about it.”

George W Bush

Eén kant van een keuze voor de Goede Dictator is:

Kiezen voor de Goede Dictator is luiheid.

De Goede Dictator is de oplossing voor wie te lui, te laks is om zich in te zetten voor een gezonde democratie of beter nog: voor een maatschappij van en voor mensen; een menselijke wereld.

De Goede Dictator is de toevlucht omdat je het opgeeft, dat je denkt dat het je niet gaat lukken als mensen onder elkaar.

De Goede Dictator is het afgeven van je verantwoordelijkheden. Je laat het liever over aan anderen om te zeggen wat er moet gebeuren in plaats van moeite te doen om zelf na te denken en discussie te voeren.

Een conclusie in het boek "How to lose a country" van Ece Temelkuran luidt:

"Als we niet politiek actief of reactief zijn, dan verandert de actie van begrijpen in niet meer dan de uitdrukking en uitwisseling van emotionele respons. Onze reacties treden gaandeweg terug om niet meer te worden dan een treurig cabaret."

("If we are not politically active or reactive, then the act of understanding turns into only the expression and exchange of emotional responses. Our reactions gradually retreat to become nothing more than a sad cabaret".)
(vergelijk: de dramademocratie in Hfst. 3.4 en in Kritieken, punt 1)

Ook **Michael Steele** (oud voorzitter van de Republikeinse Partij van de V.S. en al jarenlang criticaster van Trump) heeft zich uitgesproken over het laten wegzakken van onze persoonlijke inspanningen voor de gemeenschap:

"We moeten het volk, zoals al zo vaak is gebeurd, voorhouden waarom onze waarden en principes **de moeite waard** zijn."

(*4.1-1)

(*4.1-1) <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2363393-de-uitzending-van-7-januari.html>

: 16:28m-20:22m

De luie democraat en GEDULD.

In een democratie betekent plannen uitvoeren ook steun verwerven van volksvertegenwoordigers, budgetten vrijmaken en wetsvoorstellen schrijven.

Het democratische proces kost TIJD.

Daar heb je wat geduld voor nodig.

Niet genoeg geduld hebben voor het democratische proces is luiheid. Het is gemakzucht om er geen inspanning voor over te hebben die tijd kost en te kiezen voor alleen maar het oplossen van zaken die snel geregeld kunnen worden.(*T)

Ben je er - in dit internettijdperk - er te veel aan gewend geraakt dat alles snel moet gaan?

Snel en makkelijk resultaten behalen kan wel maar dan moet je afstappen van de democratische procedures die tijd kosten.

Misschien iemand aanwijzen die de knopen doorhakt?

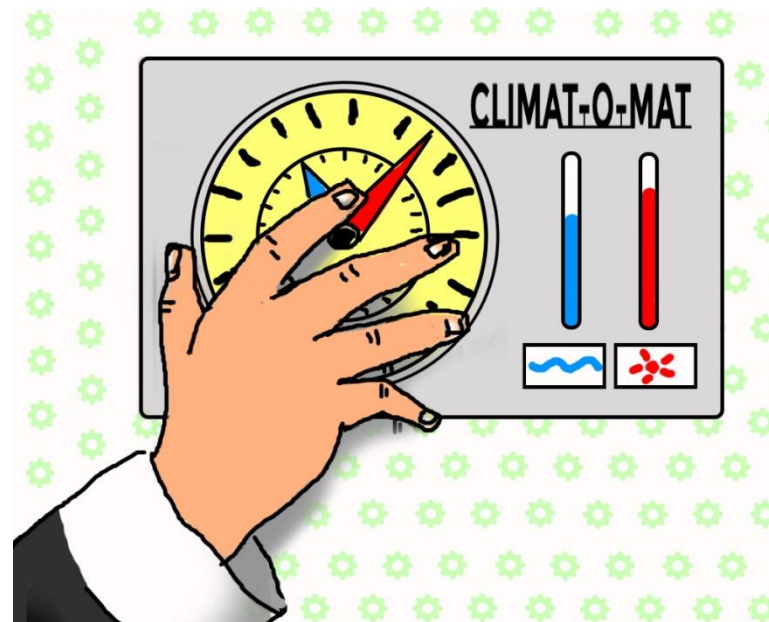
(*T) In zijn tijd als president liet Trump zich kennen als iemand die geen geduld heeft voor democratische processen. Hij heeft altijd ingezet op zaken die zoveel mogelijk instant succes zouden hebben. Veel decreten, korte termijn strategieën, benoemingen, het schrappen van regels e.d.

Democratie kost tijd – maar kan het ook teveel tijd kosten?

Deze vraag komt vooral aan de orde als we kijken naar het globale vraagstuk van de klimaatproblemen.

Is het mogelijk om via democratische weg op tijd te zijn en effectief genoeg te zijn om de klimaatproblemen aan te pakken?

Daar zit een risico. Een dictator kan snel beslissen, dus...?

Maar je kan ook zo redeneren:

1) Verdienen wij mensen wel een schoner klimaat? De mensen mogen best laten zien dat ze een betere koers t.a.v. klimaat

wel waard zijn. De tijd is voorbij dat we mochten dromen dat de oplossing er komt door eigen, herbruikbare tasjes mee te nemen naar de supermarkt.

Als mensen alsmaar afwachten, dan doen politici en bedrijven dat ook.

Als meer mensen druk uitoefenen, bijvoorbeeld als ze zich als consumenten echt laten gelden, gaat het verbeteren van de houding van bedrijven en politiek t.a.v. de klimaatproblemen sneller.

Democratie, of zorgen voor verandering, is niet enkel je stem uitbrengen eens in de zoveel tijd. Er zijn veel manieren om, met een groot of klein gebaar, een actieve houding aan te nemen.

Er zijn dus wel een paar bedenkingen bij het aanwijzen van iemand die de (klimaat-)knopen voor je gaat doorhakken:

- 1) Als je kiest voor een autocratische figuur/een dictator, dan heb je nog niet de garantie dat daarmee de klimaatproblemen worden opgelost.
- 2) Hoeveel tijd denk je dat het kost om een Goede (wereld-) Dictator aan te stellen die het klimaatprobleem (op tijd en grondig genoeg) kan aanpakken?
- 3) Uit 1 en 2 blijkt dat één ding zeker is: Dat je het bereiken van de oplossing niet definitief uit handen moet geven.

**“We need public pressure,
not just summits”**

Greta Thunberg

4.2 Soorten dictatuur

Met name in het Westen wordt het verschijnsel dictatuur vooral gedemoniseerd. Maar de afkeer van dictatuur is minder scherp dan ze lijkt. In elke democratie klinkt wel eens de roep om een sterke leider en om een staat met meer slagkracht. Dat zijn kenmerken die aan een dictatuur worden toegeschreven. (Maar men denkt daar dan wél bij dat de invloed van het volk behouden blijft.)

Hoe dan verder als de richting van dictatuur wordt gekozen? Dan doen we er goed aan om eerst te kijken wat voor soort dictatuur het beste is om de problemen die we hebben op te lossen. Uit welke soorten dictatuur kunnen we kiezen?

Als eerste:

De Constitutionele dictatuur.

Een vorm van regering waarin dictatoriale macht wordt toegepast in een noodgeval. De macht van de dictator is niet absoluut en diens autoriteit blijft beperkt tot wat de grondwet toestaat. (*4.2-1) Het is een **tijdelijke** dictatuur.

(*4.2-1) (https://en.wikipedia.org/wiki/Constitutional_dictatorship)

Deze vorm van dictatuur zagen we ook in het oude Rome:

Dictator in de oudheid.

Het Romeinse Rijk, dat als laatste dictator Julius Caesar had, had oorspronkelijk in tijden van nood een door de Senaat aangestelde dictator; iemand die zes maanden alle macht mocht hebben om de zaken weer op orde te brengen. (Vergelijkbaar dus met Constitutionele dictatuur en met wetten die, zoals o.a. in de V.S. en in Nederland, tijdelijke overname van de macht regelen om zaken recht te zetten). Julius Caesar was eerst gewoon dictator, werd vervolgens voor een periode van 10 jaar benoemd en kreeg in het begin van het jaar 44 v. Chr. zelfs het dictatorschap voor het leven toegekend. Van hieraf is zijn positie vergelijkbaar met die van de moderne dictator die nooit vrijwillig afstand zal doen van de macht.

Julius Caesar

Staten die in tegenstelling tot de Constitutionele dictatuur geen tijdelijke maar een *permanente* dictatoriale bestuursvorm hebben, worden een Dictatuur genoemd.

In een Dictatuur heeft de regering de absolute macht. Een dictatuur kent één machtige kern – een persoon, groep of partij- die een (repressief) machtsapparaat uitbouwt.

Er zijn 4 soorten permanente Dictatuur.

Militaire Dictatuur

De macht is in handen van een groep officieren uit het leger.

De één-partij-staat

Eén partij is de baas over het land.

Persoonlijke dictatuur

Alle macht is in handen van één individu.

Koninklijke dictatuur

De koning(in) heeft alle macht. Deze macht is erfelijk en blijft dus in de familie.

Tenslotte is er de '**benevolent dictatorship**' of '**welwillende dictatuur**'.

Een regering waarin een leider absolute politieke macht heeft over de staat, waarbij er op wordt toegezien dat de macht wordt uitgeoefend ten behoeve en ten goede van de bevolking als geheel.

De 'welwillende dictator' zal enige burgerlijke vrijheden en enige democratische besluitvorming toestaan. Zoals bijvoorbeeld publieke referenda en gekozen vertegenwoordiging met beperkte macht. Vaak bereidt de welwillende dictator een overstap voor naar echte democratie. Het zou kunnen worden gezien als een republikeinse vorm van verlicht despotisme*. (*niets door het volk, alles voor het volk) (*4.2-2)

(*4.2-2) (https://en.wikipedia.org/wiki/Benevolent_dictatorship)

**I believe in benevolent dictatorship
provided I am the dictator.
Richard Branson**

Naast dictatuur zijn er nog andere niet-democratische staatsvormen:

Autocratie staat het dichtst bij dictatuur en is eigenlijk nog strenger, want 1 persoon is volledig de baas. Zowel uitvoerend als wetgevend.

Oligarchie – De macht is in handen van een kleine groep van mensen die behoren tot een bevoorrechte klasse.

Plutocratie – De rijksten zijn aan de macht en veel van de wetgeving van het land wordt door hen bepaald.

Technocratie – De beleidsmakers beslissen aan de hand van adviezen van deskundigen (wetenschappers en ingenieurs). Kosten-baten analyse en de wetenschap geven richting aan de verrichtingen van de staat.

De totalitaire staat.

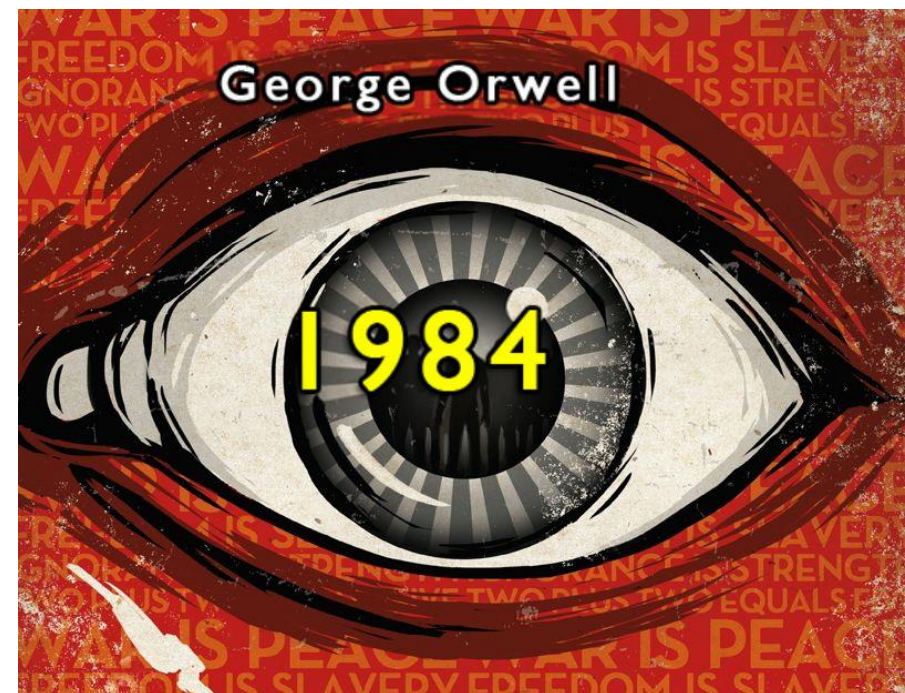
Een dictatuur kán tegelijk ook een totalitaire staat zijn: Alles en iedereen is er ten dienste van het staatsapparaat; het groepsbelang staat voorop. Er is een leiding met absolute macht.

Het is geen staatsmodel van overleg maar van dwang.

De ideologie van de totalitaire staat wordt gepropageerd als de enig mogelijke weg naar een betere toekomst. Vrijheid en burgerrechten zijn opgeofferd zodat iedereen zich volledig

voor de staat kan en zal inzetten.

Doorgaans heeft een totalitaire staat ook een aantal 'voedende activiteiten' die bedoeld zijn om alle neuzen dezelfde kant uit te houden, zoals uitvoerige indoctrinatie, staatspropaganda, dwang en controle van ieders doen en laten.

De novelle "1984" (uitgebracht in 1949) van George Orwell handelt over het compleet gecontroleerde leven in een totalitaire staat.

Een afgesproken, kortdurende dictatuur.

Bij het horen van de term dictator wordt meestal gedacht aan een heerser waar je niet meer vanaf komt, of in ieder geval niet zonder strijd.

Zoals we aan het begin van dit hoofdstuk al zagen onder 'Constitutionele dictatuur': Dat hoeft niet altijd zo te zijn.

Tijdelijke dictatuur 1.

In de Romeinse republiek was een 'dictator' iemand met vergaande bevoegdheden die tijdelijk aangesteld werd in tijden van nood.

Iedere constitutie kent de uitzonderingstoestand die leidt tot tijdelijke inperking van vrijheden. Zoals bijvoorbeeld ook in Nederland. Daar is deze inperking minimaal, maar niet afwezig (Grondwet, artikel 113).

Tijdelijke dictatuur 2.

Zo'n wettelijke regel is er om bij ernstige ontsporingen in het economische en politieke systeem de zaak weer op de rails te krijgen.

Een voorbeeld daarvan is tijdelijke overname van de (lokale) macht in de V.S.

"Sommige staten kennen een overheidsinstelling die kan beslissen over de goedkeuring van lokale budgetten. Ook kunnen ze lokaal verkozen ambtenaren een andere werkplek geven.

Deze "takeover boards" worden er regelmatig van beschuldigd dat ze een antidemocratische vorm van lokaal bestuur uitoefenen. (...)

Een duidelijk politiek disfunctioneren van een gemeenschap is regelmatig de consequentie van lange periodes van slecht bestuur, waarin de uitgaven aanzienlijk afwijken van de goederen en diensten waar de bewoners de voorkeur aan geven. (...)

De tijdelijke aard van de wettelijke overname van het bestuur betekent dat wanneer het lokale bestuur terugkeert naar haar plek in de politiek, de bewoners in een beter geïnformeerde positie zullen verkeren om de optimale structuur van het lokale bestuur te kunnen beoordelen." (*4.2-3)

(*4.2-3) "Dictatorships for Democracy: Takeovers of Financially failed Cities"
Clayton P. Gillette

"some states employ supervisory institutions that exercise approval authority over local budgets or, more intrusively, displace locally elected officials. These "takeover boards" are frequently accused of representing an antidemocratic form of local government...."

An clearly political dysfunction of the community is frequently the consequence of long

periods of local mismanagement, in which expenditures deviate substantially from those goods and services that residents prefer (...)

"The temporary nature of takeover board jurisdiction means that when local governance returns to the realm of normal politics, residents will be in a more informed position to evaluate the optimal structure of local governance."

(*4.2-3) "Dictatorships for Democracy: Takeovers of Financially failed Cities"

Clayton P. Gillette

4.3 Dictatuur: voordelen en nadelen

Dictatuur of democratie – wat is beter?

In de inleiding onder "Wat is democratie" (*4.3-1) werd al het onderzoek "Dictatuur, toch maar niet" aangehaald.

Daarin is ook onderzoek gedaan naar de voordelen van een dictatuur. Omdat in bepaalde gevallen een andere staatsvorm dan democratie misschien wel beter is.

In de conclusie van het onderzoek wordt gemeld:

"Opvallend is dat we in het armste stadium niet hebben

kunnen aantonen dat welke staatsvorm dan ook invloed heeft op het geluksniveau in een land. In het tweede en derde stadium lijkt democratie niet per sé beter te zijn voor het geluksniveau in een land maar in het rijkste stadium is democratie beter. **Het wordt dus steeds belangrijker voor een land om democratischer te worden, naarmate het land ontwikkelder (lees: rijker) is.** Hier lijkt onze hypothese dus toch een beetje te kloppen: een onderontwikkeld land heeft geen of minder baat bij democratisering dan een meer ontwikkeld land."

Overigens, in het onderzoek is deze definitie gehanteerd:

Een dictatuur is een land

- waar het volk wordt geregeerd door een staatshoofd of beperkte groep machthebbers die alle macht naar zich toe getrokken heeft
- waar de overheid niet wordt gekozen in vrije en eerlijke verkiezingen
- waar de procedures en wetten niet voor iedereen gelijkwaardig van toepassing zijn. (*4.3-1) en (*4.3-2)

(*4.3-1) <http://wim.nusselder.antenna.nl/Dictatuur,%20toch%20maar%20niet.pdf>

(*4.3-2) In het kader van de vraag 'wat is beter?' zie bijvoorbeeld ook :

<https://www.trouw.nl/nieuws/vergeet-de-stembus-in-afrika~b6e36e04/>

"Europa wil Afrika koste wat kost democratiseren, meent Alphonse Muambi, en die 'obsessie' is schadelijk." (17 april 2010)

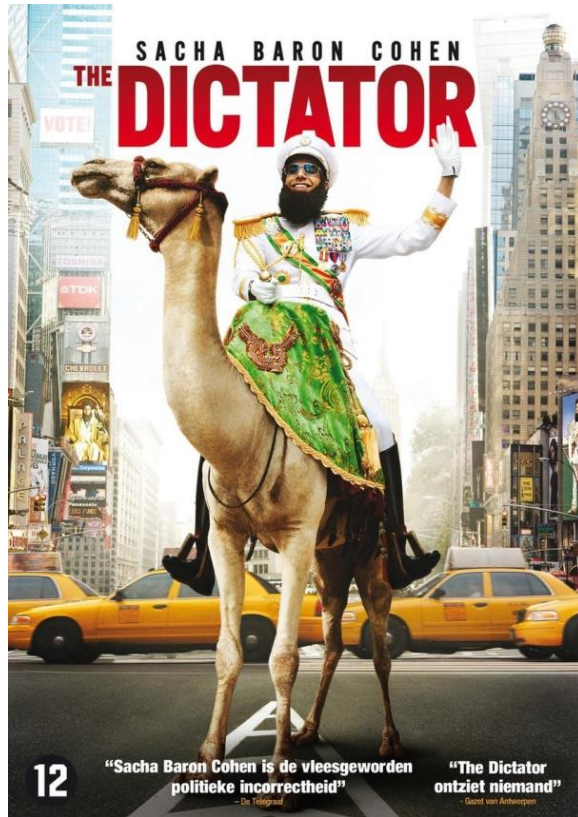
Dit betekent overigens niet dat democratische processen in een ontwikkelingsland geen zin hebben. Een artikel van de publieke omroep NOS (*4.3-3) noemt als voorbeelden daarvan Ivoorkust en Tanzania. (Ivoorkust werd in hoofdstuk 1 al genoemd).

Illustratief bij de vraag waar we dit hoofdstuk mee begonnen is dan dat De Volkskrant na zes jaar democratisering in Tanzania meldt: "De bulldozer van Tanzania voerde zijn land van het democratische pad af maar bestreed corruptie en uitbuiting." (*4.3-4)

(*4.3-3) <https://nos.nl/artikel/2065743-democratische-succesverhalen-en-machtspolitiek-in-afrika> (29 oktober 2015)

(*4.3-4) <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/de-bulldozer-van-tanzania-voerde-zijn-land-van-het-democratische-pad-af-maar-bestreed-corruptie-en-uitbuiting~b9e681c4/> (2021)

Voordelen van een dictatuur (1).

Film: 'The Dictator'

In deze komisch-satirische film worden door de hoofdpersoon in een speech de mogelijke voordelen van een dictatuur

opgesomd; het blijken voordelen te zijn die in de V.S. (en een aantal andere democratische landen) goeddeels al praktijk zijn:

"Why are you guys so anti dictators?"

- You could have 1% of the people have all the nation's wealth.*
- You could help your rich friends get richer by cutting their taxes and bailing them out when they gamble and lose*
- You could ignore the needs of the poor for healthcare and education*
- Your media would appear free but would secretly be controlled by one person and his family*
- You could wire-tap phones,*
- You could torture foreign prisoners,*
- You could have rigged elections*
- You could lie about why you are going to war*
- You could fill your prisons with one particular racial group and no one would complain*
- You could use the media to scare the people into supporting policies that are against their interest"*

(*4.3-5)

(*4.3-5) <https://www.youtube.com/watch?v=vm7dIAq7QwM>

Voordelen van een dictatuur (2).

En Theodor Holman noteert (met enig cynisme):

“- Een dictatorschap is aanbevelenswaardig. Je levert vrijheid in, je krijgt er rust en een heerlijk leven voor terug. Tenzij je tegen de dictator bent.

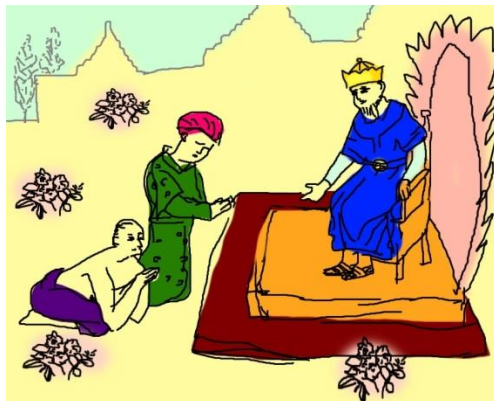
- De dictator dicteert wat goed en fout is, dus daar hoef je dan al niet meer over na te denken.

- De dictator bepaalt ook hoeveel geld je verdient.

- Aan vrijheid heb je eigenlijk weinig. Ben je vrij, dan ben je ook verantwoordelijk voor wat je doet. Dat geeft zorgen.

(ook hij zegt het maar dan in andere woorden: ‘voor een dictatuur kiezen is luiheid’)(*4.3-6)

(*4.3-6) <https://www.parool.nl/nieuws/een-dictator-je-krijgt-er-een-heerlijk-leven-voor-terug~bd889177/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

helderheid van machtsverhoudingen . . .

Voordelen van een dictatuur (3).

En serieus:

(...)

“Een eerste voordeel is de helderheid van machtsverhoudingen”

(...)

Een ander voordeel: Democratieën profiteren van het bestaan van dictaturen: “In de buitenlandse politiek leggen gevestigde democratieën bovendien een sterke voorliefde voor dictaturen aan de dag. Met de mond bepleiten ze graag democratie en mensenrechten, maar feitelijk is het beter zaken doen met” (... dictaturen). (*4.3-7)

Die gang van zaken is dus voordelig voor een dictatuur.

(*4.3-7) <https://www.groene.nl/artikel/het-volk-bestaat-niet>

Voordelen en vermeende voordelen op een rij.

(*& dem) > betekent: geldt ook voor een democratie.
(voor een democratie zoals die in de praktijk functioneert)

Dictators kunnen hun macht aanwenden om de **levens van hun onderdanen te verbeteren**. (Echter, dit is doorheen de geschiedenis zelden gebeurd.) (*& dem): regeringen kunnen dat ook)

Mensen kunnen **verenigd zijn** in hun loyaliteit jegens een dictator. (Immers er is geen concurrentie die vertrouwen en genegenheid van de mensen probeert te winnen).

Een dictator kan **snel een besluit nemen en snel handelen** (geen vertragende discussies en procedures)

Kan **efficiënter acteren** in noodsituaties (*& dem): een democratie kan beter georganiseerd zijn.

Stabiliteit: een land met een sterke leider geeft stabiliteit voor het land. Een leider is sterk door overheersing en repressie of door zich verzekerd te weten van voldoende ondersteuning vanuit de bevolking. (*& dem): het omgekeerde kan ook worden beweerd n.l. dat (uiteindelijk) een democratie stabiel is. Dat is ook terug te zien in de wereldlijst van stabiele landen. (zie voor meer daarover onder "Onjuistheden en Drogargumenten over Dictatuur", verderop in dit hoofdstuk.)

Stabiliteit: niet steeds wisselende leiders met elke keer weer een andere visie. Dat zegt echter niet veel over de stabiliteit. Een voorbeeld van wisselingen en toch stabiliteit: In de VS

draait de regering onder leiding van de zojuist gekozen president het voorgaande beleid deels weer terug. In deze federale constitutionele republiek is er altijd strijd tussen de twee grootste partijen, democraten en republikeinen. Echter, ondanks dat blijft het land als geheel stabiel.

Minder ruimte voor corruptie (dan in een andere staatsvorm).
(*& dem)

Geen politiek getouwtrek; geen politiek spel met de waan van de dag. Geen debatten over visie en moraal.

Ja, in een dictatuur is er minder gekissebis tussen politieke partijen. Meestal eenvoudigweg omdat er weinig partijen zijn. (Eenpartijstelsel of één partij die altijd de meerderheid heeft.)

Een voordeel dat ook wel genoemd wordt: Geen politiek gekonkel. (*& dem) Als dat argument voor een dictatuur mag gelden, mag dat ook voor een democratie. Tegelijk kan gesteld worden dat vriendjespolitiek/nepotisme (=corruptie) vrijwel onontkoombaar is. Niet in een dictatuur en niet in democratische landen. Het gaat dus eigenlijk vooral om de mate van corruptie in een land.

En tot slot als voordeel: Er beslissen geen mensen mee die onoordeelkundig zijn.

Als argument voor een dictatuur wordt soms naar voren gebracht: "De gewone mensen weten niet wat goed voor hen is". (Zijn niet ter zake kundig). "Het is beter om hen niet te laten beslissen over het land."

Ditzelfde argument kan bij gekozen politici worden genoemd. (Over de democratie wordt vaak geklaagd dat de bewindslieden onvoldoende kennis van zaken hebben om goede beslissingen te kunnen nemen.)

De redenering in de richting van dictatuur is dan:

"Incompetentie regeert, daarom is een dictator beter."

Maar waarom zou één persoon het dan wél beter weten? Is een dictator per definitie meer ter zake kundig?

Nee, het verschil is slechts: er is geen discussie; de dictator beslist.

Als aantekening hierbij:

In China werkt men met een meritocratie; althans dat is het idee van waaruit wordt gewerkt. Opleidingen voor de overheidsmensen voor een bepaalde functie, en ook (of zeker ook) voor in de politiek. (Ch*)

Als je het zo bekijkt, gaat het uiteindelijk over de vraag: Wil je een overheid van deskundigen (een technocratie)? Of wil je een bestuursvorm waarin het iedereen vrij staat om zich verkiesbaar te stellen voor een overheidsfunctie?

(Ch*) De efficiëntie die hier bereikt wordt door deskundigheid is maar betrekkelijk. Zie de laatste alinea van "Onjuistheden en drog-argumenten over dictatuur", onderaan dit hoofdstuk.

Nadelen van een dictatuur.

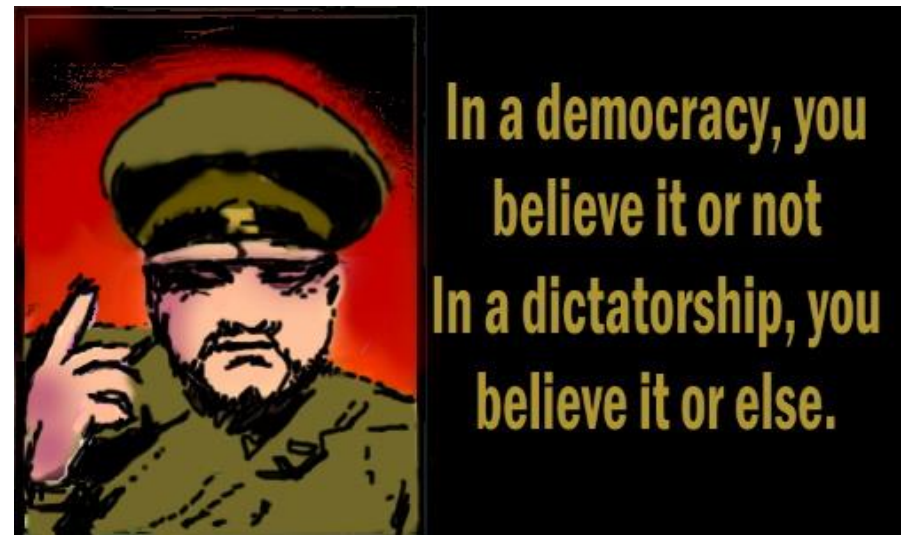
(*& dem) > betekent: geldt ook voor een democratie.

(voor een democratie zoals die in de praktijk functioneert)

- Mensen hebben vaak weinig of **geen vrijheid**. (Vrijheid van bewegen, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van organisatie, vrijheid van ondernemen, e.a..)

- **De mening** van mensen kan worden genegeerd (*& dem)

- In een democratie geloof je het of niet; in een dictatuur geloof je het of anders...

- Het kan zijn dat de politiek van een dictator enkel **zijn eigen belangen dient**. Dat leidt tot besluiten waar het volk niets aan heeft. (*& dem) In een democratie kan gelden: Gekozen vertegenwoordigers kennen de belangen van de mensen niet of zijn meer geïnteresseerd in hun eigen carrière. Dat leidt tot slechte besluiten.

- **Besluitvorming** heeft een zeer **nauwe basis**. (Geen breed gedragen besluiten.)

- Daarmee samenhangend: **Ideevorming kan beperkt** zijn (omdat er minder mensen meedenken)

- Mensen kunnen **gedwongen zijn om mee te doen** met een bepaald vocabulair. Van daaruit wordt taal gebruikt om het denken van de mensen te beïnvloeden en te sturen. (*& dem) Bepaald taalgebruik en daarmee ook meningen staan in de democratie onder sociale druk. (bijv. het beeld van "een dictatuur is slecht" en het gebruik van politiek correcte benamingen.)

- Dwang om deel te nemen aan 'social events' ter verheerlijking van de dictator kan voorkomen.

- Dictaturen blijven op gespannen voet staan met democratieën – er is altijd een oorlogsdreiging (*& dem) Maar er bestaan ook grote spanningen tussen dictaturen.

- Burgers kunnen een negatieve visie ontwikkelen over anders denkende landen en volken. (*& dem) Als er vrije nieuwsgaring is, dan is de kans daarop kleiner.

- Gedwongen tewerkstelling is een mogelijkheid. (*& dem)

- **Gewetenloosheid** ligt op de loer. (*& dem) Dat is afhankelijk van de mate waarin de leiding er een moraal, normen en waarden op nahoudt. En een moraal is er in zoverre de dictator die hanteert.

- Een dictatuur brengt geen ontwikkeling.

Dat is wat sterk gesteld. Genuanceerder gezegd klinkt het zo:

A) de stimulans tot ontwikkeling is afhankelijk van enkel de dictator, de eventuele ontwikkeling zal gelimiteerd zijn. B) Een vrije markt in een democratie heeft een ingebouwde prikkel tot ontwikkeling en kan zich in diverse richtingen tegelijk ontwikkelen en is dus in het voordeel t.o.v. een dictatuur.

- Het effect van een 'goede' dictator heeft zijn beperkingen:

Is het mogelijk om een 'goede' dictator te hebben? Zeker, maar de historie laat zien dat wanneer een goede dictator overlijdt, het meeste van zijn goede beleid en van zijn goede wetten wordt teruggedraaid door zijn opvolger.

Nadelen van Democratie.

(*& dict) > *betekent: geldt ook voor een dictatuur.*

- Democratie leidt tot corruptie omdat het is gebaseerd op electorale competitie. De werking van het electorale proces wordt ondermijnd door bijdragen die ontvangen worden voor de verkiezingscampagne en waar verplichtingen aan vast zitten.

- Democratie is gebaseerd op onnatuurlijke gelijkheid.

Deze bewering hangt samen met de vraag of sommige mensen meer recht zouden moeten hebben om te stemmen of om politieke invloed uit te oefenen dan anderen.

(Zie ook Hfst. 3.1 Kritieken, Nr.18.)

- Veel stemgerechtigden zijn niet geïnteresseerd in verkiezingen.

- Er is misbruik van publieke fondsen. (*& dict) Dit kan evengoed van een dictatuur worden gezegd. Zowel bij een democratie als bij een dictatuur is er GEEN garantie voor efficiënt of eerlijk gebruik van publiek geld. (Bestaat er in een dictatuur wel publiek geld dat van 'het land' en dus eigenlijk van het volk is? De dictator kan immers naar eigen believen fondsen aanwenden. Ergo: Dictatuur heeft de schijn hier eerder tegen zich dan de democratie.)

- In een democratie is een dictatuur van de meerderheid mogelijk.

- Slechte invloeden van politieke partijen. Bijvoorbeeld: Polariserend zijn in plaats van samen naar oplossingen werken.

Slechte invloeden zijn schadelijk voor de maatschappij, schadelijk voor de eenheid van het volk en schadelijk voor de mogelijkheid tot open politieke discussie. Ernstige verdeeldheid onder de bevolking of erger is het gevolg.

- Daarnaast kunnen politieke partijen besluiten om hun partijbelang, en dus het eigenbelang, boven het landsbelang te stellen. (*& dict) Uiteraard is ook dat uiteindelijk schadelijk voor de bevolking.

- Democratie is een regering van de rijken (geworden). (*& dict)

Onjuistheden en drog-argumenten over dictatuur.

Een dictatuur heeft meer stabiliteit.

Stabiliteit is van belang voor een land vanwege het directe verband met de toekomstige economische situatie en welvaart.

De bewering is: leiders wisselen steeds in een democratie en dat leidt tot instabiliteit.

Die bewering is onjuist. Het systeem van verkiezingen leidt mogelijk tot een wisselende (politieke) koers. Dat is iets anders dan instabiliteit van een land. Een stabiel land heeft geen buitensporige schommelingen in de macro-economie. Maar ook infrastructuur en opleiding en bijvoorbeeld de verbondenheid met de wereldeconomie zijn factoren die van invloed zijn op de score voor stabiliteit. Evenals de kwaliteit van de regelgeving, rechterlijke onafhankelijkheid, en de levensverwachting. En die veranderen niet plotseling allemaal door een democratisch gekozen nieuwe koers.

(Zwitserland is met een score van 8,3 het stabielste land ter wereld, Nederland staat met 8,2 op de tweede plaats. Cijfers: KPMG, juli 2017 e.a. bronnen.) (*4.3-8)

(*4.3-8) <https://www.rtlnieuws.nl/economie/artikel/246406/nederland-na-zwitserland-het-meest-stabiele-land-ter-wereld>) (ook: <https://financieel-management.nl/artikelen/kpmg-nederland-economisch-zeer-stabiel-land/>

Aldus kan gesteld worden dat het niet waar is dat het vaak wisselen van leiders in de democratieën tot instabiliteit leidt – er is géén direct verband aangetoond.

Ook over stabiliteit in een dictatuur: De levenskwaliteit in het land hangt volledig af van de leider van het land. Zodra een dictator overlijdt, kan alles sterk veranderen, ten goede of ten kwade. Zo is er geen stabiliteit.

Verandering van regering in een democratie is, los van een paar uitzonderingen, geen moment van grote veranderingen; de veranderingen zijn gematigd.

Daarom: een democratisch systeem is stabiel.

Dictatuur: Minder kans op corruptie.

Een fabel. Het kan hoger of lager zijn – is niet per sé lager.

Er is wél de stelling (1887) van John Dalberg-Acton over corruptie in het algemeen: “Power tends to corrupt, and absolute power corrupts absolutely.” (“Macht neigt er naar te corrumperen, absolute macht corrumpeert absoluut.”.)

Dictatuur: Lagere misdaadcijfers.

De misdaadcijfers in een dictatuur kunnen hoger of lager zijn dan in een democratie; ze zijn niet per sé lager.

Welke criminaliteit ga je meetellen? Verrijking ten koste van de staat? Met geweld concurrentie buiten spel zetten?

Bedreiging, mishandeling en gevangenneming van burgers vanwege hun opinie? Of ga je enkel kijken naar de kleine misdaad zoals inbraak, diefstal? En de drugscriminaliteit onder het armere deel der bevolking? (Dat laatste, overigens, is er net zo aanwezig als in de gemiddelde democratie).

“Een dictatuur leidt niet tot betere controle over de misdaad , maar weet je waar het wél toe leidt? Onderdrukking, oneerlijke belasting, tirannie, oneerlijke wetten, en onrecht.”

“Dictatuur verruimt tastbare misdaad voor immateriële misdaad – ze stelen je recht op vrijheid van meningsuiting, op vrije vereniging, op vrij verkeer (inclusief reizen), je autonomie, je recht om te aanbidden zoals je wilt, je recht om kinderen te

baren (eenkindbeleid), je recht op eigendom (de communes van Mao), je recht om te kiezen met wie je kunt trouwen (gearrangeerd huwelijk is een vorm van familiale dictatuur), enzovoort." (*4.3-9)

(*4.3-9) (quote uit een reply bij <https://debatewise.org/1001-dictatorship-is-the-best-path-to-development/> "Jess Gingras" / John Jones)

Dictatuur is efficiënter. Dat wordt hieronder duidelijk tegengesproken:

“De Italiaanse dictator Benito Mussolini kon de treinen niet op tijd laten rijden.” Dat is misschien een beetje een flauwe maar algemeen kan gesteld worden: “De mythe van de fascistische efficiëntie ontstond in de jaren rond 1920, maar

het was altijd propaganda. In deze tijd komt dat idee dat een dictatuur op de één of andere manier efficiënter is weer naar boven.” (*4.3-10)

(*4.3-10) quotes uit: <https://www.debatingeurope.eu/2020/06/03/are-dictatorships-more-efficient-than-democracies/>

In de tijd van Mao bleef de grote massa in China zeer arm en miljoenen stierven in politieke projecten. Economisch gaat het nu beter maar de greep van de partij op de macht wordt strakker en de ongelijkwaardigheid in de Chinese maatschappij wordt groter. Onderdrukking ontmoedigt ondernemers die geen vergunning van de regering hebben. Problemen komen slecht door naar de top omdat het aankaarten daarvan als kritiek kan worden gezien en het dus wordt vermeden. Door gebrek aan checks & balances (een controlerende tegenmacht) is corruptie volop aanwezig, ondanks de strijd er tegen. Als gevolg daarvan gaat het er nogal inefficiënt aan toe op veel gebieden.

Het zijn de oligarchen die bij deze situatie goed garen spinnen (en de natie uitbuiten). (*4.3-11)

(*4.3-11) <https://www.dandc.eu/en/article/why-dictatorship-less-efficient-apologists-want-us-think>

14 okt 2020, Hans Dembowski, “Democracy is better”

Nu we de dictatuur hebben doorgelicht, kunnen we gaan kijken hoe we tot die dictatuur met een Goede Dictator kunnen komen. In het volgende hoofdstuk “Hoe krijgen we die dictatuur?”, volgen we de wegen die in het algemeen naar een dictatuur leiden. Op die wegen komen we nogal wat problemen tegen. Die beloftevolle Goede Dictator blijkt er niet zomaar te komen.

4.4 Hoe krijgen we die dictatuur?

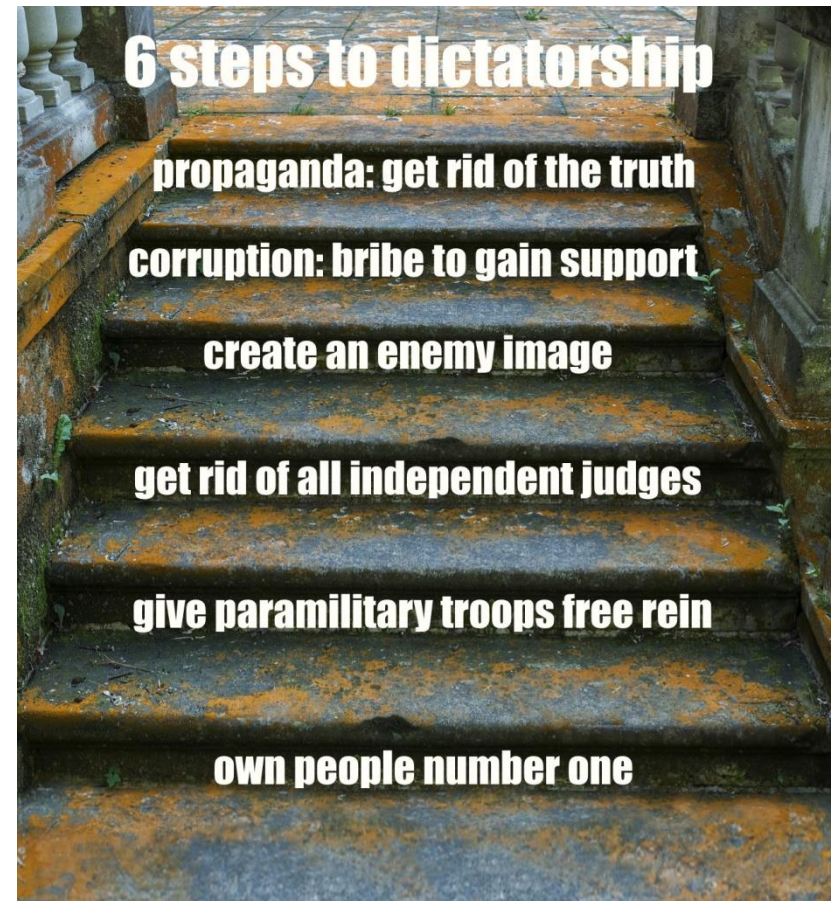
‘Whenever you have an efficient government, you have a dictatorship’

Harry S. Truman

Gaan we één leider in onze democratie vergaande bevoegdheden geven om op die manier te proberen een 'verlichte dictatuur' te creëren?
En zien we dan een bepaald land als model daarvoor of wordt het iets unieks?
We willen natuurlijk wel een vriendelijke dictatuur.

In ieder geval is het niet handig om te wachten op een moment dat het eigenlijke democratische proces compleet is ontwricht en iemand de macht grijpt. In de situatie met grote ontevredenheid over het democratische proces kunnen mensen al snel achter een grote leider gaan aanlopen en de weg in slaan naar een autocratische of dictatoriale bestuursvorm. En dan is het moment dichtbij dat die leider de macht grijpt.

De dictator in spé hoeft dan slechts simpelweg dit plan te volgen:

De 6 stappen naar dictatuur.

1.
propaganda: schaf de waarheid af (consensus over de waarheid wordt niet meer bereikt)
2.
corruptie: deel uit wat niet van jou is (omkopen om persoonlijke steun te verwerven)
3.
een vijandbeeld creëren
4.
alle onafhankelijke rechters weg
5.
paramilitaire troepen vrij spel geven
6.
eigen volk op nummer 1

Hierbij is een interessant gegeven uit de zeer recente geschiedenis dat in de aanloop tot de bestorming van het Capitool op 6 januari 2021, president Trump en zijn team al flink wat van deze punten hadden aangepakt. Aan alle punten behalve punt 2 was, meer dan duidelijk, intensief gewerkt!

De geschiedenis, en ook de zeer recente geschiedenis, leert ons dat deze zes stappen elkaar snel kunnen opvolgen en voordat je het als volk door hebt, zit je in een situatie die je eigenlijk niet wilde.

Robert Reich zegt daar over in de documentaire "Saving Capitalism" (*S) (2017):

Het model (voor de samenleving) is geworden: er is de rijke top en er zijn de achterblijvers.

De woede daarover en de teleurstelling van de achterblijvers is makkelijk te manipuleren. (31:30m)

Deze situatie kan de sociale en morele structuur van de samenleving vergiftigen.

Hij merkt op (over de V.S.): in 1964 was er 77% vertrouwen in de overheid (dat ze het juiste zal doen); in 2017 is dat vertrouwen nog maar 20%.

(*S) (In Hoofdstuk 3.5 zagen we al een bespreking "Saving Capitalism" (*3.5-06)).

In aanvulling op de constatering van Robert Reich dat de teleurgestelden zich makkelijk laten manipuleren, laat het verhaal over **'The Third Wave'** zien hoe snel in de praktijk veranderingen door manipulatie kunnen worden doorgevoerd.

'The Third Wave'.

America's Nazi Experiment

1967, Palo Alto(Ca), Cubberly Senior High School.

(*4.4-1)

(*4.4-1) https://nl.wikipedia.org/wiki/De_Derde_Golf

Bij de vraag 'Hoe krijgen we die dictatuur?' is 'America's Nazi Experiment' vermeldenswaardig. Een boek er over verscheen onder de naam "The Third Wave".

In 1967 op een (middelbare) school in Palo Alto, California, organiseerde geschiedenisleraar Ron Jones een experiment

met de studenten over hoe eenvoudig men zich laat manipuleren en meeslepen in een groep en dat zoiets tot ernstige situaties kan leiden.

In zijn lessen was de leraar op onbegrip gestuit bij zijn leerlingen over het feit dat in de jaren 30 van de 21^e eeuw in Duitsland de burgers toestonden (er voor kozen) dat de Nazipartij (*N) aan de macht kwam die later verantwoordelijk was voor de Holocaust. (*N)=(Nationalsozialistischen Deutsche Arbeiterpartei, NSDAP)

De studenten reageerden ongelovig: Zoiets zouden de burgers toch niet vrijwillig laten gebeuren, laat staan er aan meewerken?

Jones besloot om zijn studenten de (aantrekkings-)kracht van een georganiseerde groep aan den lijve te laten ondervinden.

Hij vroeg aan de studenten van die klas om mee te doen aan een experiment "Kracht door discipline", wat zich zou vertalen naar goede resultaten en saamhorigheid.

Dag één was gestart met een eenvoudige oefening over hoe te zitten in de klas. Het motto werd ingevoerd: "Strength through Discipline" (Kracht door Discipline). De dagen er na volgden, "Strength through Community" (Kracht door

Gemeenschap), "Strength through Action" (Kracht door Actie), en "Strength through Pride" (Kracht door Trots). Daarmee werd o.a. de individualiteit (kenmerk van de liberale democratie) op een zijspoor gezet.

Op de tweede dag maakte hij 'De Derde Golf' als beweging bekend, de naam van het experiment. Ook introduceerde hij een speciale groet voor de leden van de groep. De groet bleek een zeer krachtig middel om de verbondenheid in de groep te versterken en de aantrekkingskracht van de beweging te vergroten.

De derde dag legde Jones uit waarom Discipline en Gemeenschapszin zinloos waren zonder Actie. Diezelfde dag sloten zich al studenten van buiten de klas aan bij de beweging. Jones stimuleerde het werven van nieuwe leden en aan het einde van de derde dag waren er al ruim 200 leden. Jones had aan drie studenten opgedragen om hem te rapporteren over anderen die buiten de klas zich niet aan de regels hielden. Hij was verrast dat een twintigtal studenten zo'n rapportage aan hem deden. Jones begon intussen te vermoeden dat de studenten alles zouden doen wat hij hen zou opdragen. (*4.4-2)

Het experiment had een mate van onderdrukking van de studenten en hun directe omgeving bereikt.

Dag vier liet zien dat na slechts enkele dagen het experiment al uit de hand begon te lopen. Voor veel studenten was de 'De Derde Golf' het middelpunt van hun leven geworden.

Studenten waren inmiddels begonnen druk uit te oefenen op medestudenten om mee te doen met de beweging en er was een groepsdruk gegroeid binnen het inmiddels overvolle klaslokaal.

Studenten hadden zich aangeboden als ordebewaker en anderen wierpen zich op als verklikker, dat alles om mee te helpen aan de georganiseerde discipline van de beweging. Leden begonnen zich agressief te gedragen als fanatieke ijveraars voor de beweging. De starre regels zorgden voor verwarring onder de leden, (*4.4-3) met name bij de

enkelingen die hun twijfels hadden maar die zich in de groep niet veilig genoeg voelden om zich uit te spreken.

Jones besloot om een einde te maken aan het experiment. Hij vertelde dat de volgende dag een kandidaat voor het landelijk leiderschap van de beweging op televisie een belangrijke aankondiging zou doen.

Op de vijfde dag had Jones had voor de groep een televisiescherm opgesteld. Het beeld liet enkel ruis zien en na verloop van tijd begon de groep te beseffen dat er niets te zien zou zijn. De kandidaat verscheen niet. Jones onthulde vervolgens dat de studenten onderdeel waren geweest van een experiment met een gevoel van groeps-superioriteit en

met een groepsgedrag dat indertijd Nazi-Duisland had doen ontstaan.

Hij eindigde het experiment met de vertoning van een film over het naziregime.

**"Be carefull who you follow
Because you never know
Where they will lead you..."**

Mark Hancock (Third Wave Student)

Ter afsluiting van dit stukje over 'The Third Wave' nog een paar opvallende waarnemingen van de organisator van het Third Wave experiment, Ron Jones:

(© RonJones)

"Krab aan het oppervlak en het verschijnt. Het is iets dat in ons allen zit. We dragen het als een ziekte: Het geloof dat menselijke wezens in de basis slecht zijn en daarom niet in staat zijn om zich goed tegenover elkaar te gedragen. Dat is een overtuiging die een sterke leider vraagt en discipline om de sociale orde te handhaven."

*" **Scratch the surface and it appears.** Something in all of us. We carry it like a disease. The belief that human beings are basically evil and therefore unable to act well toward each other. A belief that demands a strong leader and discipline to preserve social order."*

"Jullie waren bereid om je individuele vrijheid en macht op te geven voor de dictaten van orde en ongeziene leiders."

"... you were willing to give up individual freedom and power for the dictates of order and unseen leaders."

(*4.4-2) They were learning more. And they seemed to want more. I began to think that the students might do anything I assigned. I decided to find out

https://www.thewavehome.com/1976_the-third-wave_story/ (© RonJones)

(*4.4-3)

" In a matter of days the experiment began to spin out of control, as those attracted to the movement became aggressive zealots and the rigid rules invited confusion and chaos."

<https://www.thewavehome.com/>

**Als er aan alle kanten beïnvloeding is
wat is dan de waarde van democratie
als mensen zo makkelijk gemanipuleerd
en gehersenspoeld worden?**

Terug bij de vraag.

Terug bij de vraag 'Hoe krijgen we die dictatuur?'

We hebben in het voorgaande gezien hoe je een dictatuur kan krijgen zonder dat je het in de gaten hebt. Iemand die zelf de macht grijpt. En daar weet je niet van wat die persoon gaat doen. Dat is natuurlijk niet de bedoeling.

Eigenlijk is de vraag 'Hoe krijgen we een goede dictator?'

Dan moet er iemand komen aan wie je het dictatorschap durft toe te vertrouwen.

Dus dan moet zo iemand worden aangewezen. En hoe moet dat dan?

Dat kan via verkiezingen. Met z'n allen benoem je iemand tot dictator.

Zoals een president wordt gekozen, maar dan eentje die meer macht krijgt.

En omdat een dictator het nooit in z'n eentje kan en mensen om zich heen nodig heeft (die direct helpen bij het uitoefenen van de macht) is het handig om die mensen ook aan te wijzen. Want het moeten wel 'goede' mensen zijn. Anders kan de dictator meteen zijn of haar vriendjes aanstellen als helpers en dan heb je voor je het weet een oligarchie, een kleine bevoorrechte club die de baas speelt.

Kortom: er moeten helpers voor de dictator worden gekozen of worden aangewezen. Zo kan er een Nationale Raad worden gevormd die de dictator bijstaat.

Tot zover in het kort:

Het volk moet zelf de dictator aanwijzen en ook diens directe helpers die de Nationale Raad vormen. ()**

Plus: We willen grip blijven houden op wat er gebeurt onder de Goede Dictator en we willen een mate van vrijheid behouden.

Hoe dat er verder uit moet gaan zien, wordt besproken in Hoofdstuk 5. Wat dan wel?(2) - De maatschappij.

(**) Merk dat er een vergelijking is met wat hierna beschreven wordt onder "Duitsland rond 1932", vandaar de belangrijke toevoeging "Plus: ..."

Voordat we daar naar kunnen kijken doen we er goed aan om kennis te nemen van de valkuilen in de weg die leidt naar het verkrijgen van een dictatuur.

Valkuilen, ofwel hoe het verkeerd kan lopen, werd eerder in dit hoofdstuk besproken in 'De 6 stappen naar dictatuur' en 'The Third Wave'. Daar moeten nog een paar opmerkingen aan worden toegevoegd:

- Een verwijzing naar de situatie in het Duitsland rond 1932
- een stukje actualiteit over illiberale democratie

Duistland rond 1932.

Aanwijzen van een 'grote leider' en een adviserende Raad: Dit was in grote lijnen ook de procedure voorafgaand aan de nazi-heerschappij.

Bij de verkiezingen in 1932 was De NSDAP onder leiding van Hitler de grootste partij en in 1933 werd Hitler als Rijkskanselier aangesteld. Vervolgens bouwde hij zijn macht gestaag verder uit. Waarbij hij brede steun had onder de bevolking, mede dankzij het sterke propaganda-apparaat van zijn partij. Maar ook werd er gaandeweg steeds meer druk (dreiging, geweld) uitgeoefend op de rest van de bevolking. Op die manier veroverde Hitler binnen een jaar de absolute

macht.

Waarmee nogmaals gezegd is dat vanuit een democratisch model een verschuiving naar een autocratisch systeem kan worden bewerkstelligd.

(zie ook in de Inleiding: Verval van de Democratie en Populisme – "How to lose a country" 2019, van Ece Temelkuran.)

De gekozen dictator die geen dictator heet.

Eind jaren negentig introduceert Fareed Zakaria (*) de term 'illiberale democratie' om een verschil te maken met de democratie zoals we die tot ver in de 20^e eeuw kenden. Het verschil zit er in dat bij de illiberale democratie de politieke vrijheden behouden blijven maar niet de burgerlijke, grondwettelijke vrijheden.

Hij constateert dat rond 1990 22% van de zich democratisch noemende landen een illiberale democratie was en dat het een 'groei-industrie' is. Aan het eind van de jaren negentig is 50% een illiberale democratie geworden. (*4.4-4)

(*4.4-4) Fareed Zakaria, *'The Rise of Illiberal Democracy'*, (1997). Amerikaans Journalist die o.a. werkte voor Foreign Affairs, Newsweek en TIME.

<https://msuweb.montclair.edu/~lebelp/FZakariaIlliberalDemocracy1997.pdf>
<https://www.jstor.org/stable/20048274>

In zijn boek '**De autoritaire verleiding**' (*4.4-5) betoogt Caspar Thomas:

"Liberale democratie is niet iets van alle tijden; het bestaat nog niet heel erg lang.

Democratie hebben we stap voor stap moeten veroveren en de liberale beginselen hebben we ook niet cadeau gekregen." Maar de sleet zit er in hier en daar. In diverse landen heeft men het kennelijk een beetje gehad met het liberale en stuurt

men bij naar een z.g. 'illibrale democratie' met een autoritaire leider. Het is meer een ideologie dan een staatsvorm; het is een model dat één dominante cultuur wil bevorderen, denkt in termen van vijandschap en het stelt de wil van de machthebber boven de rechtsstaat. In die landen wordt via democratische verkiezingen voor minder vrijheid gekozen, voor **een illiberaal politiek systeem** en dito leider.

De illiberale (autoritaire) samenleving is o.a. ook: de exclusieve samenleving. Er worden altijd groepen buitengesloten of beperkt.

In de betreffende landen wordt in toenemende mate het rechtssysteem ondergraven, wordt de oppositie het werken steeds moeilijker of vrijwel onmogelijk gemaakt en is er veelal een gestage groei van de vriendjespolitiek en corruptie. Manipulatie van de verkiezingen staat op de to-do-lijst of is al praktijk.

Waar deze zaken een gegeven zijn is eerder sprake van een land met een onderdrukkende overheid en een staatsterreur, dan van een democratisch land.

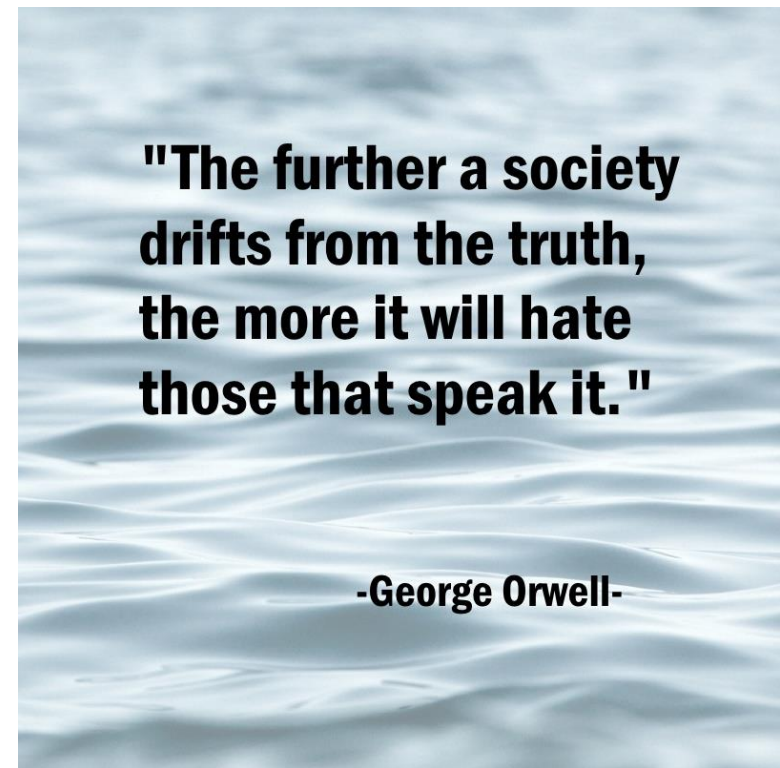
Thomas beschrijft de achilleshiel van de liberale democratie. Er is een norm is waar iedereen zich aan moet houden en dat is dat je niet de democratie bewust gaat ondergraven of uithollen. Maar doet iemand dat wél, dan is daar geen correctie op via de regels van het politieke systeem. Alleen als er mensen verschijnen die genoeg tegengeluid laten horen en/of genoeg macht hebben, kan zo'n ontwikkeling worden gekeerd.

Als die ontwikkeling weinig of geen tegengas krijgt, of juist veel support krijgt, dan is de koers naar een illiberale democratie definitief ingezet. De weg ligt dan open naar een autocratische vorm van bestuur, die wellicht de vorm van dictatuur zal krijgen.

Het valt te betwijfelen of zo'n dictatuur dan een 'Goede Dictator' oplevert.

(*4.4-5) 'De autoritaire verleiding', nov 2018

<https://www.athenaeum.nl/leesfragmenten/2018/de-autoritaire-verleiding/>

"The further a society drifts from the truth, the more it will hate those that speak it."

-George Orwell-

Als we niet willen dat de ontwikkeling naar een dictatuur zich voltrekt op de manieren die in dit hoofdstuk zijn beschreven, dan zullen we het anders moeten aanpakken.

Er zijn wat voorwaarden waaraan het regime van de Goede Dictator moet voldoen. Want een mate van vrijheid en een aantal rechten willen we wel behouden.

Hoe zetten we dan iets in elkaar wat we wél willen?

5 Wat dan wel? (2) - De maatschappij

Inleidend: Over vrijheid

Inleidend: rechten, wensen en vrijheden

5.1

Menswaardig bestaan

5.2

Wat gaat DGD doen?

5.3

Actieve rol van de bevolking (1)

De rol van de bevolking onder DGD en het
Gemeenschapsdenken

5.4

Macht en Volk

Wie mag raad geven aan DGD?

De Nationale Raad

5.5

Actieve rol van de bevolking (2)

Wat gaat DGD doen aan de invloed van grote bedrijven?

5.6 Economie

Het economische aspect. Een invalshoek

-1- Financieel

Groeidwang begint bij geldcreatie (*Gerard de Winter en Heidi
Leenaarts*)

-2- De mens en de planeet

“Welvaart zonder groei” – economie voor een eindige planeet
(*Tim Jackson*)

Een goede voorouder zijn (*Roman Krznaric*)

-3- Voor het algemeen belang

De noodzaak van een economie die is gericht op het algemeen
belang. (*Christian Felber*)

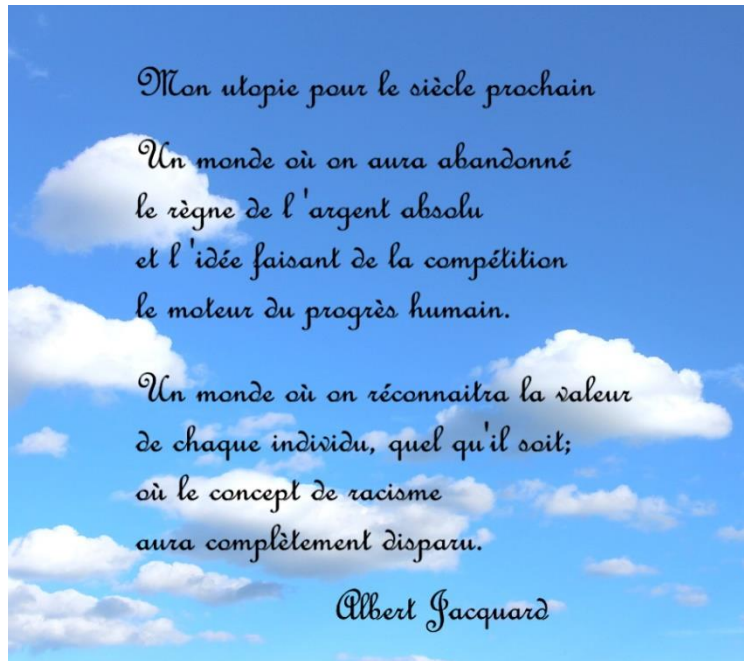
5.7 Een kink in de kabel?

Bedreigingen

Dialogoog

5

Wat dan wel? (2) - De maatschappij

"Mijn utopie voor de volgende eeuw:

Een wereld waar men de absolute heerschappij van het geld zal hebben
verlaten evenals het idee dat competitie de motor is van menselijke
vooruitgang

Een wereld waar men de waarde zal erkennen van elk individu, hoe hij/zij
ook is, waar het concept van racisme geheel verdwenen zal zijn."

Albert Jacquard

De maatschappij

Inleidend: over vrijheid.

**Vrijheid vinden we een belangrijk goed. Daarom stellen we
vooraf wel vast dat we onder een Goede Dictator een mate
van vrijheid willen behouden.**

Maar wat bedoelen dan met vrijheid?

'Vrijheid' versus 'Alles mag'.

100% vrijheid in wat je doet en laat is niet mogelijk. Het is in
een samenleving die voor 'beschaafd' wil doorgaan niet
mogelijk dat iedereen 100% zijn/haar eigen gang gaat.
Simpelweg vanwege dat er teveel verschillende individuele
wensen en teveel verschillende individuele belangen zijn. Om
die reden worden in wetten de algemene belangen beschermd
en de wetten staan boven de individuele belangen.

Wetten beschermen onze rechten maar wetten kunnen ook
beperkingen opleveren die bedoeld zijn voor het algemeen
belang. Bijvoorbeeld: je mag niet al het geld houden wat je
verdient; iedereen moet belasting betalen. Of nog simpeler: je
mag niet doorrijden bij een rood stoplicht.

In verschillende periodes in de geschiedenis werden (tijdelijk)
vrijheden ingeleverd. Met als recente voorbeelden de tijden

van terrorismebestrijding en de bestrijding van COVID-19. Deze vrijheden zijn, zo is de bedoeling, niet voor permanent ingeleverd; het is voor een korte termijn waarin zal worden vastgesteld of het besluit er over kan worden terug gedraaid. De andere kant hiervan is dat je nog maar moet zien of dat terugdraaien echt gaat gebeuren. Of komt er straks, als de beperkende maatregelen kunnen worden teruggedraaid, weer een volgende bedreiging die beperkingen met zich mee brengt? Dat zullen toch niet 'de aliens' zijn want voor een dergelijke nep-dreiging waarschuwde raket-wetenschapper Wernher von Braun al in 1974.

Over welke vrijheden hebben we het ?

De vrijheden van een liberale democratie (die geacht worden er te zijn) op een rij:

individuele vrijheid, vrij in wie (wat) je bent
vrijheid van privéleven, vrij in wat je in je privéleven doet
vrijheid van bewegen, reizen, gaan & staan waar je wil
vrijheid van ideeën, van mening en van meningsuiting
vrijheid van vergadering
vrijheid van pers (media) en informatiegaring
vrijheid van ondernemen

De liberale principes in de liberale democratie behelzen het principe van individuele rechten en vrijheden:

- 1 eigendomsrecht,
- 2 het principe van (universele) mensenrechten,
- 3 de bescherming van minderheden.

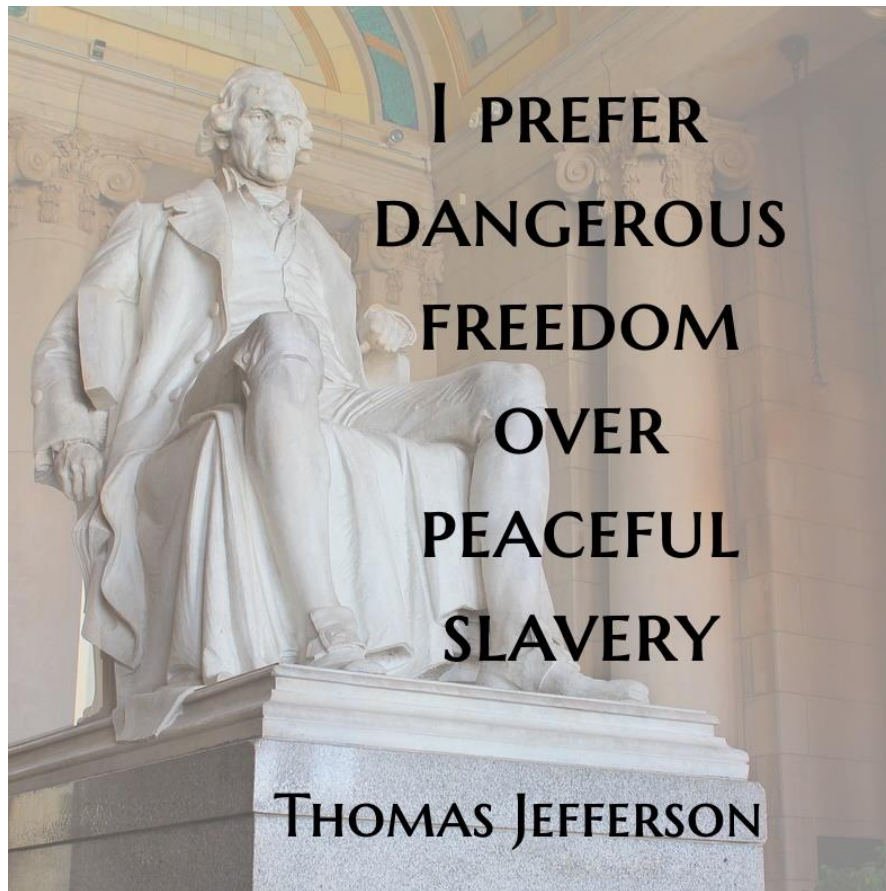
**“Those who give up liberty for more security
deserve neither.”**

Benjamin Franklin

noot bij de quote van Franklin:

De vrijheid kan nooit absoluut zijn. Er zijn immers ook plichten en verantwoordelijkheden voor de bevolking. Die plichten zou je als een beperking van totale vrijheid kunnen zien.

De uitspraak van Franklin - ook al is het een belangrijke richtlijn - kan dan ook niet absoluut worden genomen.

(Thomas Jefferson in een brief aan James Madison (Amerikaans staatsman). In zijn brief gebruikte Jefferson de Latijnse zin "*Malo periculosam, libertatem quam quietam servitutem.*" Dat was in 1797, korte tijd voor zijn aantreden als vice-president van de Verenigde Staten.)

De maatschappij

Inleidend: over rechten, wensen en vrijheden.

Bij de vraag hoe het land er uit moet zien zijn we het in de landen die democratisch heten over een aantal zaken al snel eens:

(Het meeste daarvan vinden we terug in de Universele Rechten van de Mens)

Je moet veilig zijn (thuis en overal in je land)

Je mag je vrij verplaatsen

Je moet je kunnen ontwikkelen

Je hebt recht op onderwijs

Je hebt recht op bezit

Je hebt recht op werk naar keuze, met een eerlijk loon

Er is persvrijheid

Er is vrijheid van denken en meningsuiting

Er is vrijheid van religie

Er mogen geen wetten gemaakt worden ten voordele van één godsdienst

Er moet eerlijke en openbare rechtspraak zijn met onafhankelijke rechters

De wet is voor iedereen gelijk

De leiding van het land moet eerlijk zijn en er zijn ten dienste van het land en het welbevinden van de inwoners

Van de laatste zou je kunnen zeggen dat de inwoners recht hebben op een dergelijke leiding van hun land. Opvallend is dat dit recht niet staat bij de Universele rechten van de mens.

Een verwachting en wens van de meeste mensen is dat er zorg is voor een goede toekomst van het land en van de bevolking. Die verantwoordelijkheid kan je bij de leiding leggen maar het is eerlijker en logischer om te stellen dat die verantwoordelijkheid niet alleen bij de leiding ligt maar ook bij de bevolking.

De leiding kan niet alles alleen en moet gevoed en geholpen worden. Dat kan een clubje vrienden zijn van de leiding. Maar we mogen aannemen dat door de bevolking er de voorkeur aan wordt gegeven dat ze ook wat in te brengen heeft.

Ieder kan op een eigen manier inbreng hebben en een waardevolle bijdrage leveren aan het welbevinden van allen.

Al deze rechten, wensen en vrijheden zou je kunnen samenvatten onder de term 'menswaardig bestaan'.

5.1 Menswaardig bestaan

Een menswaardig bestaan – wat is dat dan?

een bestaan, zodanig dat de waardigheid van de mens recht gedaan wordt.

Hoe dat idealiter is staat in de **universele rechten van de mens**. (ook wel genoemd 'de mensenrechten', zie Hfst. 6).

In de praktijk bestaat er vrijwel geen enkel land waar ALLE regels van de mensenrechten volledig worden nageleefd.

Ondanks tekortkomingen kan in veel landen toch een menswaardig bestaan worden geleefd en zijn er veel landen waar de bevolking vindt dat ze er een menswaardig bestaan heeft. Zoals in een aantal gerespecteerde democratische landen die (oogluikend) marteling toestaan, of waar de 'vrijheid van godsdienst' er o.a. toe leidt dat je niet mag trouwen met wie je wilt, of waar de gelijkheid van iedereen meer lijkt op: "iedereen is gelijk maar sommigen zijn meer gelijk dan anderen".(*5.1-1)

(*5.1-1) 'Alle dieren zijn gelijk, maar sommige dieren zijn meer gelijk dan anderen', uit het boek 'Animal Farm' van George Orwell uit 1945.

sommigen zijn meer gelijk dan anderen

Niet alle leiders en regeringen hebben als doel om de inwoners van hun land een menswaardig bestaan te bezorgen. In de praktijk gaat het voor alle landen te ver of is het in de praktijk niet voor alle landen mogelijk om de bevolking ALLE rechten uit 'De universele rechten van de mens' te laten genieten.

Of nog sterker dan dat.

De praktijk kan weerbarstig zijn: mensenrechten komen maar moeilijk aan de orde als het land niet in staat is om echte aandacht te geven aan de mensenrechten. Bijvoorbeeld doordat het land in chaos verkeert. Of doordat er alom in het land enorme armoede heerst, en de overheid totaal geen middelen heeft om die armoede naar behoren te bestrijden.

En er is nog een bijkomende moeilijkheid:

Hoe gaat een regering de mensenrechten interpreteren ?

Bijvoorbeeld:

Je hebt recht op leven, vrijheid en veiligheid.

Maar wat is vrijheid – hoe ver gaat vrijheid? Die vraag zagen we eerder al (Hfst. 5 onder 'Vrijheid' versus 'Alles mag').

Rechten kan je vastleggen in wetten maar heel veel wetten kan je ook als een belemmering van de vrijheid zien.

Er is dus ruimte voor interpretatie. Een regering kan bijvoorbeeld zeggen dat voor het bieden van veiligheid het nodig is om veel strenge wetten te hebben waarvan een aantal die de vrijheid beperken.

Daar kan je zelf wel het een en ander bij bedenken.

En er zijn, niet geheel onbelangrijk, ook culturele verschillen tussen landen, waardoor het ene land de mensenrechten anders ziet dan het andere land.

Niet recent (1993) maar wel een duidelijk voorbeeld van een eigen visie op mensenrechten is Soeharto in zijn tijd als president van Indonesië.

Hij verzette zich tegen de interpretatie van de rechten van het individu omdat die gebaseerd is op Westers-ideologische denkbeelden. "Indonesië hecht aan een evenwichtige

verhouding tussen individuele en collectieve rechten en plichten. Evenmin mag Indonesië gedwongen worden om zich aan de Westerse vormen van democratie te conformeren.” En de vertegenwoordiger van China die stelde dat: “de modellen van bepaalde landen op het gebied van de mensenrechten niet als universeel kunnen worden beschouwd en dat daarom ook niet kan worden geëist dat andere landen ze toepassen.” (*5.1-2)

(*5.1-2) bron: (Frans Hüsken, ‘Cultuur als Conflict’ pag 48, 24 september 1993)
https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/18633/18633_veldwi.pdf?sequence=1

Hierbij moet worden aangetekend dat de visies op de mensenrechten niet in beton gegoten zijn. Het debat over culturen en mensenrechten heeft internationaal een positieve ontwikkeling gekend en heeft die nog steeds.

‘Menswaardig bestaan’ samengevat:

Als een regering als doel heeft om de bevolking een menswaardig bestaan te bieden, dan zou een praktische benadering zijn: ‘Het doel is om de burgers zoveel mogelijk toebedeeld te laten krijgen als waar ze volgens de rechten van de mens aanspraak op hebben.’

5.2 Wat gaat de Goede Dictator doen?

De Goede Dictator gaat zorgen voor

*Een menswaardig bestaan voor alle inwoners van het land
Welbevinden voor iedereen.*

Meer concreet: Welke doelen worden er gesteld onder de Goede Dictator ?

De Goede Dictator - de verlichte dictator.

De Goede Dictator stelt zich in dienst van het volk. Zorgt dat het volk weer grip krijgt op de besluitvorming. De Nationale Raad (zie Hfst. 5.4) is de spreekbuis van de bevolking. De Goede Dictator behoudt de goede elementen van de democratie.

De Goede Dictator laat de bevolking niet meer kiezen voor een partij of premier/president, maar laat kiezen uit richtingen van ontwikkeling. Ontwikkelingen van de maatschappij met oog voor de toekomstige generaties. Richtingen die goed zijn voor het welzijn van de bevolking.

De Goede Dictator creëert een Thuisland: met zaken als veiligheid en respect voor alle inwoners van het land, degelijke zorg en uitstekend onderwijs voor allen en respect voor de

planeet die we bewonen.

5.3 Actieve rol van de bevolking (1)

De rol van de bevolking onder de Goede Dictator.

Deelname aan en besef van het gemeenschappelijke doel:

- Participatie
- Betrokkenheid (creëren)
- Verantwoordelijkheid nemen

De rol van de bevolking onder de Goede Dictator en het Gemeenschapsdenken.

De Belgische socioloog **Mark Elchardus** vindt dat van mensen meer aandacht en inzet voor de gemeenschap mag worden verlangd. Hij spreekt van een normatief gemeenschapsdenken, wat staat tegenover het liberale denken, dat de autonomie van het individu naar voren schuift. (*5.3-1)

Hij zegt het niet met deze woorden maar de "liberale democratie" zou omgevormd moeten worden naar de "gemeenschaps-democratie".

(*5.3-1) https://www.knack.be/nieuws/belgie/mark-elchardus-ik-hoopte-dat-links-zou-stoppen-met-gewone-mensen-weg-te-zetten-als-achterlijk/article-longread-1450431.html?cookie_check=1615558580

maatschappij en die enkel met zichzelf bezig wil zijn, met wel de lusten maar niet de lasten, dat die er niet is.

Immers:

Je bent wat je bent dank zij een gemeenschap.

En daarom kan ook de collectiviteit rechten doen gelden.

De rechten van de gemeenschap zijn de plichten van het individu.

Kort gezegd: Je hebt de morele plicht om te helpen de individuele en gemeenschapsrechten te onderhouden.

Maar hoe ga je dan het verschil duiden met landen waar voor de bevolking hun rol voor de gemeenschap op de eerste plaats komt, zoals bijvoorbeeld Noord Korea ?

In de gemeenschaps-samenleving is er naast de gemeenschap, die op de eerste plaats komt, ook ruimte voor liberale beginselen (*N) en individuele rechten. Dat is het verschil tussen een totalitair systeem en een gemeenschaps-democratie.

((*N) Noot 1, Hoofdstuk1)

In de gemeenschaps-democratie is er tevens het inzicht dat het autonome individu niet bestaat. Waarmee bedoeld wordt dat de individu die denkt compleet los te staan van de

Veel vrijheid wordt als vanzelfsprekend gezien. Kijk alleen maar eens naar de vrijheid van verplaatsen. De meest uiteenlopende vormen van bewegingsvrijheid worden gepropageerd, gepromoot en geacht binnen ieders bereikbaarheid te zijn in onze maatschappij.

Verre vakanties, Bali, Griekenland, Canarische eilanden, New

York, extreme sporten, skydiving, parasailing, de Rockies, Portugal, jagen op wild, schieten met lichte en zware wapens, bergbeklimmen, biken, hiking, survival challenge en road trips, IJsland, Poolreizen, drankgelagen, feesten tot diep in de nacht, dinerparties, zeiltochten, luxe restaurants, chillen in een eiland-villa, Cuba, Jamaica, Barbados. Allemaal gericht op de vrije individu. En prachtig: geniet van het leven wanneer dat kan.

Maar in hoeverre is het bon ton, hip, gaaf of vet om je te bekommeren om je leefgemeenschap, de toekomst daarvan en van je land of van de wereld?

Dan gaat het ineens niet meer over de gemiddelde burger. Dan heet het 'de alternatievelingen', de 'minderheden', de subculturen, de 'patriotten' of de 'nationalisten', de sappies, de 'socialisten' of 'die intellectuelen', dan wel de 'rechtse vleugel', en de 'extremisten'.

Net zo goed als vakanties en uit gaan er bij horen, is ook het onderhouden van de gezamenlijke leefwereld iets wat er bij zou moeten horen. Het is niet normaal dat de norm is dat je alleen aan jezelf denkt. En dat het verwondering wekt als je iets voor de maatschappij doet.

**In a democracy, the
individual enjoys not only
the ultimate power
but carries the ultimate
responsibility**

**Norman Cousins
American Journalist
1915 - 1990**

Of het nu democratie of verlichte dictatuur is:

*Als je wat mag inbrengen is dat niet enkel een recht maar ook een
verantwoordelijkheid die je hebt.*

5.4 Macht en Volk

Wie mag raad geven aan de Goede Dictator?

De meningen van de bevolking komen tot stand uit maatschappelijke betrokkenheid. De informatie die daaruit ontstaat wordt doorgegeven via de regio's naar de Nationale Raad die in direct contact staat met de Goede Dictator.

Maar vooreerst gaat het om:

Opleidingen en betrokkenheid.

Maatschappelijke betrokkenheid is er niet vanzelf.

Daarom is het nodig dat het een onderdeel is van opleidingen: Het leren van betrokkenheid en onderdeel willen zijn van een groter geheel: de maatschappij, je land en de wereld.

Dat levert ook meer respect voor de maatschappij op.

Eén en ander gaat uit van de opvatting dat het land van het hele volk is en dat het er is voor het gehele volk.

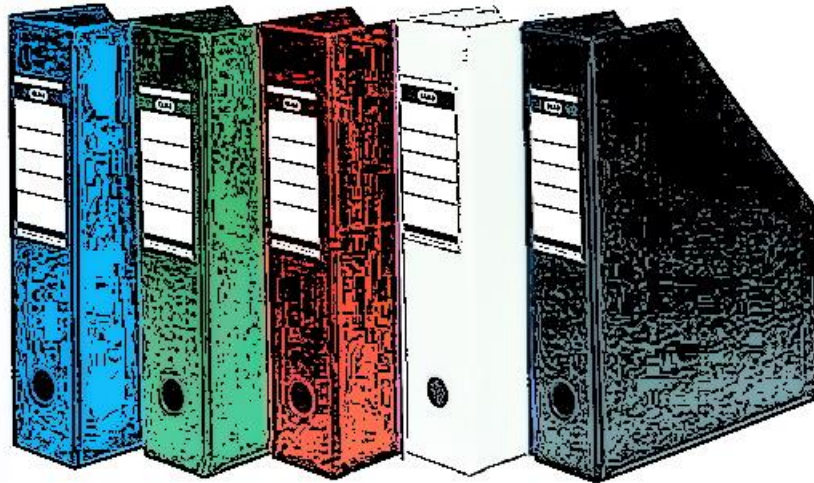
Er is geen bevoordeling van mensen op basis van hun positie.

Het denken in termen van gelijkwaardigheid wordt aangemoedigd.

De praktijk van gelijkwaardigheid is weerbarstig maar het doel mag duidelijk zijn: het uitbannen van haat, hebzucht en

machtswellust.

Op die manier krijgen de mensenrechten de beste kansen.

De inwoners kiezen voor een onderwerp ('dossier') waar ze het meest in geïnteresseerd zijn. Via diverse wegen, waaronder ook maatschappelijke instellingen, werken zij aan dat dossier.

In het maatschappelijk verkeer – op het werk, thuis, op school of vrije tijd kan je de geleerde kennis en vaardigheden toepassen.

Je zet je in voor goede doelen, voor verbeteringen op je werkplek, je opleiding, voor de wijk, dorp, stad, regio of land. Of voor zaken die op wereldniveau spelen. Zoals klimaat, veiligheid, ontwikkeling en scholing, voedselproblematiek, of onderdelen daarvan.

Voorbeelden.

De '**Future Design**'-beweging.

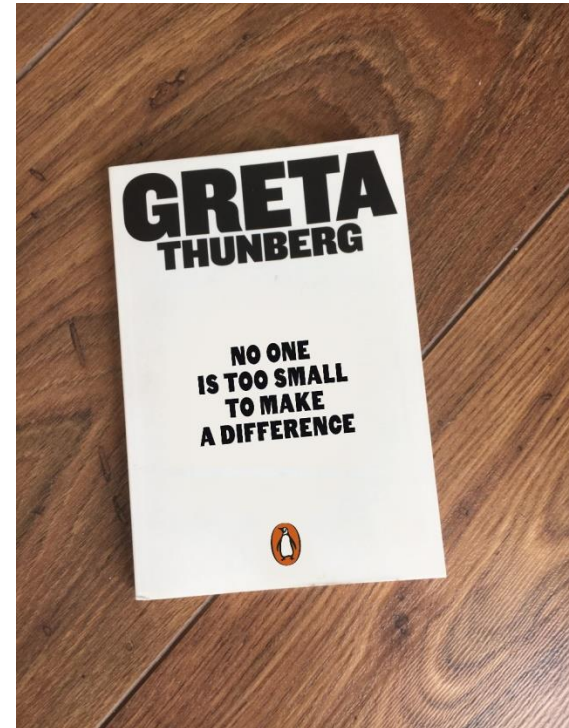
Vanuit het denken aan hoe de toekomst - bijvoorbeeld in 2060 - er uit moet zien wordt gesproken, gedebatteerd en actie ondernomen. Met name in Japan is het een beweging waar veel jongeren bij betrokken zijn. En waarnaar geluisterd wordt en die ook mogen meebeslissen: immers het is HUN toekomst! 'Future design' wordt inmiddels toegepast tot op het niveau van de regering. (*5.4-1)

(*5.4-1) <https://www.thealternative.org.uk/dailyalternative/2020/10/25/future-design-japan-time-rebels>

Behalve 'Future Design' zijn er nog veel meer initiatieven uit de bevolking met maatschappelijke doelen. Van kleinschalige 'goede-doelen-winkeltjes' tot organisaties al 'Follow the Money', klein- en grootschalige acties voor een beter klimaat, éénpersoons acties zoals van Greta Thunberg die wereldwijd gehoor vinden.

De roep om burgerparticipatie komt overigens niet altijd van de kant van de burgers. Ook veel overheidsinstellingen onderzoeken de mogelijkheden van burgerparticipatie ; het betrekken van burgers bij het overheidsbeleid.

De Nationale Raad.

De maatschappelijke activiteiten van de bevolking zijn verbonden met die van de Nationale Raad, waar de zaken op nationaal niveau samen komen.

De Nationale Raad is raadgevend en wetgevend.

De Nationale Raad is samengesteld uit

1. Vertegenwoordigers uit regio's en grote steden.

De vertegenwoordigers kunnen steunen op overleg in de regio's.

2. Deskundige adviseurs voorkomend uit o.a. (wetenschaps-) instituten.

De deskundigen worden per onderwerp toegevoegd; zij hebben geen vaste plek in de Raad.

Deze beschrijving van de Nationale Raad is zeer summier. Het is slechts een model. Dat is met reden. Per land kan de precieze bezetting en werking van de Raad en de regio's noodzakelijk anders zijn. Denk bijvoorbeeld aan de grootte van het land en culturele verschillen per land. Een model waar naar toe gewerkt wordt zal per land of in een organisatie van een groep landen moeten worden ontwikkeld.

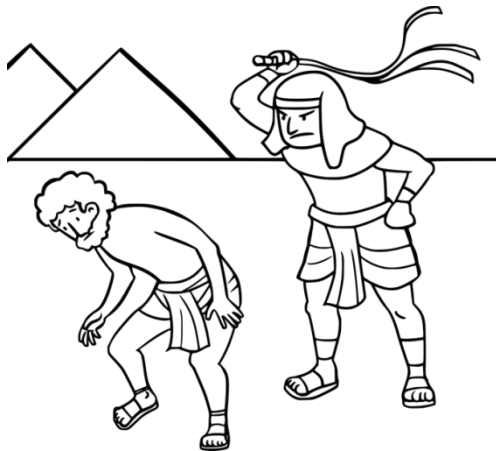
5.5 Actieve rol van de bevolking (2)

De Goede Dictator kan het niet alleen.

Helpen voor het gemeenschappelijke doel – het zal moeten, hoe dan ook.

Bij een 'slechte' dictator zal het volk, misschien met de zweep er over, al het werk moeten verzetten voor de dictator.

Een Goede Dictator kan al het werk niet alleen doen, dus ook dan zal de bevolking in grote mate moeten meehelpen. As je dit leest krijg je misschien spontaan beelden van indoctrinatie, heropvoedingskampen en een 80-urige werkweek voor ogen. Nou, dat is dus geenszins de bedoeling. Ieder draagt bij naar eigen kunnen en, dat mag intussen duidelijk zijn, niet als gehersenspoelde werkslaaf van de staat.

Wat gaat de Goede Dictator doen aan de invloed van grote bedrijven?

De Goede Dictator heeft de macht om veel te doen maar grote bedrijven – nationaal en multinational – hebben grote economische macht en zijn in die zin de concurrenten van de Goede Dictator. Als de Goede Dictator de macht van deze bedrijven wil inperken zullen zij daar niet makkelijk aan toegeven. Behalve dat kunnen zij vestigingen hebben in meerdere landen. Daardoor hebben ook andere mogendheden belang bij wat de multinationale ondernemingen doen. Het onderwerp is dus niet enkel een kwestie van de nationale politiek.

Samen met de bevolking zal de Goede Dictator een proces op

gang moeten brengen naar een andere economische koers. Een proces waarin ook de bedrijven en de verhouding met andere landen een factor van belang zijn. De snelheid van dit proces is in belangrijke mate mede afhankelijk van de opstelling van de bevolking.

Dat begint in het klein met de bevolking die bedrijven aanspreekt op hun gedrag, hun inspanningen voor economische rechtvaardigheid, werkverhoudingen, duurzaamheid, etc. Door zich als consument op de producten te richten die passen bij de nieuwe koers. Bij het kiezen van de waren die je koopt, kan je rekening houden met de manier waarop die waren zijn geproduceerd. Zo ondersteun je selectief bepaalde producenten.

"Stemmen met je portemonnee" wordt dat ook wel genoemd.

Ook kan de bevolking zich inspannen om als werknemer veranderingen in bedrijven te bewerkstelligen. Of als aandeelhouder. Concepten waarbij de werknemers mede aandeelhouder of mede-eigenaar van bedrijven zijn bestaan nu al en worden verder ontwikkeld.

Met adequate regelgeving kan de Goede Dictator de inspanningen van de bevolking ondersteunen.

Wie hierin leest: 'Onteigening van bedrijven' en dat grote ondernemingen verboden zullen worden slaat de plank mis. Het gaat over een proces van verandering, niet over een soort van plotselinge omwenteling of revolutie.

De bevolking gaat zorgen dat ze, samen met de Goede Dictator grip op de economie krijgt.

5.6 Economie

Het economische aspect. Een invalshoek.

Welzijns-economie.

Eerder werd beschreven hoe de economie van de meeste democratische landen in elkaar zit. In het meest gebruikte economische model wordt de groei van de economie als noodzaak gezien.

Maar er zijn andere modellen voor de (democratische) economie, zoals een model waarbij de groei niet de bepalende factor is maar het welzijn centraal staat. Waarom zo'n nieuw model? Laten we kijken naar de effecten van het huidige model van de economie en naar hoe het anders kan.

-1- Financieel

**de Winter en Leenaarts:
Groeidwang begint bij geldcreatie.**

(...)

Een samenleving zoals we die kennen in de meeste democratische landen heeft schulden en moet daar rente over betalen. De samenleving moet steeds harder werken om geld bijeen te brengen om die rente en schulden te kunnen

betalen. En dat lukt alleen als je ook je inkomsten kan laten groeien. Maar het totaal aan geld wat er in omloop is blijft hetzelfde, dus er is te weinig geld in omloop voor de gezamenlijke lasten. Het lukt niet iedereen om het inkomen te laten stijgen. Dus er moet geld geleend worden. Bij de bank, want: Geldcreatie is het alleenrecht van de banken. En daarmee komt er nieuw geld in omloop.

(...)

De samenleving komt dus in de problemen als er geen geld bij komt. Of anders gezegd: als de economie niet groeit. En als die niet groeit heeft dat weer allerlei negatieve effecten zoals verslechtering van het ondernemersklimaat, faillissementen, werkloosheid, verminderde belastingopbrengsten en bezuinigingen op de overheidsuitgaven.

(...)

We zien dat binnen het huidige systeem groei in toenemende mate noodzakelijk is. Het systeem brengt een eindeloze race tegen tekorten en daarmee een onmogelijke opgave met zich mee.

Kan het ook anders? Jazeker!

We kunnen een 'aanvullende economie' opzetten. Een economie die niet gekoppeld is aan de financiële markten. Een economie die vraag en aanbod bij elkaar brengt en die werkt met andere ruilmiddelen dan geld uit de financiële markt. Een lokale ruileconomie. Producten en diensten worden in waarde gewogen en als het ware met gesloten beurs geruild via een intermediair, een systeem dat werkt met de genoteerde waarde van de ruilmiddelen en waar geen rente of inflatie op van toepassing is. Er wordt in dat systeem geen geld gecreëerd.

Met zo'n systeem wordt de groeidruk verlaagd en komen er extra mogelijkheden die nu door gebrek aan geld (kredietweigering) niet benut kunnen worden. Zo ontstaat er een extra economie naast de euro- of dollar-economie. Een utopie? Welnee! In Zwitserland werken ze al meer dan 85 jaar met een complementaire economie, de WIR genaamd. (*5.6-2) (*W)

Behalve de WIR bestaat er in andere landen LETS (Local Exchange Trading System of Lokaal Economisch Transactie Systeem, een lokaal handelssysteem met een eigen valuta.

"Het is natuurlijk niet zo dat met een ander soort ruilmiddel 'alles' in één keer goed zou komen. Ook in een systeem dat niet gedomineerd wordt door geld en financiële groeidwang kunnen keuzes gemaakt worden die ten koste gaan van anderen of de natuur. Maar in tegenstelling tot het huidige systeem - waarin macro-economisch gezien feitelijk geen ruimte is voor een echt duurzame koers - komen die keuzes dan wel weer bij onszelf te liggen. We zullen vrijer zijn om wegen in te slaan die ons en volgende generaties gelukkiger maken. Dan zullen naast ambitie en gezonde handelsgeest heel andere triggers – zoals kwaliteit, creativiteit, vitaliteit, duurzaamheid, 'quality time' en geluk - de aanleiding vormen om te groeien. Het bewustzijn dat dit kan en nodig is, is met

steeds meer kracht aan het opkomen." (*5.6-1)

(*5.6-1) <https://www.duurzaamnieuws.nl/waarom-de-economie-moet-blijven-groeien-volgens-economen/>

Gerard de Winter en Heidi Leenaart, 5 april 2015

(*5.6-2) WIR = Wirtschaftsring-Genossenschaft, later WIR bank. Bestaat sinds 1934.)

(*5.6-2) [http://nl.wikisage.org/wiki/WIR_\(betaalsysteem\)#De_WIR_Bank](http://nl.wikisage.org/wiki/WIR_(betaalsysteem)#De_WIR_Bank)

en (*5.6-3) <https://evolutiegids.nl/alternatieve-bank/>

(*W) Ons is niet bekend in hoeverre de WIR er mede toe bijdraagt dat de Zwitserse economie weinig groei vertoont. Feit is dat in de periode 1980-1990 de economische groei gemiddeld 1,5% per jaar bedroeg en sindsdien nog maar 0,1%. (cijfers 2002) (*5.6-4)

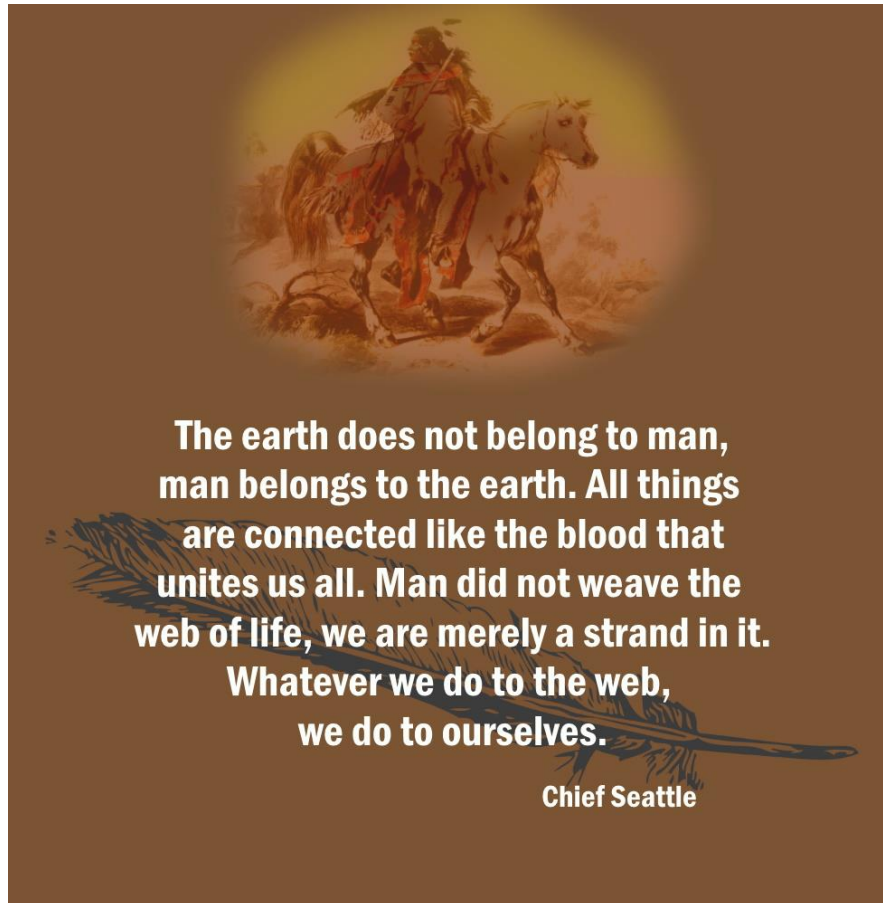
(*5.6-4) <http://q4q.nl/toolkit/landeninfo/Zwitserland.htm>)

In die periode is de welvaart in Zwitserland er niet minder op geworden. Op de welvaartsindex staat Zwitserland in 2020 ferm op een derde plaats. (*5.6-5) en (*5.6-6)

(*5.6-5) <https://www.prosperity.com/globe/switzerland>)

En een overzicht van 167 landen:

(*5.6-6) <https://www.prosperity.com/rankings>

-2- De mens en de planeet.

We weten het al 50 jaar. De Club van Rome werd in 1968 opgericht door Europese wetenschappers om hun bezorgdheid over de toekomst van de wereld voor het voetlicht te brengen. In 1972 publiceerde de Club van Rome het rapport "De grenzen aan de groei" waarin de uitputtingsproblematiek centraal staat. Het rapport werd uitgewerkt door een team van het Massachusetts Institute of Technology onder leiding van Dennis Meadows en Donella Meadows. (*5.6-7) en (*5.6-8)

(*5.6-7) https://nl.wikipedia.org/wiki/De_grenzen_aan_de_groei

(*5.6-8) <https://www.clubofrome.org/publication/the-limits-to-growth/>

"Welvaart zonder groei" – economie voor een eindige planeet. (Tim Jackson)

('Prosperity without growth?')

Tim Jackson (Econoom en hoogleraar duurzame ontwikkeling aan de universiteit van Surrey) heeft zich in opdracht van de Engelse overheid met de vraag beziggehouden: bestaat welvaart zonder groei?

"Onderzoeken of economische groei wel zo noodzakelijk is

wordt beschouwd als een daad van gekken, idealisten en revolutionairen.

Maar we moeten het doen. En dat is de belangrijkste missie van dit boek.”

Jackson beschrijft het groeidilemma: groei is onhoudbaar omdat het grondstoffen uitput, vervuiling veroorzaakt en de kloof tussen arm en rijk vergroot. We kunnen echter niet zonder omdat een dalende vraag tot toenemende werkeloosheid leidt, tot dalend concurrentievermogen en tot een spiraal van recessie.

Jackson: 'een beperkte vorm van bloei door materieel succes heeft onze economieën zo'n beetje een halve eeuw draaiende gehouden. Maar deze is op ecologisch en sociaal vlak volstrekt onhoudbaar en ondermijnt nu de voorwaarden voor een gedeelde welvaart. Deze materialistische opvatting van

welvaart moet worden afgebroken.'

'De huidige economie beschouwt de natuur nog steeds als gratis bron en dump.'

De kern van het verhaal is: groei binnen grenzen. Zaken als onderwijs, cultuur, muziek en sport kunnen eindeloos groeien, maar alles wat energie en grondstoffen nodig heeft moet beperkt worden. Dat vergt een forse mentale omslag en een besef dat geluk niet in het kopen ligt, maar in een betekenisvolle rol binnen een gemeenschap.

Het is economie voor een eindige planeet. (*5.6-9)

(*5.6-9) <https://www.delta.tudelft.nl/article/economie-zonder-groei>

(artikel juni 2012) Boek: 2009.

In een artikel met een bespreking van zijn boek noteert The Guardian ook een paar uitspraken van Jackson over de financiële kant van zijn verhaal:

(...)The Guardian: **"Is dat nog steeds kapitalisme?"**

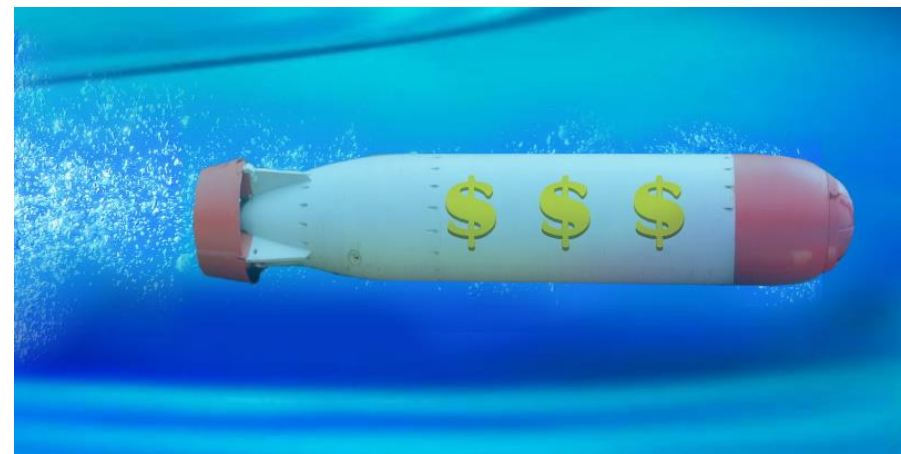
"Doet dat er echt toe?" vraagt Jackson. "Misschien hoeven we alleen maar *Star Trek's* Spock aan te halen en het er over eens zijn dat het kapitalisme is, Jim. Maar niet zoals we het kennen."

"En, voor wat het waard is, als een kapitalistisch schepsel – een ondernemer- met kapitaal gesteunde baas uit de energie-industrie, een investeerder van privé vermogen, en als Institute

of Directors – directeur van de maand – ben ik er van overtuigd **dat het kapitalisme zoals we dat kennen onze welvaart torpedeert**, het vermoord onze economieën en bedreigt onze kinderen met een onleefbare wereld."

"Tim Jackson heeft het beste boek tot nu toe geschreven dat dit standpunt neerzet en dat de gemeenschappen van de ontsnappingsroute toont." (*5.6-10)

(*5.6-10) <https://www.theguardian.com/books/2010/jan/23/prosperity-without-growth-tim-jackson> 23 januari 2010

Jackson staat niet alleen. In de praktijk zijn al verschuivingen gaande en bestaan er verschillende serieuze, alternatieve economische benaderingen waarbinnen groei niet noodzakelijk is. In Nederland hebben we het dan over de

betekeniseconomie.

Kaj Morel (*KM) schrijft in zijn blog: daarin is het doel om zinvolle, goed gemaakte, langmeegaande, eerlijke producten en diensten te verkopen die niet ten koste gaan van mensen elders op de wereld en van ons leefklimaat nu en in de toekomst.

“Retail in de betekeniseconomie heeft niets te maken met naïef idealisme. Het heeft daarentegen alles te maken met het diepgaande inzicht dat retail die gebaseerd is op het sprookje van oneindige economische groei geen bestaansrecht heeft.”

(*KM) Kaj Morel is lector New Marketing bij het Expertisecentrum Sustainable Business van Avans hogeschool. (*5.6-11)

(*5.6-11) <https://www.retailinsiders.nl/updates/bericht/realistische-retailers-weten-het-al-lang-economische-groei-is-niet-zaligmakend> (6 juli 2020).

Ook Ramsey Nasr (Nederlands dichter, schrijver en essayist) bepleit in zijn boek 'De Fundamenten' (2021) dat we:

“een einde maken aan het vrijemarktdenken, kiezen voor leefbaarheid en duurzaamheid” Hij is ongemeen fel in zijn veroordeling van het vrijemarktdenken: “(...)het heeft de afgelopen decennia wereldwijd geleid tot gedrag dat “de geschiedenis zal ingaan als amoreel, egocentrisch, onverantwoordelijk en volstrekt misdadig.”

Ook hij stelt daar bij: **“Er is een mentale revolutie nodig.”**

Een goede voorouder zijn. (Roman Krznaric)

Aansluitend op **Mark Elchardus** (Hfst. 5.3) die naar voren brengt dat we gemeenschapsplichten hebben die uit onze rechten voortvloeien, schetst **Roman Krznaric** een soortgelijk beeld maar vanuit een andere invalshoek.

Krznaric houdt ons voor dat we een verantwoordelijkheid hebben naar de toekomst. Toekomstige generaties hebben geen stem en wij moeten goede voor-ouders voor hen zijn.

We zijn te zeer gericht op groei en kapitaalverwerving; we moeten niet langer ons eigen nest bevuilen. Er moet een economie zijn die in balans is met wat de planeet aan kan en vrede hebben met een kleinere opbrengst. Gemeten naar wat er allemaal weg gegoooid wordt is een kleinere opbrengst niet bezwaarlijk. Als we zeven generaties vooruit denken en plannen, dan zijn we verantwoordelijk bezig. Om dit voor elkaar te krijgen is er wel een verandering nodig van hoe we de wereld beschouwen; een cultuuromslag. (*5.6-12)

(*5.6-12) <https://www.romankrznaric.com/about>

Roman Krznaric (Australian) is a public philosopher who writes about the power of ideas to change society. His latest book is *The Good Ancestor: How to Think Long Term in a Short Term World*. (2020)

“Money has become an end in itself rather than a means for what really counts: a good life for all.”

(“Geld is een doel op zichzelf geworden in plaats van een middel voor wat er echt toe doet: een goed leven voor iedereen”)

-3- Voor het algemeen belang.

Christian Felber

De noodzaak van een economie die is gericht op het algemeen belang.

Net als Jackson wijst Felber er op dat het mogelijk is dat de huidige economische activiteiten negatief uitpakken voor ons leven, voor onze normen en waarden en dat ze negatief voor het algemeen belang kunnen zijn terwijl ze wél tot positieve financiële resultaten leiden.

In een economie voor het gemene goed zijn alle economische activiteiten gericht op het algemeen belang. Daarin staan vijf basiswaarden centraal: menselijke waardigheid, solidariteit, duurzaamheid, rechtvaardigheid en democratie. "We hebben deze waarden niet zelf bedacht, we hebben ze gevonden in de democratische grondwetten van landen."

Succes wordt in zo'n economie dan ook gemeten aan de hand van een Gemene-Goed-Product op het niveau van nationale economieën met een Gemene-Goed-Balans voor bedrijven en een Gemene-Goed-Analyse voor elke investering.

Zouden markten dan nog bestaan? Nou en of. Net als particuliere initiatieven en privébezit. Niet onbegrensd, maar ze zouden nog bestaan.

De voorgestelde hervormingen zouden leiden tot een ethische markteconomie met respect voor mens en samenleving.

De economie voor het gemene goed is niet alleen maar een idee.

Het is al een brede internationale beweging geworden met duizenden mensen, bedrijven, gemeenschappen, en organisaties die er aan deelnemen en het ontwikkelen en zelf toepassen.

(In 33 landen in zo'n 3000 bedrijven.)

(*5.6-13) en (*5.6-14)

(*5.6-13) <https://www.brainwash.nl/bijdrage/econoom-christian-felber-wat-als-de-economie-niet-draait-om-winst-maar-om-het-algemeen-belang>

en (*5.6-14) <https://www.vn.nl/reset-economie-christian-felber/>

Econoom en bestsellerauteur Christian Felber (Oostenrijk, 1972)
(publicatie van januari 2021)

**When it can't be done, do it
If you don't do it, it doesn't exist**
Paul Arden

(Quote uit Boek van Paul Arden –: "It's not how good you are, it's how good you want to be")

If there is no action, there is no hope
Greta Thunberg

5.7 Een kink in de kabel?

Interne verzwakking:

Kwetsbaarheid van het land als gevolg van de huidige eigen koers?

We hebben gezien dat een land kwetsbaar kan worden als de bevolking steeds meer ontevreden en verdeeld wordt. Ontevredenheid en verdeeldheid wordt aan alle kanten gevoed, binnenlands en vanuit het buitenland. Staten die hun invloedssfeer willen uitbreiden en hun macht vergroten stellen alles in het werk om andere landen te verzwakken.

Een ontevreden en verdeeld land is een zwak land.

Om sterk te zijn is er tot op zekere hoogte een eensgezindheid nodig en dan ook ondersteuning van de leiders van het land. Met een erg grote verdeeldheid kan er geen richting worden gegeven aan het behoud en de ontwikkeling van het land.

Het is dus van groot belang dat er een gezamenlijke koers voor de toekomst wordt uitgezet.

We hebben ook gezien wat de beste verdere ontwikkelingskansen voor het land zijn: de koers volgen van gemeenschapsdenken, welzijnseconomie en 'groene' energie.

Gemeenschapsdenken kan het vertrouwen terugbrengen in elkaar en in de bestuurders doordat iedereen meewerkt aan het algemene belang. Op die manier komt er ook weer grip van de bevolking op de economie en op de volksvertegenwoordiging.

Natuurlijk, je kan je ook laten leiden door je hebberigheid of onwetendheid of je huiverigheid voor veranderingen en je twijfels over het gemeenschapsdenken. Maar hoe lang wil je dan nog tegen onbetrouwbare bestuurders aan kijken en hoe

lang wil je nog zien dat de rijken steeds rijker worden en de armen in de samenleving armer?

Als je maar lang genoeg wacht, dan maakt het niet meer uit of het een autoritair regime is dat het land overneemt of dat in 'democratische' landen de macht van de extreem grote bedrijven de proporties heeft gekregen van absolute dictatuur. Niet dat het dan meteen een dictatuur IS, maar reken er op dat je dan niet veel kanten meer uit kunt met je vrijheid en je zoektocht naar levensgeluk.

**Democracy don't rule the world
You'd better get that in your head;
This world is ruled by violence. But
I guess that's better left unsaid.
Bob Dylan**

Het is tijd voor de bevolking om serieuze keuzes te maken.

Maar...

Dan is er nog de vraag of we economisch niet zwakker worden door de nieuwe koers. Want zo ja, dan wordt het land toch alsnog kwetsbaar?

**De Goede Dictator versus totalitair:
nieuwe koers versus oude koers.**

Stel dat het zo is dat het nastreven van een menswaardig bestaan en een welzijnseconomie een zwakkere (economische en militaire) positie betekent voor de naties die dat streven ondersteunen. En stel dat het zo is dat autoritaire (m.n. totalitaire) staten per definitie dan een sterkere (economische en militaire) positie hebben. Dan hebben we een groot probleem. **Dan zijn de laatstgenoemde staten (ook per definitie) een bedreiging voor de (wensen van de) eerstgenoemde naties.**

De meest voor de hand liggende conclusie is dan dat we die nieuwe koers niet kunnen inslaan.

Maar worden we met een nieuwe koers zwakker of niet?

De mogelijke economische achterstand die ontstaat ten opzichte van de autoritaire staten - als die al ontstaat - zal echter niet van lange duur zijn.

Het is de wet van de remmende voorsprong die zich dan laat gelden. **Een land met 0% groei én een circulaire economie /welzijnseconomie kan zich sterk profileren als land van nieuwe kennis en technologie.** Door de koerswijzigingen in de maatschappij, met een menselijker aanpak en gericht op het algemene belang en duurzaamheid, komen we sterker tevoorschijn. En dat geeft een voorsprong ten opzichte van de landen met een oude koers. Het voorbeeld van Zwitserland met de WIR laat alvast zien dat een parallelle economie geen verzwakking van de welvaart oplevert; integendeel.

Een maatschappij in ontwikkeling heeft een nieuwe koers nodig, het is een volgende stap die gezet moet worden. Landen die daar bij achter blijven en met beproefde maar oude modellen blijven werken zullen de voordelen opmerken van een nieuwe koers en dat ze niet achter kunnen blijven bij deze ontwikkelingen. De landen van de wereld zijn te sterk met elkaar verweven om de ontwikkelingen te negeren. De enige andere keuze zou zijn: isolatie van het land.

Bedreigingen.

Corruptie en misdadige regimes.

Als de Goede Dictator de macht niet wil verliezen aan binnenlandse illegale tegenmachten of aan buitenlandse tegenmachten, dan moeten we rekenen op een invulling van de overheidsorganen die (voor het allergrootste deel)

verschoont blijft van corruptie; van omkoping en/of vriendjespolitiek en misdadig geweld. Daarnaast moet er gerekend kunnen worden op internationale bondgenoten.

Verzwakking door uitholling van binnenuit.

Als een land kant uit gaat van een situatie waar de omkoping allesomvattend is, de overheid onmachtig is geworden en de bevolking feitelijk gegijzeld wordt (*5.7-1), dan is er weinig hoop op een goede uitkomst. Wie moet de bevolking dan bevrijden?

Voor hetzelfde probleem staat de bevolking van landen met een streng autocratisch regime of een regime met dusdanig dictatoriale kenmerken dat bijv. van vrije meningsuiting, vrije media en vrije en eerlijke verkiezingen geen sprake meer is. Wat er op neer komt dat ze gegijzeld zijn in de situatie. Een bevolking die door zulk een regime op grondige wijze onder controle wordt gehouden met behulp van hedendaagse digitale en andere technieken, bovenop het optreden van politie, leger en veiligheidsdiensten, zal in de huidige tijd heel wat meer nodig hebben dan het boek "From Dictatorship to Democracy". (*5.7-2)

(*5.7-1) <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl> CPI: de Corruption Perceptions Index. Een overzicht van de (mate van) corruptie per land.

(*5.7-2) "From Dictatorship to Democracy", Gene Sharp, 1994. An introduction to the use of nonviolent action to topple dictatorships. The book was originally published in 1993 in Thailand for distribution among Burmese dissidents.

Verzwakking door corruptie.

Eén van de belangrijkste bedreigingen van de democratie is corruptie. Binnenlandse corruptie maar ook corruptie in het buitenland is een bedreiging. Ten eerste: buitenlandse corruptie zal het land binnensluipen. Een misdadig regime zal

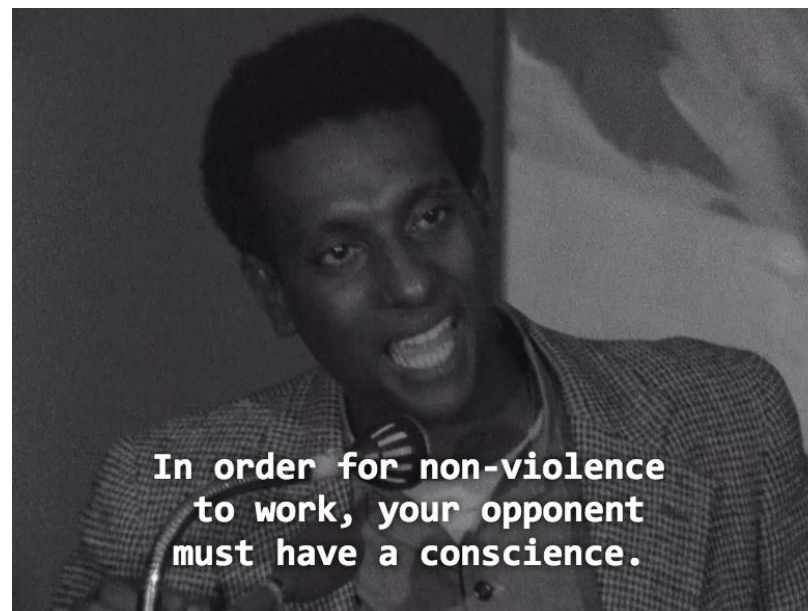
alles in het werk stellen om haar methoden van werken ook in andere landen toe te passen en om daarmee haar macht en invloed uit te breiden tot in andere landen. De uiterste consequentie daarvan is dat een ander land wordt overgenomen. Misschien niet eens fysiek maar wel zodanig dat het overgenomen land nog slechts een vazalstaat is. Een horige die naar de pijpen van de ander moet dansen. Eenzelfde verhaal gaat op voor

Verzwakking door afhankelijkheid.

Verzwakking van de zelfvoorziening van een land, in de zin van verzwakking door afhankelijk te zijn van één of een te beperkt aantal toeleverende landen en dus ook verzwakking vanwege monopolies die bij één land liggen.

Bij een 'eerlijk handel drijven' is de afhankelijkheid niet direct in gevaar. Maar wel als er handel gedreven wordt met landen die handel (en hun machtsbasis) gebruiken als een middel om andere landen te verzwakken en om uiteindelijk andere landen te overheersen. Chantage, afpersing en politieke druk zijn hierbij geen onbekende middelen.

Al deze bedreigingen kunnen de macht van de Goede Dictator ernstig aantasten. En behalve dat hebben ze een remmende werking op de ontwikkeling van elke nieuwe koers het land.

Stokely Carmichael (*5.7-3)

Dialogoog.

Een dialoog op gang houden met andere landen en dan ook de totalitaire, en autoritaire regimes is essentieel.

Harde confrontatie, isolatie en haviken-retoriek zal ons niet vooruit helpen. Uiteindelijk zal het vormgeven van de wereld gezamenlijk moeten gebeuren. Zaken als klimaat kunnen niet door de helft van de wereld worden afgehandeld. Geen dialoog betekent niet minder dan: wachten tot het te laat is.

De dialoog tussen landen is essentieel omdat het om zoveel onderwerpen gaat die de bevolking van elk land raken in het dagelijkse bestaan:

Voedselvoorziening, Energievoorziening, Productiemiddelen, Grondstoffen, Transport, Reismogelijkheden, Financiën, Medicijnen en Gezondheidszorg, Wetenschap en Wetenschappelijk Onderzoek, Onderwijs, Veiligheid, Defensie, Opsporing, Immigratie en Emigratie, Ontwikkelingssamenwerking, Mensenrechten, Cultuur en Sport en meer.

De wederzijdse afhankelijkheid is groot en zal groot blijven als we verder willen komen. Het vinden van een acceptabel evenwicht in die afhankelijkheid is daarbij essentieel.

Helaas is het inzicht dat internationale samenwerking de belangrijkste manier is om als natie in de wereld van vandaag overeind te blijven nog niet tot alle leiders van landen doorgedrongen.

Organisaties als bijvoorbeeld WTO en UNCTAD werken al jaren aan afspraken over groene energie en we zijn er bij gebaat dat er vaart in de aanpak zit.

Niet alleen 'groene' energie maar ook het onderwerp welzijnseconomie, een economie die menselijker, eerlijker én duurzamer is moet steeds uitgebreider op de internationale agenda komen.

De nationale ontwikkelingen op met name het gebied van economie en energievoorziening zijn mede bepalend voor wat er op internationaal niveau bereikt kan worden.

Zoals we al eerder zagen: de verantwoordelijkheid daarvoor moeten we niet enkel bij de overheden leggen maar ook bij onszelf. Elke manier van bewustwording en elk initiatief is van belang, elke bijdrage is welkom. Hoe weider verbreid mensen er aan werken hoe sneller de ontwikkelingen kunnen gaan. In het klein kan er steeds verder gebouwd worden terwijl ook op wereldniveau het raamwerk steeds meer gestalte krijgt. Daarbij mogen we dan hopen op, (en dat is werken aan), een volksvertegenwoordiging en een informatievoorziening die beide betrouwbaar zijn.

Vooreerst is het van belang om met de magische Goede Dictator te zorgen dat we terug grip krijgen op de besluitvorming.

Als het goed is weten we de Goede Dictator intussen te vinden.

6 Slotbeschouwing

Heden ten dage is de democratie ernstig uit koers geraakt, want ze dient niet meer op de eerste plaats de bevolking. Mede daardoor zijn diverse democratische landen aan het wegglijden naar een illiberale vorm van bestuur en naar autocratie of zelfs regelrechte dictatuur.

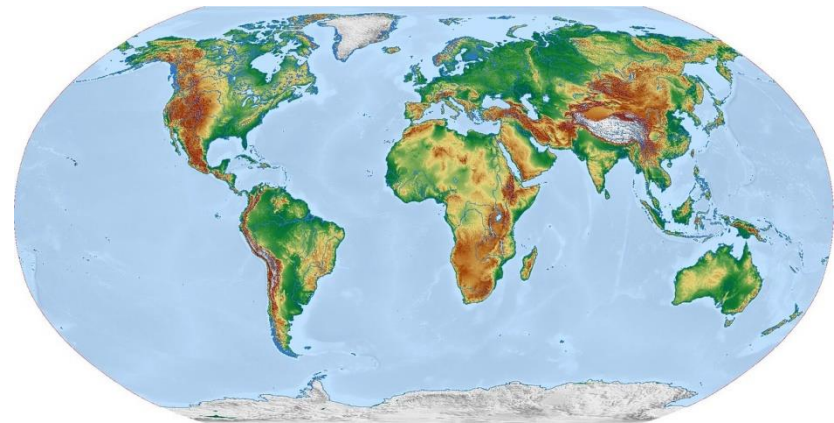
Wie zal ons in de goede richting helpen en zal er voor zorgen dat de belangen van de bevolking voorop staan? Wie zal de kloof tussen arm en rijk terugbrengen tot menswaardige verhoudingen en zal zich inzetten voor een leefbare planeet? Is De Goede Dictator de oplossing om de uitholling van de democratie te stoppen en de democratie weer op koers te brengen?

Echte invloed op de koers van het land is alleen terug te krijgen door je daarvoor in te zetten. Door volksvertegenwoordigers te kiezen voor wie moraal en ethiek van grote waarde zijn. En door jezelf niet enkel te focussen op wat je rechten zijn maar ook verantwoordelijkheid te nemen en je in te zetten voor de gemeenschap, in het groot of op kleine schaal. Dat is de belangrijkste factor waarmee de Goede Dictator tot leven wordt gebracht !

Want uiteindelijk
geef je er vast wel de voorkeur aan
om altijd de macht te kunnen controleren.
Dat is jouw keuze.
En dat er niet enkel macht is
maar ook tegenmacht; dat er ook tegengeluid kan zijn.
Dat is jouw keuze.
En ook
geef je er vast wel de voorkeur aan
om wat van je vrijheid te behouden
en je recht om je uit te spreken.
Dat is jouw keuze.

Dus
wat gaat het worden?
Ben je klaar om er wat werk in te steken?
Jij kiest.
Vandaag kan dat nog.

7

Universele Rechten van de Mens.

1. Iedereen wordt vrij en met gelijke rechten geboren.
 2. De mensenrechten gelden voor wie je maar bent, waar je ook bent.
 3. Je hebt recht op leven, vrijheid en veiligheid.
 4. Slavernij is verboden.
 5. Martelen is verboden.
 6. Je hebt het recht op erkenning voor de wet.
 7. De wet is voor iedereen gelijk.
 8. Als je onrecht is aangedaan, moet je rechtsbescherming krijgen.
 9. Je mag niet zomaar worden opgesloten, of het land uitgezet.
 10. Je hebt recht op een eerlijke en openbare rechtszaak met een onafhankelijke rechter.
 11. Je bent onschuldig tot het tegendeel is bewezen.
 12. Je hebt recht op privacy en op bescherming van je goede naam.
 13. Je mag je vrij verplaatsen in je eigen land. Je mag ieder land (ook je eigen) verlaten.
 14. Als je mensenrechten bedreigd worden, mag je in een ander land asiel vragen.
 15. Je hebt recht op een nationaliteit.
 16. Je mag trouwen met wie je wilt en een gezin stichten.
 17. Je hebt recht op bezit, dat mag niemand zomaar van je afnemen.
 18. Je mag je eigen godsdienst of overtuiging kiezen en daarnaar leven.
 19. Je mag uitkomen voor je mening en je mag overal informatie vandaan halen.
 20. Je mag een vereniging oprichten, niemand mag je dwingen ergens lid van te worden.
 21. Iedereen mag meedoen aan verkiezingen en zich verkiesbaar stellen.
 22. Je hebt recht op maatschappelijke zekerheid.
 23. Je hebt recht op werk naar keuze, met een eerlijk loon. Vakbonden zijn vrij.
 24. Je hebt recht op rust, vrije tijd en betaalde vakantie.
 25. Je hebt recht op voldoende inkomen, zo nodig moet de staat voor je zorgen.
 26. Je hebt recht op onderwijs.
 27. Je hebt recht om te genieten van kunst en cultuur. Cultuur moet worden beschermd.
 28. Alle regeringen moeten ervoor zorgen dat de mensenrechten worden nageleefd.
 29. De wetten en de democratie moeten de mensenrechten beschermen.
 30. Niets van het bovenstaande mag misbruikt worden om de mensenrechten teniet te doen.
-

(*7-1) <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

8 Digitale Bronnen en Bibliografie

internetpagina:

Dankwoord

- - - - -

- - - - -